Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Kalidasa.; oversat og forklaret af Martin Hammerich ; med Træsnit, udførte hos Flinch efter Tegninger af J. Sonne.
Titel | Title:	Sakuntala : Skuespil i syv Optrin af Kalidasas
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : C.A. Reitzel, 1845
Fysiske størrelse | Physical extent:	XVI, 139 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

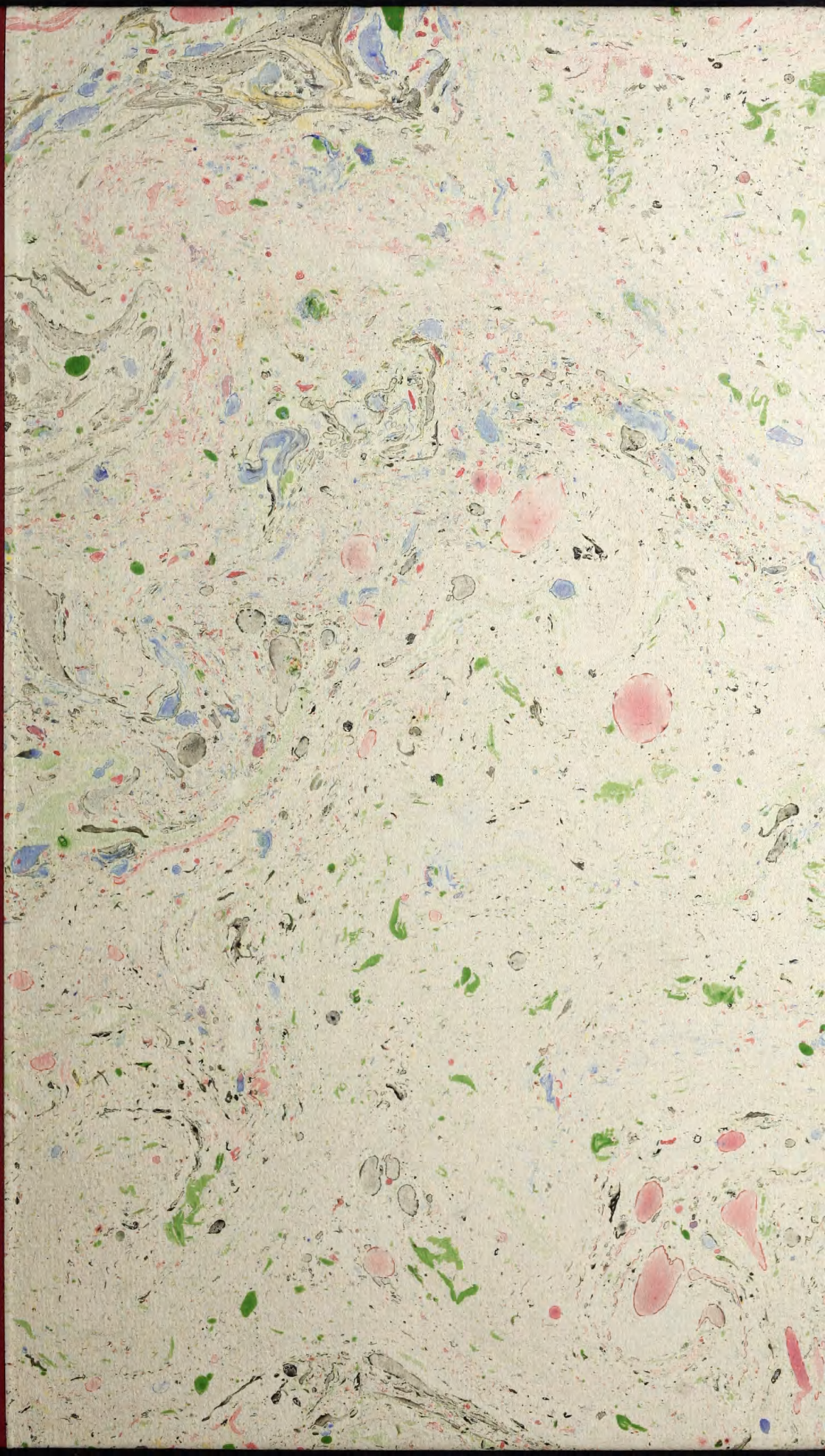

56,-409,-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 56 8°

1 1 56 0 8 02554 9

+REX

Sakuntala,

Skuespil i syv Optrin af Kalidasas,

oversat og forklaret

af

Mag. Martin Hammerich.

Med Træsnit, udførte hos Flinch efter Tegninger af J. Sonne.

Kjøbenhavn.

Faaes hos Universitets-Boghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos Louis Klein.

1845.

4238

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Fru Maria Aagaard

til Iselingen

er denne Oversættelse kjærligst tilegnet.

Indledning.

Da Sir William Jones mod Slutningen af forrige Aarhundrede hørte tale om Indiens gamle Skuespil og forespurgte sig hos indfødte Lærde om, hvilket der stod i størst Anseelse, nævnede de ham uden Betænkning Sakúntala. Han oversatte det paa Engelsk, og hans Valg blev ikke uden Indflydelse paa Sanskritstudiets Udbredelse i Europa. Thi den høie Sædelighed og Anstand, den Ynde og Friskhed, der giver dette næsten totusindaarige Kunstværk en evig Ungdoms Præg, vakte Beundring overalt, hvor det kom Kjendere for Øine. Til Vidnesbyrd herom er det nok at anføre Göthes Ord:

Willst Du die Blüthe des frühen, die Früchte des späteren Jahres,
Willst Du was reizt und entzückt, willst Du was sättigt und nährt,
Willst Du den Himmel, die Erde mit einem Namen begreifen —
Nenn' ich Sakontala Dir, und so ist Alles gesagt.

For dem, der ere ubekjendte med den Cultur, der i Oldtiden havde Sæde i den frugtbare Dal imellem Himálaja, og Vindhja-Bjergene, hvor Ganges optager Mellem-Indiens talrige Floder, skal jeg forsøge saa kort som muligt at give et samlet Overblik over de Forhold og Forestillinger, som Skuespillet Sakuntala nærmest forudsætter eller berører.

Borgerlig Forfatning og Gudelære.

I Alt, hvad der lever, saae Inderne en Aabenbaring af trende Grundkræfter, der paa mange Maader krydse hverandre: Mørke, Lidenskab og Sandhed. Mørket er fremherskende i Dyr, i Slaver, i Trolde, kort sagt i de lavere Væsener; Lidenskaben i Krigsfolk, Konger og underordnede Guddomme; Sandheden i andægtige Viismænd og i Guder. Gjennem Død og Fødsel vandrer enhver Sjæl op eller ned i denne Række af Væsener, og med hvilket Legem den da skal fødes paany, beroer paa, til hvilken af Verdens Grundkræfter den i sit forrige Jordeliv har hengivet sig. At der høres ide-

lige Suk efter Forløsning fra den fredløse Sjælevandring, er ikke at undres over; men først naar Sjælene ere luttrede, stedes de til Hvile i den evige Guddom. Man vil iøvrigt let indsee, at hele denne Lære, der tilmed ikke har udelukket Troen paa Himmelglæder og Helvedstraffe efter Døden, ikke saameget kan være synlig som usynlig tilstede i de Skikkelser, hvori det indiske Liv har formet sig.

Meest fremtrædende af disse er Kastevæsenet, der gjør det borgerlige Samfunds Gruppering uforanderlig, og hensynsløst bestemmer Børnene til det samme Kald, som deres Forældre havde at varetage. For enhver af de fire Kaster, Brahmánernes eller Præsternes, Ksjátrijernes eller Krigernes, Váissernes eller de næringsdrivende Borgeres og Súdrernes eller Trællenes, er det den høieste Fortjeneste at forblive ved sin beskikkede Gjerning. De blandede Kaster, der opstaae ved Krydsægteskab, synke derved saa langt ned, at f. Ex. den Søn, en Brahmán avler med en Qvinde af Krigerkasten eller omvendt, agtes lavere end Trællene; thi Kastevæsenet forudsat, maa der vaages over, at Kasterne kunne vedligeholdes i deres Reenhed. Derimod tilsteder Loven adskillige Arter af Ægteskab, som den selv erklærer for vanhellige. Af de otte i Manus' Lovbog hjemlede Ægteskaber, hvoraf nogle indgaaes ved høitideligt Bryllup, andre ved Bortførelse og Vold, bliver der i det Følgende meest Tale om det saakaldte Gandhárva-Ægteskab, der sluttes ved de Elskendes gjensidige Trolovelse uden Frænders Medvidende og uden Ceremonier, men som derfor ikke er mindre bindende; det forekommer hyppigt i Krigerkasten, hvor det endog ansees for det ædleste. Maalet for ethvert Ægteskab er at føde en Søn, der kan forrette Dødningoffrene; thi uden dem maae hans Forfædre synke ned i Underverdens Mørke. Imidlertid er Barnløshed saameget sjeldnere, som Fleerkoneri ansees for tilladeligt.

Krigerkasten har det Kald at beskytte de andre Kaster; til den hører Kongen. Han er øverste Dommer og Hærfører, inddrager og anvender Skatterne, underretter sig, tildeels ved Spioner, om hvad der foregaaer i og udenfor hans Rige, og styrer dette, veiledet af sine Raadgivere, efter de hellige Love. I Hovedstaden har han et prægtigt Slot med Offerplads, Fruerhuus, Lysthauge osv., og talrige Embedsmænd, Tjenere og — til hans personlige Opvartning — Tjenerinder staae rede paa hans Vink. Der herskер ved Hove, som i de fleste andre Kredse, en temmelig streng Etiquette.

Brahmán-Kasten er den hæderligste; thi den er Mideren mellem Guder og Mennesker. Den besørger den høist ceremonielle Offertjeneste, fortolker de hellige Bøger og dyrker Videnskaberne; derfor underholdes den ogsaa tildeels ved milde Gaver. Efter at være beklædt med Kastens Mærke, en Axelsnor, tilbringer Brahmánen det første Afsnit af sit Liv som „Lærling", kydsk, lydig og lærvillig. Hvis han efter denne Forberedelse ikke træder over i en eller anden verdslig Stilling, hvortil hans høiere Dannelse aabner ham Adgang, lever han som „Huusfader" i gift Stand, beskjæftiget med Offring til Guder, Forfædre eller Gjæster, med Soning og Indvielse, med Grublen, Granskning og Undervisning, og kommer derved i ideligt Samqvem med de andre Kaster, for hvis aandelige Vel han er virksom. Men naar hans Haar graanes og hans Søn er bleven Mand, beskikker han sit Huus og bliver „Skovboer", for i Lundens Stilhed imellem bodfærdige Eneboere at forberede sig til fuldkommen at forsage Verden. Thi tilsidst skal han afbryde enhver jordisk Forbindelse, ophøre med al udvortes Gjerning og friste Livet ved Almisser, uden at glædes, naar de blive ham skjænkede, eller bedrøves, naar de blive ham nægtede, indtil hans Sjæl forløst fra Jordelivet „vandrer mod oven". I Sakuntala lære vi hiint Eneboerliv at kjende af en Digters Skildring. Et Samfund af Mænd og Qvinder, yngre og ældre, slutter sig fjernt fra Livets Tummel om deres aandelige Mester. De leve i uskyldigt Samliv med Skovens Gazeller og Slyngplanter, og hellige sig ved Offring og Renselse, ved Grublen, Faste og anden Spægelse. Naar de dagskye Rakshjáser eller Troldjetter røve og besudle deres Offre og forstyrre deres Andagt, søge de Beskyttelse hos Kongen, hvis Pligt det er at beskjærme den Værgeløse. Men ogsaa Mesteren har selv Magt dertil. Thi gjennem Bod og Selvplagen erhverve Viismænd sig overmenneskelig Magt: deres Ord har Kraft til at velsigne og forbande, og oftere, end man skulde vente hos saa mildt et Folk, fortæller Sagnet om en Forbandelse, som engang udtalt aldrig lader sig gjenkalde; ved Selvfordybelse kunne de ligesom Guderne vide Alt, ja ved Tankens Magt kunne de baade skabe og tilintetgjøre. Derfor tør ikke engang Guderne være trygge i Himlen, og man hører ofte om deres Frygt for en eller anden streng Selvplager, som de ved en Huldgudindes Skjønhed friste til at glemme Bodsøvelsen og overtræde det hellige Kydskhedsløfte. Lykkes det, da har al hans Bod været forgjæves.

Indernes høieste Guddomme vare, som bekjendt, Bráhma, Vishnus og Sivas, der alle nævnes her i Digtet. I senere Tider opstode der forskjellige monotheistiske Secter, der enten dyrkede disse tre Guder under Eet som Trimúrtis (Trefoldighed), eller fremhævede den ene af dem saaledes, at hans Væsen og Virksomhed indbefattede de tvende andres og just derved udelukkede dem. Men i Sakuntala omtales alle tre som særskilt virkende Guder, og kun Indgangs- og Slutningsverset synes at antyde, at Forfatteren selv var Sivadyrker. Bráhma (gift med Veltalenheds Gudinde Saráswati) tænkte man sig nærmest som Aabenbareren af de fire Veder (den hellige Skrift) og som Skaberen, der deels selv, deels ved underordnede Skabere, som han fødte til at gjennemføre hans Forbilleder, har frembragt Alverden. Saaledes hedder det i Manus' Lovbog, at han skabte Præsternes Kaste af sin Mund, Krigernes af sin Arm, Borgernes af sit Laar og Trællenes af sin Fod. Vishnus (g. m. Lykksaligheds Gudinde Lákshmi) var nærmest Opholderen, der, for at frelse Verden, under forskjellige Skikkelser (ni saakaldte „Avatárer") er nedstegen fra sin salige Himmel. Som Fisk bar han saaledes i Syndfloden den hellige Skrift over Vandene; som Skildpadde hjalp han Guderne at kjerne Verdenshavet, hvor Udødeligheds Drik var at finde; som Mand-Løve sønderrev han en af Gudernes seirrige Fjender; som Dverg tog han af en anden Gudefjende Løfte paa saameget Land, som han kunde maale i tre Skridt, og vandrede nu i tre Skridt gjennem Jord, Luft og Himmel; som Kong Rámas undertvang han Sydindien i det Tog, der besynges i Heltedigtet Ramájanam; tilsidst oplivede han Tro og Sædelighed ved at fremtræde som Religionslæreren Buddhas. Thi uagtet Buddhismen bestred Kastevæsenet og forbød alle blodige Offre, bestod den en Tidlang fredelig ved Siden af den ældre, brahmánske Lære, og først i de nærmeste Aarhundreder efter Chr. begyndte de Forfølgelser og Udvandringer, der udbredte den i Nabolandene. Sivas (g. m. den bjergfødte Párvati eller Durga) fremtræder i Gudelæren med en vildere Charakteer end Brahma og Vishnus, nemlig som den, der opliver Verden og tilsidst skal ødelægge den. Midt i Panden har han et tredie Øie, hvis Blik er fortærende Ild; i sin Haarfletning bærer han Gangesfloden; en Trefork er hans Vaaben og Halvmaanen hans Diadem. Han dyrkedes især i Nordindiens Bjergland under vilde, bacchantiske Dandse.

I nøiere Samqvem med Menneskene, end hine tre Overguder, staae de otte „Verdensvogtere": Sol og Maane, Ild, Hav og Vind, Helvedernes strenge

Gud Jamas, Rigdommens Gud og fremfor Alle Indras, (g. m. Sátsji) „Gudefyrsten", der renser Luften med sin Torden og velsigner Jorden med frugtbar Regn. Hans Vaaben ere Regnbuen og Tordenkilen; hans Bolig det livsalige Svárgas med Hauger af Ønsketræer, hvor de faldne Krigere efter Døden samles med Guder og Helte, og forlystes ved Gandhárvers Sange og Strengeleg og deilige Apsaráser eller Huldgudinders Dandse. Men Indras er tillige Forkjæmper mod Asúrerne, Gudernes Fjender, der fra Begyndelsen have bekriget dem med Vold og List, og ofte maa han kalde Jordens Helte til Hjælp for at trænge Asurerne tilbage. At endelig iblandt de andre Guder Elskovsguden havde mange Fester og Helligdomme, fulgte af den Sands for Ovindelighed, der lærte Inderne mere end alle Oldtidens Folkeslag at erkjende Qvindens personlige Værdighed ligeoverfor Manden, af hvem hun i borgerlige Forhold var afhængig, og satte deres Digtere istand til at fremstille Idealer af qvindelig Ynde og Sjæleadel. Kjærlighedens Gud kaldes hyppigst Kámas (Attraa) eller Smáras (Erindring), og betegnes som den „Legemløse", der „fødes i Sjælen" uden Forældre. Han fremstilles ridende paa en Papegøie med en Sukkerrørs Bue, hvis Streng er en Kjede af levende Bier; de skjønneste Blomsters Knopper ere hans Pile.

Skuespildigtning.

Den Livsanskuelse, hvis Grundtræk her ere antydede, findes udtalt i en rig Litteratur af allehaande digteriske og videnskabelige (kun ikke historiske) Skrifter, der naaer fra den graae Oldtid indtil de seneste Aarhundreder, da den lidt efter lidt hendøde i Spidsfindigheder eller kunstige Efterligninger og skrinlagdes af lærde Fortolkere. Her maa det være nok at omtale den dramatiske Litteratur. Dens første Udvikling falder længe før vor Tidsregnings Begyndelse og skyldes rimeligviis mimiske Dandse og Festspil, som opførtes til Gudernes Ære. Imidlertid ere de forelobige Forsøg i denne Retning ikke opbevarede, og af indfødte Forfattere lære vi ligesaalidt Litteraturens som Folkets Historie at kjende: de have iagttaget Beskaffenheden af det Givne og sammentrængt deres Jagttagelser i Formler og Læresætninger, men ikke spurgt, hvorledes det lidt efter lidt har udviklet sig. Allerede det ældste Skuespil, vi besidde („Leervognen"), maa kaldes et Kunstværk og er,

hvad det dramatiske Tilsnit angaaer, ikke forskjelligt fra de mange senere, der digtedes fornemmelig i første Aarhundrede før, og i ottende, ellevte og følgende Aarhundreder efter vor Tidsregnings Begyndelse. Hvad enten det er mythologiske eller borgerlige Skuespil, Lystspil eller allegoriske Dramer — Sorgespil gives der ikke — gjælde navnlig de Eiendommeligheder, vi med Hensyn til Sakuntala have at udhæve, ogsaa om de øvrige indiske Skuespil.

En af disse gjennemgaaende Eiendommeligheder er Brugen af to Sprog jevnsides, nemlig Sanskrit og Prakrit. Sanskrit, der som bekjendt hører til en anden Sprogstamme end Hebraisk og Arabisk, men derimod er et Søsterssprog til Græsk, Latin, Gothisk og Slavisk, kortsagt til alle de europæiske Sprog, er, sammenlignet med de ældste af disse, endnu rigere paa Former og Forholdsendelser og ynder lange Ordsammensætninger, saa at ofte et eneste Ord udsiger det Samme, som i nyere Sprog maa udtrykkes ved en heel Sætning. Det blev talt og skrevet i den indiske Culturs classiske Periode, og bruges endnu som dødt Sprog i Videnskaberne og ved Gudstjenesten. Men som Folkesprog blev det nogle Aarhundreder før Chr. fortrængt af en afledet blødere eller rettere sagt kjælnere Dialekt, hvori de skarpe Consonanter ere udstødte eller dæmpede, Bøiningsformernes Antal indskrænket, Formindskelsesord hyppig anvendte o. s. v. Denne Dialekt, hvis mange meer eller mindre forvanskede Afarter med eet Navn kaldes Prakrit, forholder sig overhovedet til Sanskrit omtrent som Italiensk til Latin. Da den blev Folkesprog og Modersmaal, var det et Tegn paa lærd Dannelse at tale Sanskrit, og i Overeensstemmelse hermed ere Sprogene fordeelte i de indiske Skuespil. Konger og deres anseligste Mænd, Præster, Eneboere og Guder tale Sanskrit; Qvinder samt qvindelige Guddomme, Børn og Tjenestefolk tale et renere, men Pøbelen og Rettens Folk et meget fordærvet Prakrit; af tvende Brahmánlærlinger, der etsteds indføres samtalende (Urvasi III. Forsp.), taler den yngste, nysankomne, Prakrit, den ældste derimod Sanskrit. Da nu omtrent ethvert Ord lyder lidt anderledes paa Prakrit end paa Sanskrit — Hovedpersonerne i nærværende Stykke hedde saaledes snart Dusjántas og Sakúntala, snart Dussánto og Saúndala —, vil man let forestille sig, hvormeget Sprogforskjelligheden har bidraget til at give Talen Farve. — Dertil medvirker ogsaa den hyppige Afvexling mellem Prosa og Vers af forskjellige Fodmaal, der ligeledes er gjennemgaaende i de indiske Skuespil og navnlig indtræder i de Sanskrit-Talendes Replikker. Men

det er ikke de lidenskabeligste Steder, der sættes i bunden Stiil, og Versene føre sjelden Handlingen videre. Meget mere danne de Hvilepunkter for Tanken, idet de fremhæve en Beskrivelse, en Betragtning, en Lignelse, der — oftest i en enkelt kunstig slynget Sætning — affætter sig paa Samtalens Traad, ligesom Blomsten paa sin Green.

Allerede disse Egenheder tyde hen paa, at Skuespillene vare beregnede paa dannede Tilhørere, navnlig af Præste- og Kriger-Kasten. De opførtes ved Fester og Høitider paa en i de kongelige Slotte indrettet Skueplads, der var inddeelt ved Tepper, men, naar man undtager de omhyggelig valgte Dragter, uden betydeligt Apparat. Ligesom Ordene ledsagedes af udtryksfulde Miner og Bevægelser, som Digteren idelig foreskriver (f. Ex. at see op efter Solen, naar der spørges, hvad Time det er), saaledes søgte man Erstatning for Maskineriets Illusioner i visse vedtagne Stillinger og Gebærder, der udtrykte Kjørsel, Flyven o. s. v., og hvorved da Tilskuerne, som oftest understøttede af en digterisk Skildring, maatte tage deres Indbildningskraft til Hjælp. Indenfor Grændserne af hvert Optrin overholdtes Stedets og Tidens Eenhed, forsaavidt Skuepladsen aldrig tænktes pludselig forvandlet, men vel lidt efter lidt flyttet med Personerne; den ene Samtale knyttede sig til den anden, og Skuepladsen blev ikke tom, før Optrinet var tilende.

Sakuntala's Forfatter, Kalidásas, levede under Kong Vikramáditjas, der efter en Seir over Sakerne, et skythisk Folk, i Aaret 56 f. Chr. grundede en ny Tidsregning, som endnu bliver benyttet. Denne Konge spiller i Indiens Folke-Eventyr en lignende Rolle som Carolus Magnus i Middelalderens. Ved hans Hof i Uddsjájini (Ujein, tæt Norden for Vindhja-Bjergene) blomstrede Kunster og Videnskaber, og især berømmedes — under Navnet „Niperlen" — en Kreds af ni Lærde og Digtere, blandt hvilke Ordbogsforfatteren Amarasínhas, som var Buddhist, Prakrit-Grammatikeren Vararútsjis og Digteren Kalidásas. Denne var af Fødsel en Brahmán, men led mange Forfølgelser af sin Kaste og maatte endog en Tidlang leve i Landflygtighed. Af hans Digterværker besidde vi endnu et andet mythologisk Skuespil, Urvasi, hvoraf Fr. Rückert har meddeelt Prøver og udførligt Udtog (Berl. Jahrb. 1834 Nr. 117), og et mindre Intriguestykke, foruden nogle Konstdigte af episk, erotisk og naturbeskrivende Indhold.

Udgaver og Oversættelser af Sakuntala.

Den første Oversættelse (Sacontalá or the fatal ring) er besørget af William Jones og udkom i Kalkutta 1789, altsaa paa en Tid, da man endnu savnede mange Hjælpemidler, som senere ere bragte tilveie. Han søgte at hjælpe sig ved først med Bistand af en lærd Brahmán at oversætte Stykket paa Latin og derfra paa Engelsk. At han har udført sit Arbeide med ligesaa megen Smag som Omhu, er umiskjendeligt. Alligevel have ikke blot flere enkelte Steder ved Misforstaaelser tabt deres Skjønhed; men ved at ledes igjennem et andet fremmed og tilmed dødt Sprog, maatte Stilen uundgaaelig blive noget forvisket eller udspædet, og Textens Udtryk forholder sig ikke sjelden til Oversættelsens, ligesom en Fabel til dens Moral. Hertil kommer, at Versene ere oversatte paa Prosa og ikke engang for Øiet sondrede fra den fortløbende Dialog, der da paa saadanne Steder synes opfyldt med Gjentagelser og ved den vienesynlige Dobbelthed i Udtryksmaaden mister sin Holdning. Med alt det er det et Spørgsmaal, om en Oversættelse saa tro, som man nu bør vove den, dengang vilde have gjort ligesaamegen Lykke, som hans gjorde. Den blev hurtig gjenoversat, paa tredie Haand, og saaledes fik ogsaa vi allerede 1793 af Rector West paa St. Croix en Oversættelse paa et Slags west-indisk Dansk (Sacontalá eller den uheldige Ring, et indiansk Drama).

Sanskrit-Texten blev første Gang udgivet tilligemed Anmærkninger og en fransk Oversættelse af Chezy i Paris 1830, under Titlen: La reconnaissance de Sacountalâ. Ved sin varme Begeistring for Digtets Skjønhed overvandt Chezy en Deel af de store Vanskeligheder, som Mangel paa Hjælpemidler, og deriblandt paa gode Haandskrifter, lagde ham i Veien. Men hvad hans Oversættelse angaaer, maa enten hiin Begeistring have forlokket ham til at digte istedenfor at oversætte, eller han maa have næret en overdreven Mistro til sine Læseres Evne og Villie til at fordrage en fremmed Udtryksmaade. Nok er det: hans franske Oversættelse er, især paa de smukkeste Steder og navnlig i Versene, der forresten ogsaa her gjengives i Prosa, saaledes forsat med moderne Floskler og ziirlige Omskrivninger, at den i Hovedindtrykket staaer ikke lidet tilbage for sin engelske Forgjænger. — Derefter udkom 1833 i Zürich en tydsk Oversættelse af Schweitzeren

Hirzel, der, uden forresten at vise Selvstændighed i Fortolkningen, holder sig nærmere til den indiske Original, end de forrige. Men ligesom Jones' Oversættelse var altfor engelsk og Chezy's altfor fransk, saaledes er Hirzels altfor tydsk. Prosaen lider nemlig af en vis selvbehagelig Stivhed, og med Versene har han havt den uheldige Tanke, saavidt muligt at oversætte dem i Originalens Versemaal. Men dette er sjelden muligt, naar man ikke vil tillade sig i en snever Vending at lægge til og tage fra istedenfor at gjengive, og til Skade baade for Vellyd og for Ordstillingens Naturlighed at indtvinge sit Modersmaal i en fremmed Versebygning; og endda har Oversætteren seet sig nødsaget til bestandig at komme Oplæsningen til Hjælp ved metriske Schemaer. Undertiden ere de indiske Versemaal saa gjenstridige at bestaae af en lang Række korte eller lange Stavelser eller af Fødder, der regnes efter Stavelsernes Vægt uden Hensyn til deres Antal. I slige Tilfælde har Hirzel været nødt til at opgive sin Grundsætning, men har da ligesom til Godtgjørelse slaaet sig løs med rimede, hoppende Vaudevillevers, som tage sig yderst besynderligt ud ved Siden af de andre, der skride frem i det indiske Fodmaal. Disse Misgreb ere oplyste af Rückert i en Kritik (Berl. Jahrb. 1834 Nr. 101), der tillige indeholder fortræffelige Vink og Prøver af Mesteren i den Kunst at oversætte.

For ikke længe siden er Texten til Sakuntala paany udgivet af en ung russisk Lærd, Böhtlingk, i Bonn 1842, under Titlen: Kalidâsa's Ringçakuntalâ. Foruden at denne Udgiver har oplyst mange af Textens Dunkelheder ved Hjælp af gamle indiske Scholier og egne Anmærkninger og forklaret den ved en tydsk Oversættelse, der vel ikke er, men heller ikke vil være andet end et Hjælpemiddel for dem, der læse Stykket i Grundsproget, har hans Udgave det Fortrin at slutte sig til en ældre Haandskriftfamilie, som Brockhaus havde draget for Lyset*). Saavel Chezy og Hirzel som Jones kjendte nemlig kun den bengalske Recension af Texten, hvori adskillige tildeels smagløse Vers ere indskudte og Stykkets erotiske og comiske Partier udvidede paa det Heles Bekostning, medens kun enkelte Tilsætninger og

*) Et hertil hørende, noget skjødesløst Haandskrift, der dog for saa vidt fortjener nærmere Undersøgelse, som det rimeligviis er fra Sydindien, medens de andre bekjendte ere fra Nordindien, findes blandt Rasks Efterladenskaber paa Kongens Bibliothek. Det vil blive Böhtlingk meddeelt i Afskrift af en yngre Sanskritstuderende.

Omsætninger fortjene Opmærksomhed. Bøhtlingk har derimod, især ved at benytte et Forraad af Sammenligninger mellem de bedste i England opbevarede Haandskrifter, som Brockhaus og Westergaard stillede til hans Raadighed, renset Texten for disse Tilsætninger og meddeelt os Kalidâsas' Mesterværk i en oprindeligere og ædlere Skikkelse end den hidtil bekjendte. Desværre har han ikke leveret de fornødne Forarbeider til en Vurdering af den bengalske Udgave, endsige efterviist de Grundsætninger, der synes at have været ledende ved dens Udarbeidelse.

For ti Aar siden læste jeg Sakúntala i den danske Oversættelse, hvis Slethed maaskee gjorde de mishandlede Skjønheder endnu mere overraskende. Blandt de Grunde, som kort derefter bestemte mig til at lære Sanskritsproget, var ogsaa det Ønske at lære et Folk at kjende, hos hvem et saadant Sindelag kunde udtale sig i saadanne Kunstværker, og det Haab engang selv at oversætte Sakúntala paa mit Modersmaal. Da det første Hefte af Bøhtlingks Udgave, der indeholdt Sanskrit- og Prakrit-Texten, var kommet mig tilhænde i Forsommeren 1842, begyndte jeg at arbeide paa den danske Oversættelse og var ved Aarets Udløb saa vidt fremrykket, at jeg troede neppe at have to Maaneders Arbeide tilbage, da en ny Virksomhed saaledes optog min Tid og mine Tanker, at Maanederne ere blevne til Aar. Imidlertid var der ogsaa udkommet andet Hefte med Bøhtlingks Oversættelse og Anmærkninger, som jeg heelt igjennem har jevnført. Uagtet jeg forstaaer ikke faa Steder anderledes*), maa jeg erkjende, at jeg uden hans og de af ham fremdragne Scholiers Veiledning oftere var bleven staaende ved en utilfredsstillende Fortolkning eller havde savnet den Tryghed, der var en af de første Betingelser for min Opgaves Løsning.

I hvad der er sagt om de tidligere Oversættelser ligger min Grund til efter dem at forsøge en ny, og tildeels min Anskuelse om de Grundsætninger, som herved ere at iagttage. Jeg har vogtet mig for at omskrive istedenfor at *oversætte*, og overhovedet holdt mig saa nær til de indiske Ord, som det var mig muligt uden at misbruge Modersmaalets ikke ringe Bøielighed eller forstyrre Digtets Grundtone ved Udtryk, der i sig selv kunde være mere tilsvarende, men enten, som de moderne fremmede Ord, ere

*) F. Ex. v. 23 tatas, v. 52 iva, p. 38 i. unautta, p. 40 m. anumân, p. 55 f. avishajas, v. 117 vjapadesam, p. 70 i. iti, p. 74 m. mris, p. 110 i. darsanam.

og blive ubrugelige i ædlere Stiil eller, som mange udtryksfulde Ord af Folkesproget, endnu ere uopdragne, fordi man til daglig Brug hjælper sig med de fremmede. Gjælder det om enhver Digters Arbeide, at det taber ved at oversættes, især hvis Sprogene ere saa forskjellige, at de fleste Spil med Ordenes Lyd, Kjøn og deslige gaae tilgrunde, saa gjælder det i høi Grad, naar han som Kalidâsas udmærker sig ved den fineste Jagttagelse og Skildring af et Naturliv, som vi deels ikke kjende, deels pleie at overse. Imidlertid har en stigende Beundring for det indiske Digterværk gjort mig saa nænsom over de enkelte Udtryk og Stilen med dens eiendommelige Ordstilling og Ordsammensætning, at Oversættelsen snarere er bleven altfor tro end altfor fri. Men naar der hos Læserne tor forudsættes den Resignation i at opgive tilvante Tankeformer, der er et Særkjende for virkelig Dannelse, vil det neppe være dem ukjært allerede ved Sprogets Farve at mindes om, at de see ind i en fremmed Tidsalder. I Versene, hvor man overhovedet kan tillade sig større Afvigelser fra den almindelige Talebrug end i Prosa, er Originalen som oftest gjengivet Linie for Linie og undertiden Ord for Ord. Det Væsentlige er her Afvexlingen af forskjellige riimfrie Versemaal, med to eller fire Gange tilbagevendende Tonefald og en saadan Ordslyngning, at Sætningens Hovedord, der ofte trænges hen imod Versets Slutning, hævde deres Overvægt. Men for at følge Originalen heri, har jeg opgivet at efterligne de 25, i nyere Sprog tildeels uefterlignelige Metra, som her ere brugte, og valgt Versemaalet eller rettere sagt ladet det selv vælge sig efter Indholdets Grundtone og de uundværligste Ords trochaiske eller spondeiske, dactyliske eller anapæstiske Fodmaal. At der dog noget nær findes samme Antal Stavelser i de danske Vers som i de tilsvarende Sanskritvers, grunder sig netop paa, at der hist bruges flere, men her længere Ord, og det er tilfældigt, at der et Par Gange forekommer samme Versemaal i Oversættelsen som i Originalen. Saaledes V. 23 „Vânsastham" (⏑–⏑––⏑⏑–⏑–⏑–, fire Gange gjentaget) og V. 79, 82 og 120 den „episke Slokas", hvori foruden de gamle Heltedigte og Lovsamlinger tillige de fleste videnskabelige Læreboger eller Hukommelsesvers ere affattede, og som igrunden er halv Prosa, halv Vers (⏑⏑⏑⏑/⏑––⏑//⏑⏑⏑⏑/⏑–⏑–, to og to Gange gjentaget). Ligesom jeg ogsaa har brugt dette Versemaal V. 94, hvor det ikke findes i Originalen, har jeg i V. 72 og 162 benyttet dets eiendommelige Motiv, Sammenstødet mellem Jambe og Trochæ foran Cæsuren.

Af forskjellige Navne paa samme Person har jeg valgt det simpleste med Forbigaaelse af de øvrige, og istedenfor, som man pleier, at angive Navnene i den abstracte Rodform (f. Ex. Dusjanta), hvorved der sjelden bliver Forskjel paa Han- og Hunkjønsendelsen, har jeg, som man gjør ved latinske og græske Navne, i Reglen angivet dem i Nominativ (f. Ex. Dusjantas, Arunas eller Arun, men Sakuntala). Ordenes Betoning er, især forsaavidt den ikke falder paa næstsidste Stavelse, antydet ved en Accent.

Hermed overgiver jeg Læserne et Arbeide, hvis Udførelse har kostet mig megen Umage, men skaffet mig ulige mere Nydelse. Gid det ogsaa maa forskaffe dem ulige mere Nydelse end Umage at læse det. Naar to tusind Aar ligge imellem, har man ikke Øie for mange af de Skjønheder, der fortryllede Digterens Samtid, og af dem, der skimtes, kan Oversætteren, naar han er heldigst, kun give en Afglands, et svagt Gjenbillede. Men føler han, at han endda har Meget at give, da stiger Beundringen for den gamle Digter saameget høiere, og da har han Ret til at sige om Oversættelsen, hvad Kong Dusjántas siger, idet han fremviser det Billede, som han har malet af Sakúntala:

„Mislykket er, hvad ikke
Er skjønt paa dette Billed."

Borgerdydskolen paa Christianshavn, den 3die December 1844.

M. Hammerich.

Sakuntala med Ringen,

Skuespil af

Kalidasas.

Personerne.

1. De, som tale Sanskrit:

Duſjántas, Konge i Indien, boende i Staden Haſtinápur ved Ganges.
Kongens **Vognſtyrer**, **Hærfører**, **Kammerſvend**, **Tidsherolder** og **Hunspræſt**.
Kánvas, Eneboer i en Skov ved Himálajas' Fod.
Sarngarávas, **Sarádvat** og flere yngre **Eneboere** og **Lærlinger**.
Kásjapas, en af de underordnede Skabere, Fader til Tordenguden Indras.
Mátalis, Indras' Vognſtyrer.

2. De, som tale Prakrit:

Sakúntala, Kánvas' Fosterdatter.
Anaſúja og **Prijámvada**, hendes Veninder.
Gáutami og flere ældre **Eneboerinder**.
Sanumatí, en af Apſaráſerne eller Huldgudinderne i Indras' Himmel.
Aditi, Kásjapas' Huſtru.
En lille **Dreng**.
Máthavjas, Kongens Nar og Fortrolige.
Kongens **Terne**, **Paabendragerinde**, **Dørvogter** og **Dørvogterſke**.
Et **Sendebud**.
Tvende **Urtegaardspiger**.
Byens Foged, to **Rettens Betjente**, en **Fiſker**.

Indgang.

Skuespilbestyreren
(lyser Velsignelse).

Ved Vand, vor Skabers første Værk,
med viet Præst,
Med Ild, som bærer helligt Offers Duft mod Sky,
Med Sol og Maane, som bestemme Tidens Gang,
Med Æther, Lydens Væld, som gjennemstrømmer Alt,
Med Jord, som „alle Spirers Moder" kaldet er,
Med Luft, som giver Alt, hvad aander, Aandedrag,
Ja, med de otte Guddoms-Aabenbarelser
Beskjærme Sivas, Herren, Eder naaderig!

(Han seer ud imod Paaklædningsværelset.) Hvis Du alt er færdig med Din Pynt, Skjønne! saa træd frem.

En Skuespillerinde (træder ind). Her er jeg, min Herre! Hvad er Din Befaling?

Bestyreren. See! Denne Forsamling bestaaer meest af dannede Mænd, og idag skal vi opføre et nyt Stykke af Kalidásas, nemlig Skuespillet „Sakúntala med Ringen"; derfor maa nu enhver af Skuespillerne gjøre sit Bedste.

Skuespillerinden. Du har anordnet Forestillingen saa vel, at Intet vil mangle.

Bestyreren. Nei, jeg skal sige Dig, hvordan det egentlig forholder sig:

2. Før Kjendere har skjænket Bifald,
fuldkommes ei en Skuespillers Kunst:
Er han end nok saa flittig øvet,
tør han dog ikke lide paa sig selv.

Skuespillerinden. Ganske vist. Sig mig da, hvad jeg nu har at gjøre.

Bestyreren. Hvad Andet, end at stemme Forsamlingen til gunstig Opmærksomhed.

Skuespillerinden. Men om hvilken af Aarstiderne skal jeg synge?

Bestyreren. Syng helst om den nys indtraadte livsalige Sommertid. Thi nu har vi

3. Skjærsommer med svalende Badning
og Pátala-duftende Skovvind,
Med Skygge, som vinker til Slummer,
med yndige Sommerdags-Aft'ner.

Skuespillerinden. Ja vel! (Hun synger.)

4. Qvinderne med Elskovssukke
sig til Ørensmykker plukke
Sagtelig af Bier kysséde
Blomster af Siríssa-Buske
med de fine Støvtraadduske.

Bestyreren. Vel sunget, skjønne Qvinde! See, med alle Tanker fængslede ved Din Sang sidder Forsamlingen rundt omkring saa ubevægelig, som om den var malet. Hvilket Skuespil skal vi nu gribe til for at tilfredsstille den?

Skuespillerinden. Sagde ikke min Herre før, at der skal opføres et nyt Stykke, som hedder „Sakúntala med Ringen"?

Bestyreren. Ja, Du har Ret i at minde mig derom. I dette Øieblik havde jeg isandhed glemt det; thi

5. Din fortryllende Sang med ustandselig Magt
rev mig med sig,
Retsom hisset den skye Antilop i sin Flugt
Kong Dusjantas.

(Begge forlade Skuepladsen.)

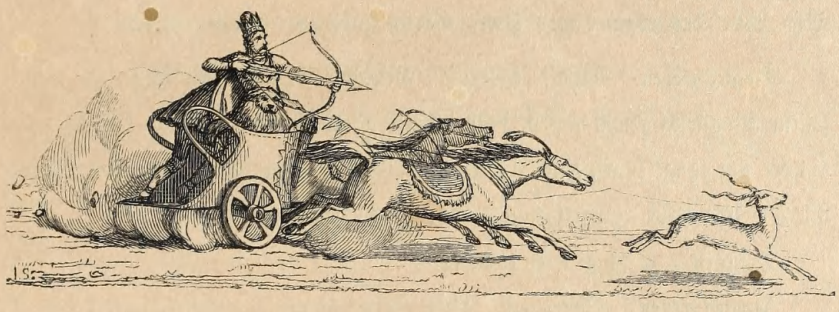

Første Optrin.

(Kong Dusjantas med Pil og Bue i Haanden, paa Jagt efter en Gazel, kommer kjørende med sin Vognstyrer.)

Vognstyreren (betragter Kongen og Gazellen). Ædle Herre!

6. Seer jeg Dig med strænget Bue
og den sorte Antilope,
Tykkes mig, jeg seer Gud Sivas
jage med Pináka-Buen.

Kongen. Langt har allerede denne Gazel draget os med sig, men endnu farer den afsted:

7. See! yndig dreiende Halsen
sit Blik den fæster paa Vognen,
som følger dens Spor;
For Pilen sky, med sin Bagkrop
i Kroppens fremmeste Halvdeel
den trykker sig ind;
Med Græs halv tygget, som Munden
af Mathed gispende taber,
bestrøer den sin Vei —

Alt mens i flyvende Spring, see!
i Luften meer end paa Jorden
den farer afsted.

Men hvorledes er den med hvert Skridt svundet os mere af Syne?

Vognstyreren. Ædle Herre! Grunden var ujevn, saa jeg maatte sagtne Vognens Fart ved at holde Tøilerne stramme. Derved har Gazellen vundet saa langt Forspring. Men nu, da Du igjen kjører paa jevn Grund, vil Du ikke have vanskeligt ved at indhente den

Kongen. Saa giv da løs Tøile!

Vognstyreren. Som min ædle Herre befaler. (Han udtrykker ved sine Bevægelser Vognens Hastighed.) See, see!

8. Da Tømmen slappes, de stolte Heste — med fremstrakt Hals,
Med spidsk Øre, med ubevægelig Flagredusk,
End ei berørt' af den tætte Støv, som de reise selv —
I Løbet stævne som avindsyge paa Dyrets Fart.

Kongen (med Glæde). Isandhed! De Heste løbe hurtigere end Solens Gangere. Thi

9. Hvad der var nys som en Punkt,
vider sig pludselig ud;
Hvad der i Midten var delt,
trækker sig sammen til Eet;
Hvad der var bugtet og snoet,
retter sig ud for mit Blik:
Her fra den rullende Vogn
Intet er fjernt eller nær.

Vognstyrer! nu skal Du see mig fælde den. (Lægger en Piil paa Buen.)

Bag Skuepladsen. Konge! fæld den ikke, fæld den ikke!

Vognstyreren (lytter og seer ud). Ædle Herre! Nogle Eneboere træde imellem, just som Antilopen er kommen Dig paa Skudvidde.

Kongen (hastig). Saa hold Hestene an!

Vognstyreren. Ja vel! (Han holder stille med Vognen.)

En Eneboer (træder ind selv tredie med opløftet Haand). Konge! Denne Gazel har hjemme i et Enebo: fæld den ikke, fæld den ikke!

10. Lad ei, lad ei Din Piil slaae ned i vor Gazels
Den spæde Krop, som Gnisten i en Bomuldshob!
Hvor svagt er, ak! de skjælvende Gazellers Liv
Imod en hvas, en fjærbevinget Piil, som Din!

11. Velan da, o Konge! tag Pilen tilbage,
tag Pilen tilbage fra Strængen!
Betrængte til Frelse Du bærer Dit Værge,
men ei for at ramme den Skyldfrie.

Kongen. Jeg har alt taget den tilbage. (Han gjør det.)

Eneboeren. Det var Dig ligt, Du Stjerne i Purus' Kongeslægt!

12. Dig, hvis Byrd er af Purus' Stamme, var dette værdigt;
Fød en Søn med de samme Dyder, en Verdenshersker!

De to Andre (med opløftede Hænder). Ja, fød en Søn, en Verdenshersker!

Kongen (bøier sig ærbødig). Jeg modtager Eders Velsignelse.

Eneboeren. Konge! Vi gik herud for at hente Ved; thi det er vor Fader Kanvas' Enebo, som Du seer her ved Ganga's Bred. Hvis Du Intet forsømmer derved, saa træd ind og forsmaa ikke en gjæstevenlig Modtagelse; og derhos

13. Ved selv at see de Andagtriges milde
Gudstjeneste mod Vanfreds Magter værnet,
Du kjende skal, hvorlangt Din Arm, forskrammet
af Buestrængen, rækker med sin Vælde.

Kongen. Er Husets Fader hjemme?

Eneboeren. Han har overdraget sin Datter Sakuntala at modtage de Fremmede, der ville gjæste ham. Selv er han for Øieblikket paa Valfart til Maane-Dammen, for at sone en fjendtlig Skjæbne, der truer hende.

Kongen. Velan! Jeg vil besøge hende; saa bliver hun Vidne til min Ærefrygt for den store Viismand og vil siden fortælle ham om mig.

Eneboeren. Lad os nu gaae videre! (gaaer ud med de to Lærlinger.)

Kongen. Vognstyrer! sæt Hestene i Løb. Jeg vil luttre min Sjæl ved at besøge det hellige Enebo.

Vognstyreren. Som min ædle Herre befaler. (Han udtrykker atter ved sine Bevægelser Vognens Hastighed.)

Kongen (seer om til alle Sider). Vognstyrer! Selv om det ikke var os sagt, kunde vi strax vide, at al denne Velsignelse maa tilhøre en Andagtslund.

Vognstyreren. Hvorledes det?

Kongen. Seer Du ikke: her

14. Under Træet ligge Riiskorn,
tabt' fra Papegøiereden,
Og i Græsset glindser Stenen,
blank af Ingudi at knuse,
Og saa trygt Gazeller trippe
uden Frygt for vore Stemmer,
Og af vaade Bastdugkjortlers
Dryp er Badeveien strimet.

Vognstyreren. Ja, Alt passer.

Kongen (da de ere komne lidt videre frem). Lad os ikke volde Andagtslundens Beboere nogen Forstyrrelse. Hold kun stille her; jeg vil stige af.

Vognstyreren. Nu holder jeg Tømmerne an; stig af, ædle Herre!

Kongen (staaer af). Vognstyrer! I ydmyg Dragt skal man betræde en Andagtslund; tag derfor Du mine Smykker og min Bue (rækker ham dem.) Og hør! Naar jeg kommer tilbage fra mit Besøg hos Eneboerne, maae Hestenes Rygge være badede.

Vognstyreren. Ja vel! (Gaaer ud.)

Kongen (gaaer videre og seer sig om). Her er Eneboets Port; jeg vil træde derind (med en uvilkaarlig Trækning i høire Arm*), idet han gaaer ind.)

---

*) For Mænd et lykkeligt Varsel.

15. I denne Bolig er Lidenskaben
betvunget; men min Høire bæver:
Hvorfra skal her vel dens Lykke komme?
Dog, overalt har Skjæbnen Porte.

Bag Skuepladsen. Her, her, Veninder!

Kongen (lytter). Det kommer mig for, at jeg hører Stemmer tilhøire for Hækken; jeg vil gaae derhen. (Gaaer speidende fremad.) See! det er Eneboerinder, som komme hid med Vandkander, der passe til deres Kræfter, for at vande de unge Blomstertræer. (Betragter dem.) Et yndigt Syn!

16. Naar Eneboerinder eie slig
i Hoffets Fruerhuse sjelden Ynde,
Isandhed! Skovens Slyngeplanter staae
høit over alle Haugens Slyngeplanter.

Jeg vil stille mig her i Skyggen og vente paa dem. (Han staaer stille og iagttager dem. Sakúntala med sine to Veninder, Anasúja og Prijámvada, træder ind beskjæftiget med at vande.)

Sakuntala. Her, her, Veninder!

Anasuja. Elskede Sakuntala! Vor Fader Kanvas maa have Lundens Træer kjærere end Dig, siden han har paalagt Dig, der er spæd som Blomsten paa en Mállika, at fylde deres Vandgruber.

Sakuntala. Det er ikke blot, fordi vor Fader har paalagt mig det; nei, jeg selv elsker dem som en Søster. (Hun vander Træerne.)

Anasuja. See, Sakuntala! De Træer, der byde os Sommerens Blomster, have faaet rigeligt Vand. Lad os nu ogsaa vande det Træ, hvis Blomstringstid er forbi. Det er en god Gjerning, thi den skeer uden Hensigter.

Sakuntala. Du taler smukt, min Veninde! (Hun vander igjen.)

Kongen. Saa det er Kanvas' Datter? Ufornuftigt handler den hellige Kanvas, at han paalægger hende en Eneboers Gjerning.

17. Vil den Vise hærde dette kunstløs-
tryllerige Legem til at øve Bod,
Sandelig! hans Idræt er at skjære
Offergvas med Eggen af et Lilieblad!

Velan! i Skjul bag Træerne vil jeg uforstyrret betragte hende. (Skjuler sig.)

Sakuntala. Kjæreste Anasuja! Prijamvada har snøret min Bastkjortel, saa den trykker mig; vil Du løsne den!

Anasuja. Ja! (Hun løsner Kjortlen.)

Prijamvada. Skjænd paa Din Ungdom, der bringer Barmen til at svulme; hvorfor vil Du skjænde paa mig?

Kongen. Hun har Ret.

18. Hyllet i en med Knuder om Skuldren fæstet,
Barmen blufærdig dækkende Bastdugskjortel,
Ei hendes unge Legem sin Pragt udfolder —
Netsom en Blomst i Hylster af visne Blade.

Vel passer Bastkjortlen ikke til hendes Alder, men den klæder hende vel; thi

19. Selv skjæmmet af en Mose-Urt
er Lotosblomsten*) yndig,
Og selv den dunkle Maaneplet
Fuldmaanens Glands forhøier,
Og selv i Bastdugskjortlen er
end skjønnere den Ranke;
Thi Hvad er ei et Smykke for
den yndefulde Skabning?

Sakuntala. See Késara-Træet, hvor det vinker ad mig med sine Qviste, som Vinden bevæger. Jeg vil besøge det. (Hun gaaer derhen.)

Prijamvada. Bliv staaende der et Øieblik, min Sakuntala! Naar Du staaer hos Késara-Træet, seer det ud, som om det favnedes af sin Slyngplante.

---

*) En Vandplante, der ligner Aakanden.

Sakuntala. Ikke for Intet hedder Du Prijamvada, „den sødtalende".

Kongen (bestandig i Skjul). Var det sødt talet af Prijamvada, saa var det ogsaa sandt talet; thi Sakuntala's

20. Læber er røde som unge Skud,
Armene spæde som Rankens Grene,
Og som en lokkende Blomsterflor
Ungdom Legemet overklæder.

Anasuja. See, Sakuntala! Her staaer Mangotræets Valghustru, den hvidblomstrende Mállika, som Du har givet Navnet „Skovmaaneskin". Den glemmer Du ganske.

Sakuntala. Nei, saa maatte jeg glemme mig selv. (Træder hen og betragter Blomsterbusken.) See, min Veninde! i en yndig Stund har Træet og Busken holdt Bryllup. „Skovmaaneskin" staaer i sin Ungdoms Flor med friske Blomster, og det frodig knoppende Mangotræ indbyder til Glæde. (Hun bliver staaende og seer paa den.)

Prijamvada. Veed Du, Anasuja! hvorfor Sakuntala seer saa opmærksom paa den „Skovmaaneskin"?

Anasuja. Jeg veed det ikke; forklar mig det.

Prijamvada. Hun tænker som saa: „Skovmaaneskin har formælet sig med et Træ, der passer for den; mon jeg ogsaa faaer en Brudgom, der passer for mig?"

Sakuntala. Det er snarere Dig selv, som har det Ønske. (Hun hælder med sin Vandkande.)

Kongen. Tør jeg troe, at hendes Moder var af en anden Kaste, end den hellige Eneboer? Dog bort med alle Tvivl!

21. Vist hun blive tør en Krigers Brud,
da mit ædle Sind begjærer hende;
Thi ved alle Ting, hvor Tvivl har Sted,
Sjælens Drift er Hjemmel for den Gode.

Alligevel maa jeg efterforske, hvem hun er.

Sakuntala (urolig). Ak, en Bi, som vi har jaget op ved at stænke

med Vandet, flyver fra Mállika-Blomsten ind imod mit Ansigt. (Hendes Bevægelser udtrykke, at hun bliver forfulgt af en Bi.)

Kongen (længselsfuld).

22. Hyppig rører Du ved hendes
frygtsomt blinkende Øienvig,
Summer sødt for hendes Øre,
retsom hvisked Du Løndomsord,
Drikker af den huldе Læbe,
mens hun jager Dig med sin Haand:
Jeg forsmægter i min Forsken,
Du, o Bi! Du er lykkelig.

Selv Ytringen af hendes Angst er fortryllende.

23. Hvorhen, hvorhen Bien end sværmer paa sin Flugt,
Derhen, derhen kastende sky et Sideblik,
I Nødens Stund, medens uroligt Brynet gaaer,
Skjøndt elskovsfri, lærer hun Elskovs Øienspil.

Sakuntala. Den paatrængende Skabning lader mig ikke i Fred; jeg vil gaae tilside. (Hun stiller sig et andet Sted hen og skotter efter den.) Nei, ogsaa her kommer den efter mig. Saa hjælp mig dog, Veninder! hjælp mig mod den slemme Voldsmand, den Bi, som overfalder mig.

Begge (smilende). Hvor kan vi hjælpe Dig? Kald paa Dusjantas: Andagtslundene staae jo under Kongens Beskyttelse.

Kongen. Nu har jeg en Leilighed til at vise mig. Frygt ikke — (Afbryder sig, afsides.) Men herved bliver det bekjendt, at jeg er Kongen. Velan! saaledes vil jeg sige —

Sakuntala (staaer atter paa et andet Sted). Nei, ogsaa her forfølger den mig.

Kongen (træder hurtig frem).

24. Mens Purus' Ætling er Jorderigs Hersker,
en Hevner over Voldsmænd,

Hvo øver Vold mod uskyldige Piger
fra Eneboerlunden?

(Eneboerpigerne studse ved Synet af Kongen.)

Anasuja. Ædle Herre! Her øves ingen Voldsgjerning. Det er vor Veninde, der er bange for en Bi, som overfalder hende. (Viser paa Sakuntala.)

Kongen (hilser Sakuntala). Er der Velsignelse med Eders Bod?

(Sakuntala staaer taus af Forvirring.)

Anasuja. Nig Velsignelse nu, da vi modtage saa udmærket en Gjæst. Kjæreste Sakuntala! Gaa til Hytten og hent Velkomstoffret af Korn og Frugter. Vandet her kan tjene til Fodtvæt.

Kongen. Ved Eders venlige Tale har I viist mig Gjæstevenskab nok.

Prijamvada. Saa tage min Herre dog et Øieblik Sæde paa den skyggefuld-kjølige Saptapárna-Bænk, for at forjage sin Træthed.

Kongen. Men ogsaa I maae være trætte efter Eders Arbeide.

Anasuja. Min Sakuntala! Det er vor Skyldighed at sidde ved vor Gjæsts Side. Lad os sætte os her. (Alle tage Sæde.)

Sakuntala (for sig). Hvorfor har vel Synet af ham opladt mit Hjerte for en Følelse, der staaer i Strid med Andagtslunden?

Kongen (betragter dem). Lighed i Alder og Skjønhed gjør Eders Venskab saa fortryllende.

Prijamvada (til Anasuja). Hvem kan denne Fremmede være, som ved sit snilde og fornemme Væsen og sin søde, venlige Tale synes at røbe fyrstelig Værdighed?

Anasuja. Jeg er selv nysgjerrig, min Veninde! Jeg vil fritte ham. (Høit). Min Herres venlige Tale giver mig Mod til at spørge: hvilken Kongeslægt prydes med min ædle Herre? hvilket Riges Indvaanere sørge over hans Fraværelse? og hvorfor er han, i sin feireste Ungdom, draget ud til Bodslundens Besværligheder?

Sakuntala (for sig). Ængst Dig ikke, Hjerte! Nu udsiger Anasuja Dine stille Tanker.

Kongen (for sig). Skal jeg strax give mig tilkjende? eller skal jeg udgive mig for en Anden? Velan! saaledes vil jeg svare hende. (Høit). Ædle

Qvinde! Det er mig, hvem Kongen af Purus' Slægt har sat til at vaage over Lov og Ret; for at iagttage, om de hellige Handlinger forrettes uden Anfægtelse, er jeg kommen til denne Andagtslund.

Anasuja. Vel beskjærmede ere de Fromme ved Din Nærværelse. (Sakuntala udtrykker Kjærligheds Undseelse.)

De to Veninder (bemærkende begges Stemning, afsides). Kjæreste Sakuntala, hvis vor Fader idag var her tilstede —

Sakuntala (fortrydelig). Hvad vilde da skee?

Veninderne. Med det Bedste, han eier i Livet, vilde han gjøre vor udmærkede Gjæst lykkelig.

Sakuntala. Lad mig i Fred! I har andre Tanker med Eders Ord. Jeg vil ikke høre paa Jer.

Kongen. Tør nu ogsaa jeg gjøre Eder et Spørgsmaal om Eders Veninde?

Begge. Ædle Herre! Som en Gunstbevisning optage vi Din Begjæring.

Kongen. Det er Alle bekjendt, at den hellige Kanvas har levet i ubrødelig Kydskhed. Hvorledes kunne I da kalde Eders Veninde her hans Datter?

Anasuja. Hør da, ædle Herre! Der er en mægtig Kongevisмand ved Navn Visvámitras, af Kúsikas' Æt.

Kongen. Ja vel, og han?

Anasuja. Vid, at ham skylder vor elskede Veninde sin Tilværelse. Men hun blev udsat, og som den, der har opfostret og pleiet hende, er den ærværdige Kanvas hendes Fader.

Kongen. „Udsat"? det Ord har vakt min Nysgjerrighed. Fortæl mig Alt fra første Begyndelse!

Anasuja. Saa hør da, ædle Herre! Da fordum hiin Kongevisмand øvede sin strenge Bod ved Godávari's Bred, ængstedes Guderne og udsendte Huldgudinden Ménaka, at hun skulde friste ham til at forsage sine Løfter.

Kongen. Ja, Guderne føle virkelig denne Frygt for andre Væseners Andagt.

Anasuja. I de Dage, da Foraaret stiger ned paa Jorden, saae han hendes berusende Skikkelse, og — (Hun standser rødmende.)

Kongen. Jeg fatter det Øvrige. Visselig! hun er født af en Apsarás.

Anasuja. Ja, Herre!

Kongen. Det stemmer med Alt:

25. Hvor kunde vel af et jordisk Liv
en saadan Skabning fødes?
Det straaleglimtende Lyn ei op
fra Jordens Tillie stiger.

(Sakuntala staaer med nedslagne Øine.)

Kongen (for sig). Min Længsel har lysere Udsigter! Dog siden jeg hørte hendes Veninde spøge med, at hun ønsker sig en Brudgom, er mit Sind endnu betaget af Tvivl og Ængstelse.

Prijamvada (seer smilende paa Sakuntala og vender sig derpaa mod Kongen). Det synes, at min ædle Herre endnu har Noget paa Hjerte. (Sakuntala truer ad hende med Fingren.)

Kongen. Du skjønner rigtigt. Af Lyst til at lære Eders hellige Vandel at kjende maa jeg gjøre end et Spørgsmaal.

Prijamvada. Tal frit ud! Os Eneboerfolk kan man adspørge uforbeholdent.

Kongen. Om Din Veninde ønsker jeg at vide,

26. Om ikkun til sin Brudefærd hun holde skal
det elskovshindrende Skovboerløfte,
Hvad eller boe for stedse hos de søsterligt
i Blikket hende lignende Gazeller?

Prijamvada. Ædle Herre! Selv i sine Pligters Udøvelse staaer Eneboerpigen under en fremmed Villie. Men vor Mesters Hensigt er at bortgive hende til en Brudgom, der passer for hende.

Kongen (for sig). Saa er da mit Ønskes Maal ikke fjernt:

27. Hjerte! giv trøstigt Længselen Rum:
den sidste Tvivl er nu hævet.

Hvad i Din Frygt Du tog for en Ild,
er en Ædelsteen, man tør røre.

Sakuntala (fortrydelig). Anasuja! jeg gaaer bort.

Anasuja. Hvorfor?

Sakuntala. Jeg vil fortælle vor ærværdige Moder Gáutami, hvordan Prijamvada sidder og fører løs Tale.

Anasuja. Det er ikke passende, min Veninde! at Du gaaer bort efter eget Lune og forlader vor udmærkede Gjæst uden at der er viist ham Gjæstevenskab. (Sakuntala svarer ikke og reiser sig for at gaae ud.)

Kongen (vil standse hende, men tvinger sig. Afsides). Ak, hos en Elsker svare Legemets Bevægelser slet ikke til Sjælens. Thi jeg,

28. Jeg vilde følge den Vises Datter,
Men Blyhed standsed mig uvilkaarligt;
Det er, skjøndt ikke jeg veeg af Stedet,
Som var jeg gaaet og vendt tilbage.

Prijamvada (holder Sakuntala tilbage). Du faaer ikke Lov til at gaae.

Sakuntala (med rynkede Øienbryn). Hvorfor ikke?

Prijamvada. Du skylder mig endnu at vande to Træer. Kom nu! Naar Du har udløst Dig, saa kan Du gaae. (Hun drager hende med Magt tilbage).

Kongen. Huldе Pige! Jeg seer Din Veninde saa angreben af at vande Træerne; see engang,

29. Hvor Skuldrene hænge, hvor Hænderne brænde
af Kanden at løfte og løfte paany;
End stedse hun drager saa hæftigt sin Aande,
at Barmen, den svulmende, bæver derved;
Om Kinden er knyttet af perlende Draaber
et Øren-Sirísia-bindende Net;
Haarfletningens Baand rev sig løs, men med Haanden
hun holder tilbage de flagrende Haar.

Tør derfor ikke jeg gjøre hende gjældfri? (Han rækker dem sin Seglring; begge læse hans Navn paa Ringen og betragte hinanden.)

Kongen. Tag mig ikke for Andet, end jeg er. Min Ring er en Gave fra Kongen, og derpaa kan I kjende, at jeg er en af Kongens Mænd.

Prijamvada. Men da maa denne Ring ikke skilles fra Fingeren. Paa min ædle Herres Ord er hun alt gjældfri. (Med et skalkagtigt Smil.) Min Sakuntala! Du er udløst af vor ædle Herre — eller Konge —, som har fattet Medynk med Dig. Gaa nu bort!

Sakuntala (for sig). Ja, havde jeg blot Magt over mig selv. (Høit.) Hvor kan Du vise bort eller holde tilbage?

Kongen (betragter Sakuntala; for sig). Mon hun skulde være stemt imod mig, som jeg er stemt imod hende? Dog, lysere Udsigter har nu min Længsel;

30. Thi blander hun end ei sit Ord med mit,
saa laaner hun mig Øre, naar jeg taler,
Og vender hun sit Blik end ei mod mig,
saa fængsler anden Gjenstand det ei heller.

Bag Skuepladsen. Eneboere! Eneboere! Kom at beskytte de Dyr, som fredes i Lunden. Kong Dusjantas er herude for at adsprede sig med Jagten.

31. See! paa de med vaade Bastdugskjortler
rundt behængte Træer i Andagtslunden
Falder Støvet, reist af Hestes Hovslag,
lig en Græshopsværm formørkende Solen.

Og see!

32. Med sin Tand i voldsom Tørning
boret i den faldne Træbul,
Hildet i et Garn af seige
fodomsnørte Slyngeplanter,
— Vanfreds Billed i vor Bodslund —
splittende Gazelleflokken,
Bryder vognsky Elefanten
ind i Eneboerskoven.

(Qvinderne lytte og røbe Ængstlighed.)

Kongen (for sig). Ulykkeligt! Mine Mænd, som lede efter mig, bringe Forvirring i Andagtslunden. Jeg faaer at gaae dem imøde.

De to Veninder. Ædle Herre! Skovboernes Raab har sat os i Angest. Tillad os at gaae til vor Hytte.

Kongen. Gaaer, huldе Piger! Jeg vil drage Omsorg for, at Eneboet ikke skal lide Overlast. (Alle reise sig.)

De to Veninder. Ædle Herre! At der ikke er vist Dig gjæstevenlig Modtagelse, maa være Dig Opfordring til et nyt Besøg. Vi skamme os ved at sige det.

Kongen. Tal ikke saaledes! Nei, Synet af Eder har været mig en Velkomst.

Sakuntala. Ak, Anasuja! Paa Naalen af et nys udsprunget Kusa-Straa har jeg saaret min Fod, og min Bastdugskjortel hænger fast ved en Kuravåke-Green. Vent dog paa mig, indtil jeg faaer den løs igjen. (Efter at have betragtet Kongen, saalænge hun har Paaskud til at opholde sig, gaaer hun ud med sine Veninder.)

Kongen. Ringe Længsel føler jeg efter at drage til Staden. Jeg vil opsøge mit Følge og lade det leire sig i Nærheden af denne Andagtslund. Thi at afdrage mit Sind fra at sysle med Sakuntala, det er mig ikke muligt:

33. Fremad mit Legem gaaer, min Sjæl
uvillig — flyer tilbage,
Som Vimplen paa en Bannerstang,
der bæres frem mod Vinden.

(Han gaaer ud. Alle have forladt Skuepladsen.)

Andet Optrin.

(Máthavjas, Kongens Fortrolige, kommer ynkmodig ind.)

Máthavjas (sukker). Fortvivlede Skjæbne! Jeg er ødelagt ved at være Ven med denne jagtbesatte Konge. „En Antilope! et Vildsviin! en Tiger!“ saaledes gaaer det, imens man ved Middagstide, naar Heden fortynder Træernes Skygge paa Skovstierne, maa stryge fra Krat til Krat. Skident Vand af Bjergstrømmene, som smager bittert af affaldne Blade, det faaer man at drikke. Man spiser til ubestemte Tider, og Maaltidet bestaaer meest af Kjød, der er stegt paa en Pind. Naar saa alle Ledemod ere møre af at løbe bag efter Hestene, saa kan man ikke engang have sin Nattero. Nei, i den tidlige Morgenstund vække de Slavindesønner af Fuglefængere mig op med deres Jagtskraal. Men dermed ere mine Lidelser endnu ikke tilende; nei, paa Bylden har der sat sig en Blegn. Igaar nemlig, da Herren forlod os, kom han paa sin Jagt efter en Gazel ind i den hellige Lund, og fik til min store Fortræd Øie paa en Eneboerpige, som hedder Sakuntala. Og nu falder det ham ikke ind at drage til Staden. Jnat har han ikke lukket sine Øine, blot for at tænke paa hende. Hvad skal man nu gribe til? Jeg vil først see efter ham, om han har forrettet sin Morgenandagt. (Gaaer videre og seer ud.) See! der kommer jo min kjære Ven, omringet af sine javánske Vaabendragerinder, som holde hans

Bue, pyntede med Krandse af Skovblomster. Nu vil jeg blive staaende her og tee mig som en Krøbling, om jeg endda paa den Viis kan faae Ro.

(Støtter sig til sin Stav. Kongen træder ind med det angivne Følge.)

Kongen.

34. Vel sandt! det falder ei let at vinde min Elskte,
men frem jeg stræber ved hendes Stemning at see.
Har Elskovsguden end ei fuldbyrdet sin Gjerning,
gjensidig Attraa dog føder Kjærlighedslyst.

(Smilende.) Hvor dog en Elsker kan bedrage sig ved at tænke sig det elskede Væsens Sindelag efter sine egne Ønsker! Som nu her:

35. At hendes Blik var ømt, endogsaa
naar andensteds hun slog det hen,
At hendes Gang, som Hoften tynged,
blev sagtnet som i Elskovssjog,
At vredt hun svared sin Veninde,
der hende bød: „gaa ei herfra!“ —
Det Alt skal gjælde mig? Ak Alting
vil Elskeren tilegne sig!

Mathavjas (i samme Stilling som før). See, Kjære! Hænder og Fødder vil ikke røre sig af Stedet; kun med Tungen kan jeg ønske Dig et „leve Kongen!“

Kongen. Hvoraf kommer den Lamhed?

Mathavjas. Hvoraf kommer det, naar Du slaaer En Oiet tilvands, at Du saa spørger, hvorfor man græder?

Kongen. Jeg forstaaer Dig ikke.

Mathavjas. Hør, min Ven! Naar et Vétasa-Rør giver sig til at lege Pukkelrygget, er det saa Røret selv eller den rivende Strøm, som er Skyld deri?

Kongen. Saa er det den rivende Strøms Skyld.

Mathavjas. Og hos mig er det Din Skyld.

Kongen. Hvorledes det?

Mathavjas. Som Du har slaaet Dine Kongepligter af Hovedet, og det i saadan en Udørken, vil Du blive til et reent Skovmenneske. Mine Lemmer ere saaledes rystede ved Dag ud og Dag ind at jage Vildtet op, at jeg i Sandhed ikke længer er Herre over mine egne Lemmer. Derfor vil jeg ydmygst bede Dig om at give mig Orlov blot en eneste Dag, forat jeg kan faae udhvilet.

Kongen (for sig). Saaledes taler han, og mit eget Sind har Lede for Jagten, naar jeg gjenkalder mig Kanvas' Datter.

36. Jeg nænner ei min Buestræng at spænde
og lægge Pilen an paa Antiloper,
Som, mens de dele Bolig med min Elskte,
har hende underviist i Ufkyldsblikke.

Mathavjas (iagttager Kongens Ansigt). Min høie Herre taler med andre Tanker i Hovedet. Jeg har grædt mig ud for den vilde Skov.

Kongen (smilende). Hvad andre Tanker? Jeg stod og tænkte: Min Vens Ord bør jeg ikke være overhørig.

Mathavjas. Saa lev da længe! (Han vil gaae.)

Kongen. Nei bi, min Ven! Jeg har ikke udtalt.

Mathavjas. Befal, Herre!

Kongen. Naar Du har udhvilet Dig, maa Du hjælpe mig i en Sag, der ikke koster Anstrængelse.

Mathavjas. Er det med at skjære Kager for? Saa er jeg til Tjeneste.

Kongen. Jeg skal strax sige Dig, hvad det er. — Hvem er herude?

Dørvogteren (kommer ind og bøier sig). Befal, høie Fyrste!

Kongen. Raivátakas, kald paa min Hærfører!

Dørvogteren. Strax! (Han gaaer ud og kommer tilbage med Hærføreren.) Der staaer Fyrsten og seer hid, utaalmodig efter at udstede sin Befaling. Træd nærmere, min Herre!

Hærføreren (betragter Kongen). Hos vor Konge er Jagten, skjøndt den lastes, bleven til idel Fuldkommenhed; see her!

37. Haardhudet fortil ved hyppig Gnidning af Buestrængen,
mod Solstik hærdet, af Svedens Draaber ugjennemtrængt,
Skjøndt magret, dog i dets Muskelspænding ei synlig magret
sit stolte Legem han bærer, Bjergelefanten lig.

(Træder hen til ham.) Kongen være seirrig! Nu ere Skovens vilde Dyr opsporede. Hvad Andet har Du at befale?

Kongen. Min Iver er kjølnet ved Mathavjas' Foreſtillinger mod Jagten.

Hærføreren (sagte til Mathavjas). Bliv Du kun fast ved Dine Indvendinger, min Ven! saa vil jeg smigre Fyrstens Tilbøielighed. (Høit.) Lad den Taabe snakke! Er ikke Kongen selv et talende Vidnesbyrd?

38. Ved Magring smekker og let
man hærder sit Legem til Arbeid;
Man seer selv Dyrenes Sind
bevæget af Angst og af Vrede;
Og Skyttens Fryd, naar hans Piil
sit Maal, det urolige, rammer! —
Med Uret kaldes det Synd;
hvad Glæde kan lignes ved Jagten?

Mathavjas. Vor høie Herre er kommen til Fornuft. Men Du stryger dog saalænge fra Skov til Skov, indtil Du falder i Gabet paa en gammel Bjørn, der er forsulten efter Menneskenæser.

Kongen. Tappre Hærfører! Vi staae nu i Nærheden af et Enebo; derfor kan jeg ikke give Din Tale Bifald. Fra idag

39. Lad Bøflen vælte sig i Kærets Vande
og pidske dem med sine Horn;
Lad sammenklynget i de svale Skygger
Gazelleflokken tygge Drøv;
Lad Skovens Vildsviin uforstyrret rode
i Sumpen efter Musta-Græs,
Og lad en føie Stund min trætte Bue
udhvile sig med afspændt Streng!

Hærføreren. Som Herskeren finder for godt.

Kongen. Kald da Jægerne, der gik forud, tilbage, og paalæg mine Mænd, ikke at volde Andagtslunden Forstyrrelse.

40. Thi see: i Eneboernes Sjæl, den milde,
der ulmer skjult en uudslukkelig Ild;
Sol-Stene lig, der taale med Haand at røres,
udspye de Ild, naar fremmed Ild kommer nær.

Mathavjas. Der ligger Dine Lovtaler over Jagten! (Hærføreren gaaer ud.)

Kongen (med et Blik til sine Vaabendragersker). Bringer mit Jagttøi bort, og Du, Raivátakas! gaa til Din Post.

Folget. Som Kongen befaler. (De gaae ud.)

Mathavjas. Saa! Nu har Du gjort ryddeligt for Fluer. Kom nu herhen i Træets Skygge, hvor Slyngplanten yndig har udspændt sit Telt, og sæt Dig ned, at ogsaa jeg kan komme til Sæde.

Kongen. Gaa Du foran!

Mathavjas. Her, her, ædle Herre! (De gaae derhen og tage Sæde.)

Kongen. Dit Øie er endnu ikke velsignet, Mathavjas! Thi den Gjenstand, der meest fortjener at sees, har Du ikke seet.

Mathavjas. Staaer da ikke Du, Konge! for mine Øine?

Kongen. Sig selv finder jo Enhver smuk. Men jeg taler om Blomsten i den hellige Lund, om Sakuntala.

Mathavjas (for sig). Om hende vil jeg ikke indlade mig. (Høit.) Hør, bedste Ven! Synes Du, at det er rigtigt af Dig at forelske Dig i en Eneboerpige?

Kongen. Min Ven! En Purusøns Hjerte staaer ikke til en forbuden Gjenstand:

41. Gudindefødt, af Moderen forladt
optoges hun i Kanvas' Faderarm —
Lig en paa Arkaplanten hængende
affalden Blomst fra Navamallika.

Mathavjas (leende). Men Du er dog ligesaa klog, som den, der blev kjed af Dadler og fik Lyst til den sure Tamarind, naar Du for saadan en Tilbøielighed kan forsmaae alle Dine Perler af Medhustruer.

Kongen. Du har ikke seet hende, siden Du kan tale saaledes.

Mathavjas. Fortryllende maa visselig det være, der kan vække Beundring hos en Mand som Dig.

Kongen. Min Ven, hvortil mange Ord!

42. Har Bráhma hende som Billed malet og kaldt til Live,
Hvad eller skabt af sin skjønhedgjemmende Guddomstanke?
Ja, seer jeg hen til vor Skabers Almagt og hendes Skjønhed,
En Laksmi*), atter til Verden født, jeg i hende skuer.

Mathavjas. Hvis saa er, maa hun jo gjøre alle andre Skjønheder til Skamme.

Kongen. Ogsaa det har jeg i Tanke:

43. En Blomst, som Ingen end har lugtet til,
en Qvist, som ei den skarpe Negl har brudt,
En Perle, før dens Die boret er,
og Honning, før dens friske Saft er smagt,
Og gode Gjerningers urørte Løn
er denne skjære Mø at ligne ved.
Hvem Skjæbnen naaderig forunde vil
det unge Liv at nyde, veed jeg ei.

Mathavjas. Saa skynd Dig og red hende! Lad hende dog ikke falde i Hænderne paa en Eneboer, hvis Haar glindser af Ingudi-Salve.

Kongen. Men hun lever i Afhængighed, og hendes ærværdige Mester er ikke hjemme.

Mathavjas. Siig mig: hvilken Stemning imod Dig laae der i hendes Blikke?

---

*) Skjønheds Gudinde.

Kongen. Allerede af Naturen ere Eneboerfolk tilbageholdne, men hun!

44. Da jeg stod hos, hun drog sit Blik tilbage
Og fandt bestandig Paaskud for sit Smiil:
Blufærdig hæmmende sin Elskovs Udbrud,
Hun ikke røded, ikke dulgte den.

Mathavjas. Hun skulde kanskee, saasnart hun saae Dig, have sat sig paa Dit Skjød?

Kongen. Men da hun gik bort med sine to Veninder, da rødede hun med al sin Undseelse dog tydeligt sine Følelser. Thi med Eet sagde hun:

45. „Jeg har saaret min Fod paa et Kúsastraa",
og listelig,
Da hun neppe sin Fod havde flyttet frem,
hun stille stod;
Og hun dreied sig om, for sin Kjortelflig
at vikle løs
Af den tornede Green, hvori Kjortlens Flig
hang ikke fast.

Mathavjas. Nu saa Lykke paa Reisen og tag Levnetsmidler med Dig! Jeg seer nok, at Du har gjort Andagtsskoven til Din Lystskov.

Kongen. Min Ven! Jeg er bleven kjendt af nogle af Eneboerne. Tænk derfor efter, under hvad Paaskud jeg blot eengang endnu kan besøge Lunden.

Mathavjas. Hvad andet Paaskud? Du er jo Konge. „Bringer mig Tiende af Eders Riishøst!" — saa ikke videre.

Kongen. Du Daare! En anden Løn tilfalder mig for at beskytte dem, og den er at agte høiere end Dynger af Ædelstene; thi

46. Forgjængelig er Skat, som lægges ned
for Kongens Fod af Kasterne;
Skovbrødre give ham af deres Bod
en Tiende, som ei forgaaer.

Bag Skuepladsen. See! vi have naaet Maalet.

Kongen (lytter). Efter den dybe, høitidelige Røst maa det være Eneboere.

Dørvogteren (træder ind). Vær seirrig, vær seirrig, Konge! To unge Eneboere staae ved Porten.

Kongen. Før dem da ufortøvet herind.

Dørvogteren. Det skal skee. (Gaaer ud og kommer tilbage med de to unge Eneboere.) Her, her, hellige Mænd! (Begge betragte Kongen.)

Første Eneboer. Hvor denne Skikkelse, skjøndt straalende, indgyder Tillid! Dog, det maa jo saa være, da Kongen kun er lidet forskjellig fra en Viismand. Thi

47. Ogsaa han har taget Sæde
i et saligt Enebo;
Ogsaa han, ved at beskytte,
daglig sig forhverver Bod;
Ogsaa han, den Selvbetvinger,
priises af Gandharva*)-Par
Høit med Hædersnavnet „Viismand“,
kun at „Konge“ føies til.

Anden Eneboer. Gautamas! er det Gud Indras' Ven, Dusjantas?

Første. Visselig!

Anden. Ja, det er

48. Ei Under, at Helten, hvis Arm er lang som en Byports Bolt,
Alene behersker det Hav-blaabræmmede Jorderig:
Selv Himmelens Guder, naar mod Asurer de værge sig,
Forvente jo Seiren af Kongens Piil og af Indras' Lyn.

Begge (træde hen til ham). Vær seirrig, Konge!

Kongen (staaer op fra sit Sæde). Jeg hilser Eder, hellige Mænd!

---

*) Sangere i Indras' Himmel.

Begge. Hil være Dig! (De frembære Frugter.)

Kongen (bøier sig ærbødig og modtager Gaven). Jeg venter paa Eders Befaling.

Begge. Det er Eneboerne bekjendt, at Du opholder Dig her; derfor bede de Dig —

Kongen. Hvad befale de?

Begge. „Paa Grund af den hellige Viismand Kanvas' Fraværelse anfægte Rakſſáſerne vore Offringer; derfor være Du med Din Vognſtyrer i nogle Nætter vort Enebo's Beſkytter." Det er deres Begjæring.

Kongen. Jeg føler mig hædret derved.

Mathavjas (ſagte til Kongen). Juſt nu kommer denne Bøn Dig meget beleilig.

Kongen (ſmiler). Raivátakas! Siig min Vognſtyrer, at han ſkal bringe Vognen ſamt min Bue herhid.

Vorvogteren. Som Kongen befaler. (Gaaer ud.)

Begge (med Glæde).

49. Dit Tilſagn er Dig værdigt, høie Drot,
som gaaer i Dine Fædres Spor!
Ja, i Betryggelſes-Myſterier
indviet er Kong Purus' Ætt.

Kongen (bøier ſig for dem). Gaaer foran, hellige Mænd! Jeg kommer ſtrax efter.

Begge. Vær ſeirrig! (De gaae ud.)

Kongen. Mathavjas! Glæder Du Dig til at ſee Sakuntala?

Mathavjas. Ja før, ſaa lob Glæden over; men ſiden jeg har hørt om de lede Rakſſáſer, er der ikke levnet en Draabe.

Kongen. Frygt ikke! Du ſkal vandre ved min Side.

Mathavjas. Saa har jeg et Skjold imod Troldene.

Vorvogteren (træder ind). Vognen ſtaaer rede og venter paa at føre

Kongen til Seir. Men Karábhakas er kommen fra Staden med Ærinde fra Dronningen.

Kongen (ærbødig). Er det min høie Moder, der sender ham?

Dørvogteren. Ja.

Kongen. Saa før ham ind.

Dørvogteren. Strax! (Gaaer ud og kommer tilbage med Sendebudet Karábhakas.) Her er Kongen; træd nærmere.

Sendebudet. Seir, Seir for Kongen! Dronningen, Din Moder, lader Dig sige: „Fjerde Dagen herefter skal jeg feire min Fastetids Ophør; paa den Dag kan jeg ikke være skilt fra min kongelige Søn.“

Kongen. Paa den ene Side Eneboernes Hverv, paa den anden min ærværdige Moders Befaling. Ingen af Delene tør jeg unddrage mig. Hvad er herved at gjøre?

Mathavjas. Bliv som Kong Trisánkus hængende midtveis.

Kongen. Sandelig! jeg er i stor Tvivl.

50. Ved Pligter draget til tvende Sider
mit Sind er deelt,
Som Flodens Strøm, naar dens Bølge brydes
imod et Skjær.

(Efter nogen Betænkning.) Min Ven! Dig har min Moder antaget sig som sin egen Søn. Reis derfor Du tilbage; fortæl, at jeg med hele min Sjæl er optaget af Eneboernes Hverv, og forret selv en Søns Pligt mod den høie Dronning.

Mathavjas. Du troer vist, jeg er bange for Rakssáserne?

Kongen (smilende). Hvem kan troe Sligt om Dig?

Mathavjas. Og jeg vil reise, som det sig en Konges Broder egner og anstaaer.

Kongen. Ja vel! For at forebygge al Forstyrrelse i Andagtslunden vil jeg sende hele mit Følge bort med Dig.

Mathavjas. Saa er jeg da nu bleven Kronprinds!

Kongen (for sig). Den Gjek er ubetænksom; han kunde engang sladdre i Fruerhuset om min Kjærlighed. Til ham faaer jeg at sige saaledes. (Tager Mathavjas i Haanden; høit.) Hør, min Ven! Ærbødighed for de vise Mænd er det, som kalder mig til Eneboet; men der er, sandt at sige, ikke Noget om min Forelskelse i Eneboerpigen Sakuntala.

51. Tænk: jeg! og hun, som voxed op
for Elskov fremmed mellem Antilopekid!
Et mig i Spøg undsluppet Ord,
min Ven! Du ei maa tage for alvorlig meent.

Mathavjas. Vist ikke!

(Alle forlade Skuepladsen.)

Forſpil til tredie Optrin.

(En Lærling træder ind med et Knippe Kuſa-Græs til Offring.)

Lærlingen. Hvor dog Duſjantas er en mægtig Fyrſte! Neppe er den høie Konge traadt ind i vort Enebo, før vi uanfægtet forrette vore hellige Handlinger.

52. Naar er der ſpurgt om Sigte med Pilen?
Ene ved Strængens fjerneſte Suus,
Retſom ved Buens Mumlen han maner
alle vor Freds Forſtyrrere bort.

Nu maa jeg bringe Præſterne dette Kuſa-Græs til at beſtrøe Offerpladſen med. (Gaaer videre og ſeer op; raaber ud af Skuepladſen.) Prijamvada! Til hvem henter Du den Uſira-Balſom og de trevlede Lotos-Blade? (Med en Lyttendes Bevægelſer.) Hvad ſiger Du? at „Sakuntala føler ſig meget angreben efter den trykkende Hede, og det er til at ſvale hendes Legeme med"? Nu ſaa ſkynd Dig, ſkynd Dig! Din Veninde er jo vor Huusfaders, den hellige Kanvas' Sjæl og Aandedrag. Jeg vil ſtrax bringe Gautami viet Soningsvand til hende.

(Han gaaer ud.)

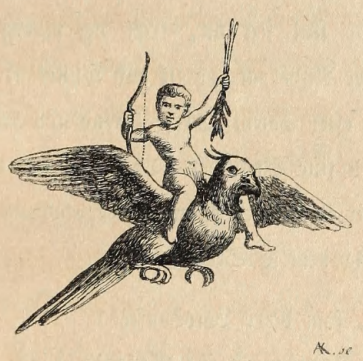

Tredie Optrin.

(Kongen træder ind i Elskerstemning.)

Kongen (tankefuld).

53. Jeg kjender Andagts Magt*), jeg sander,
at Pigen raader ei sig selv;
Og dog jeg mægter ei at skille
mit Hjerte fra dets Kjærlighed.

(Med Tegn paa Kjærligheds Lidelser, bebreidende.) Blomsterbæbnede Elskovsgud! Af Dig og af Maanen, som begge skulde fortjene vor Tillid, bliver Elskernes Skare bedraget:

54. Du nævnes „Skytte med Blomsterpiil",
han „Sol med kolde Straaler";
At ei til Navnet I svare, sees
paa mig og hver, som elsker;
Thi Maanen sender os Flammer med
sin kuldesvangre Straale,
Og Blomsterpilene smedder Du
som Tordenkilen haarde.

(Gaaer sorrigfuld videre.) Offringen er fredet, og Eneboerne have taget

---

*) Schol. Den hellige Kanvas' Bodsmagt.

Afsked med mig; hvor skal jeg nu, træt og mødig, vederqvæge mig? (Sukkende.) Har jeg vel Andet at tye til end Synet af min Elskede? Hende vil jeg opsøge. (Seer op efter Solen.) Disse brændende hede Timer pleier Sakuntala at tilbringe med sine Veninder i Løvsalene ved Ganga's Bred. Der vil jeg gaae hen. (Gaaer frem; med Tegn paa en pludselig Fornemmelse.) Hvilken forfriskende Luftning i dette Strøg!

55. Vindene, som bære Lotosdufte
og en Draaberegn fra Ganga's Flod,
Kan mit Legem, som den „legemløse"
Kamas brænder, trykke tæt i Favn.

(Gaaer videre og stirrer ned for sig.) I denne Vétasa-snoede Løvhytte maa hun være; thi

56. Mod Spidsen hoinet, men bagtil sænket ved Hoftens Tyngde
Sees udenfor i det gule Sand dette friske Fodtrin.

Jeg vil krige ind gjennem Grenene. (Gaaer frem; henrykt.) O, mit Øie er saliggjort! Derinde hviler min Længsels Veninde paa den blomsterredte Steenbænk, og hendes Søstre sidde hos hende. Velan! Jeg vil belure deres fortrolige Hvisken. (Staaer stille og betragter dem. Man seer Sakuntala paa Blomsterleiet; hendes to Veninder sidde hos og vifte hende.)

Veninderne (deeltagende). Kjæreste Sakuntala! Føler Du Dig forfrisket ved Lotosbladenes Vindpust?

Sakuntala. Hvorfor vifte mine Søstre mig? (Veninderne see bedrøvede til hinanden.)

Kongen (bestandig i Skjul). Sakuntala's Legem er kjendelig angrebet. (Eftertænksom.) Skulde det komme af Solheden? eller som mit Hjerte tilsiger mig? (Betragter hende med længselsfuldt Blik.) Nei, bort med al Tvivl!

57. Med Usíraſaft paa Barmen
og med treblet Lotosarmbaand
Er min Elskerindes Legem
lidende, men skjønt at skue.

Lige Oval forvolder Elskovs
og den hede Sommers Angreb,
Men af Heden at forsmægte,
klæder ei en Mø saa yndigt.

Prijamvada (afsides). Hør Anasuja! Siden Sakuntala førstegang saae den kongelige Viismand, har der hvilet en hemmelig Længsel over hende. Skulde ikke han være Aarsag til hendes Sygdom?

Anasuja. Jeg har selv i mit stille Sind gjort mig de samme Tanker. Vi, jeg vil spørge hende. (Høit.) Min Veninde! jeg har Noget at spørge Dig om. Du er saa lidende.

Sakuntala (reiser sig halvt op fra Blomsterleiet). Hvad vil Du sige mig, min Veninde?

Anasuja. Kjæreste Sakuntala! Vi ere jo slet ikke indviede i Kjærligheds Handler; men — som man i Sagn og Sange hører Forelskedes Tilstand beskrive, saaledes finder jeg Din. Betro os Aarsagen til Dine Lidelser. Forinden man kjender den virkelige Sygdom, kan man jo ikke begynde Helbredelsen.

Kongen. Min Tanke følger bag Anasuja; ved mig selv kommer jeg ikke til Klarhed.

Sakuntala (for sig). Endnu er min Lidenskab altfor hæftig; saa pludselig kan jeg ikke betroe dem den.

Prijamvada. Min elskede Sakuntala! Hun taler fornuftigt: hvorfor ændser Du ikke Din Sygdom? Dag for Dag svinder Du hen; blot Din livsalige Ynde forlader Dig ikke.

Kongen. Prijamvada siger sandt.

58. Langsomt er svundet Kindernes Runding,
Barmen har mistet sin Fasthed,
Smalnet er Midjen, Skuldrene synke
kraftløst, og Farven er blegnet.
Sorg og Beundring vækker den Skjønne,
tæret af Kjærlighedskvaler,

Netsom en hedt af Vinden beaandet
visnende Mádhavi-Ranke.

Sakuntala. Elskede Veninde! Til hvem skulde jeg ellers betroe mig? Men nu vil I faae Sorg af mig.

Begge. Just derfor ere vi saa paatrængende: den Sorg, man deler med en Ven, bliver lettere at bære.

Kongen.

59. Adspurgt af dem, der hendes Sorg og hendes Glæde dele,
Sin Kummers hemmelige Grund hun ikke vil fordølge.
Skjøndt tidt hun vendte sig og saae paa mig med Tørst i Øiet,
I denne Stund jeg ængstes for, hvad Ørene skal høre.

Sakuntala. Min Veninde! Fra det Øieblik, da Bodslundens Beskjærmer, den kongelige Viismand, kom mig for Øie, har Længsel efter ham bragt mig i denne Tilstand.

Kongen (henrykt). Nu har jeg hørt, hvad jeg vilde høre!

60. Den samme Gud, der har forvoldt mig Smerte,
Gud Smáras selv er bleven min Husvaler,
Som Dagen, skybetrukken efter Middag,
selv svaler Jorden, som den selv har hedet.

Sakuntala. Bifalde I det, da sørger for, at den kongelige Viismand kan føle Medlidenhed med mig. Hvis ikke — da maae I udgyde Sésamvand for mig ved Dødningoffret.

Kongen. O, tvivladsplittende Ord!

Prijamvada (afsides til Anasuja). Det er kommet saa vidt med hendes Lidenskab, at hun ingen Opsættelse kan udholde. Og den, til hvem hun har bundet sit Hjerte, er Kronen for Purus' Stamme; derfor tør vi hilse hendes Elskov med Velsignelser.

Anasuja. Ja, som Du siger.

Prijamvada (høit). Hil Dig, Veninde! Din Kjærlighed er Dig værdig. Hvor pleier ogsaa den dybe Flod at løbe ud, uden i Havet? og hvo uden Mangotræet bærer den frodig knoppende Mádhavi-Ranke?

Kongen. Hvad Under at Tvillingsstjernen Visákha saa gjerne forener sig med Maane-Nyet.

Anasuja. Men hvor skulle vi finde et Middel til ufortøvet og lønligt at fremme vor Søsters Villie?

Prijamvada. „Lønligt", ja det maa betænkes. „Hurtigt" kan det let skee.

Anasuja. Hvorledes det?

Prijamvada. Den kongelige Viismand har jo ved omme Øiekast røbet sin Kjærlighed til hende, og i de sidste Dage er han synlig hentæret af Søvnløshed.

Kongen (bestandig i Skjul). Saaledes er det virkelig med mig; ja

61. Mit gyldne Armbaand — hvis Juvelers Glands
er slukt af Hjertebryndens hede Taarer,
Som i de vaagne Nætter briste frem
af de mod Armen trykte Øienvige —
Nedglider fra mit Haandled, uden end
at streife Skrammerne fra Buestrængen;
Og medens det bestandig glider ned,
maa jeg bestandig skyde det tilbage.

Prijamvada (tænker efter). Hør nu! hun maa skrive et Kjærlighedsbrev til ham. Saa skjuler jeg det i en Blomst, som jeg vil række ham under det Foregivende, at den er gjemt fra Blomsteroffret.

Anasuja. Jeg synes godt om Dit sindrige Anslag; men hvad siger Sakuntala?

Sakuntala. Hvad overlægge I, at jeg skal gjøre!

Prijamvada. Du maa nu udtænke et smukt Vers, fremfor Alt med Hentydning paa Dig selv.

Sakuntala. Jeg tænker alt, min Veninde! men mit Hjerte skjælver af Frygt for et Afslag.

Kongen (henrykt).

62. I Længsel efter med Dig at vorde forenet
Staaer den, af hvem Du, Forsagte! frygter et Afslag.

En Beiler enten kan Lykken naae eller ikke;
Men hvor kan den staae imod, hvem Lykken begjærer?

Veninderne. O Du, som miskjender Dit eget Værd! Hvo vilde med Fligen af sin Kjortel skjærme sig mod det svalende Høst-Maaneskin?

Sakuntala (smilende). Nu er jeg i fuldt Arbeide. (Hun sidder stille og grunder.)

Kongen. Med Foie stirrer jeg paa hende, saa mit Øie glemmer at blinke; thi

63. Imens den ene Øienbryns-Ranke
sig slynger op idet hun digter,
Paa hendes Kind en Gysning spiller,
der Kjærlighed til mig forraader.

Sakuntala. Jeg har digtet et lille Vers, men her er ingen Skrive-redskaber.

Prijamvada. Rids Bogstaverne med Neglen i dette Lotosblad, saa fiint og blødt som et Papegøie-Bryst.

Sakuntala (skriver). Hør nu efter, Veninder! om det er lykkedes eller ikke.

Begge. Lad os høre.

Sakuntala (læser).

64. Dit Hjertes Tanker jeg ikke kjender;
men Nætter og Dage smertelig,
O Medynkløse! Kámas brænder
mit Legem, der længes efter Dig.

Kongen (træder pludselig frem).

65. Dig mon han brænde, men mig fortære, —
som Dagen, der slukker Maanen ud,
Kun lukker Øiet paa den skjære
Nat-Lilie, Maanens favre Brud.

Veninderne (med Glædestegn). Velkommen, Du vor Længsel, som ikke har tovet! (Sakuntala gjør Mine til at staae op.)

Kongen. Anstræng Dig ikke!

66. Nedsænket i et Blomsterleie,
af knuste Stilke dufthestænket
Dit Legem, blussende af Hede,
tør ei forrette noget Arbeid.

Anasuja. Vor Ven maa komme hid og pryde et Hjørne af Steenbænken. (Kongen sætter sig; Sakuntala rødmer, men bliver siddende.)

Prijamvada. Hos Eder begge er gjensidig Kjærlighed ikke at miskjende. Men Ømhed for en Søster indgiver mig et Ord, der vistnok nu er overflødigt.

Kongen. Det bør ikke afholde Dig, hulde Qvinde! Thi det Ord, man vilde sige, men ikke sagde, føder Fortrydelse.

Prijamvada. „Den Ulykkeliges, den i Jordelivet Hildedes Trængsler skal Kongen borttage", det er en Lov for ham.

Kongen. Visselig!

Prijamvada. Nu er vor elskede Veninde for Din Skyld bragt i denne Tilstand af den salige Kamas; derfor bør Du i Naade opholde hendes Liv.

Kongen. Hulde Qvinde! Gjensidig er vor Kjærlighed. Tilvisse! jeg er lykkelig ved Din Begjæring.

Sakuntala (med et Blik paa Prijamvada). Veninde! Hvorfor opholder Du den kongelige Viismand, der længes tilbage til sit Fruerhuus.

Kongen. Skjønneste Qvinde!

67. Hvis, Hjerteboerske! Du mit Hjerte,
der tænker alene paa Dig, mistænker,
Da, elskelig Smilende! mig, hvem Elskov
med Pilen har saaret, Du saarer atter.

Anasuja. Min Ven! Man hører om Kongerne, at de have mange Huusfruer. Pas vel paa, at vor elskede Veninde ikke skal koste sine Slægtninge Taarer.

Kongen. Hulde Qvinde! Hvortil mange Ord?

68. Blandt alle Fruer — min Stammes Stolthed er tvende:
Den havombeltede Jord og Eders Veninde.

Begge. Nu ere vi beroligede.

Prijamvada (med et Sideblik). See, Anasuja! hvor det lille Antilopekid seer ængstligt hen til os; det leder efter sin Moder. Kom, lad os gaae hen til det.

Sakuntala. Veninder! jeg er ubeskyttet; Een af Eder maa komme tilbage.

Begge. Jorderigs Beskytter, han staaer ved Din Side. (De gaae ud.)

Sakuntala. Hvordan? De er borte?

Kongen. Vær ubekymret! See, Din Tjener staaer ved Din Side.

69. Skal jeg en Svalevind
reise med kjølige,
Mathed forjagende Vifter af Lotosblad?
Eller de lotosrødt=
sminkede Fødder smaa
tage paa Skjødet og lempelig gnide dem?

Sakuntala. Ikke vil jeg formaste mig imod dem, jeg skylder Ærefrygt. (Reiser sig for at gaae bort.)

Kongen. Skjønneste! Luften er ikke afkjølet, og som nu Din Tilstand er!

70. Forladende Dit Blomsterleie
og Barmens Skjærm af Lotosbladene
Du taaler ei at gaae i Heden,
saa legemsvag af Sindsbevægelse.

(Han drager hende med Magt tilbage.)

Sakuntala. Søn af Purus! Tag Sømmelighed iagt. Skjøndt jeg brænder i Elskovs Flammer, kan jeg ikke raade over mig selv.

Kongen. Forsagte! frygt ikke for Din ærværdige Mester. Til Lykke! Huusfaderen, som kjender Loven, vil ikke regne Dig det til Brøde. Og derhos

71. Sagn der gaaer om mange
paa Gandhárvers Viis tilægte tagne
Kongeviismands=Døttre,
hvis Forening Fædrene velsigned.

Sakuntala. Slip mig, Herre! Endnu engang maa jeg hente Raad hos mine Veninder.

Kongen. Ja, jeg vil slippe Dig.

Sakuntala. Naar?

Kongen. 72. Som Bien fra den nysudsprungne,
af Braaden urørt spæde Blomst,
Saa tørstig jeg fra Dine Læber
nu Sødmen rane vil med Lyst.

(Han vil løfte hendes Hoved op; hun unddrager sig.)

Bag Skuepladsen. Hun-Tjakraváke!*) tag Afsked fra Din Mage; Natten er kommen.

Sakuntala (bestyrtet). Søn af Purus! Det er den ærværdige Gautami, der kommer hid, sikkerlig for at spørge til mig. Skjul Dig mellem Grenene!

Kongen. Ja! (Han skjuler sig: Gáutami med en Krukke i Haanden kommer ind med de to Veninder.)

Veninderne. Her, her, ærværdige Gautami!

Gautami (træder hen til Sakuntala). Min Datter! føler Du mindre Brænden i Dine Lemmer?

Sakuntala. Nu har jeg det bedre.

Gautami. Dette Dárbha-Vand vil helbrede Dit Legem. (Bestænker Sakuntala's Hoved.) Mit Barn! Dagen helder; kom, lad os gaae til Hytten. (De bryde op.)

Sakuntala (for sig). For, o Hjerte! da Din Længsels Maal kom Dig imøde, kunde Du ikke slippe Din Ængstlighed; hvor vil Du nu lide af Anger og Græmmelse! (Staaer stille; høit.) Du smertedulmende Løvhytte, lev vel! og nye Glæder ved vort Gjensyn! (Gaaer sørgmodig bort med de andre Qvinder.)

Kongen (træder frem af sit Skjul, sukkende). Ak, hvormange Hindringer møder Opfyldelsen af vore Ønsker! Thi

---

*) En Vandfugl.

73. Den Dinhaar=fagre sit Ansigt dreied mod Skuldren
Og holdt bestandig sin Læbe dækket med Fingren,
Mens det i Vægring forvirret yndige Aasyn
Jeg løfted lempelig op — og kysted det ikke!

Hvor skal jeg nu gaae hen? Eller nei! Her i Løvhytten, som min Elskede har nydt og forladt, vil jeg dvæle et Øieblik. (Seer om til alle Sider)

74. See, Blomsterleiet paa Stenen her
er sammentrykket af hendes Legem!
Hiint omme Kjærlighedsbrev har hun
med Neglen ridset paa Lotosbladet!
Hiin Stilk er gledet fra hendes Arm!
— Thi hænger Øiet ved disse Minder,
Og jeg kan ikke mig rive los
fra Hytten, skjøndt den er tom og øde.

Stemmer udenfor. Konge!

75. Medens vi Aften=Renselsesoffring forrette,
Trindt omkring Alter=Luen i Trængsel der sværme
Mangefold Skræk indjagende Skygger fra Vanfreds
Graadige Hær, gulsorte som Skyer i Skumring.

Kongen. Jeg kommer! jeg kommer!

(Han forlader Skuepladsen.)

Forspil til fjerde Optrin.

(De to Veninder træde ind, beskjæftigede med at plukke Blomster.)

Anasuja. Kjæreste Prijamvada! Skjøndt mit Hjerte beroliges ved den Tanke, at Sakuntala's Lykke er fuldkommet ved Bryllup efter Gandhárvernes Skik, og at hun skal drage til en Ægteherre, der passer for hende, saa er der dog endnu Noget at tænke over.

Prijamvada. Hvad mener Du?

Anasuja. Idag har jo den kongelige Viismand efter fuldendt Offring faaet Orlov af Eneboerne; naar han nu kommer til sin Stad og samles med Fruerhusets Qvinder, vil han da mindes, hvad her har tildraget sig, eller vil han ikke?

Prijamvada. Vær ubekymret! Saa ædel en Skikkelse kan aldrig fornægte Dyden. Men vor ærværdige Fader, naar han hører denne Tildragelse, — saa veed jeg ikke, hvad han vil gjøre.

Anasuja. Saavidt jeg kan see, maa han give sit Samtykke.

Prijamvada. Hvorledes det?

Anasuja. At bortgive sin Datter til en ædel Mand, har fra først af været hans Ønske. Naar da Himlen selv opfylder det, naaer jo vor Fader med ringe Møie sin Hensigt.

Prijamvada (seer paa Blomsterkurven). Saa, min Veninde! Nu har vi plukket saa mange Blomster, som der behøves til Offringen.

Anasuja. Men vi skal jo ogsaa offre til vor elskede Sakuntala's Skytsguder.

Prijamvada. Ja det maae vi. (De give sig atter til at plukke Blomster.)

Bag Skuepladsen. Det er mig. Hør, hør!

Anasuja (lytter). Min Veninde! Det lader til, at her er fremmede Gjæster, som melde sig.

Prijamvada. Sakuntala er jo inde i Hytten. (For sig.) Men idag er hun ikke derinde med sit Hjerte.

Anasuja. Kom nu! Her har vi Blomster nok. (De ville gaae ud.)

Bag Skuepladsen. Ha Du, der agter Din Gjæst ringe!

76. Han, ved hvem Din Hu dvæler
uden anden Tanke,
Saa at min, den Bod-riges,
Hidkomst ei Du ændser,
Qvinde! han skal Dig glemme,
fast han bliver mindet,
Netsom drukken Mand glemmer,
hvad han nylig taled.

Prijamvada. Vee, vee! en Ulykke er skeet. I sin Aandsfraværelse maa Sakuntala have forbrudt sig mod en hæderværdig Mand. (Seer ud.) Ja isandhed! ikke en Mand som saa mange andre. Det er Viismanden Durvásas, den vredagtige. Nu han har lyst sin Forbandelse, gaaer han herfra i skjælvende Hast, med stolte, ustandselige Skridt. Hvo uden Ildens Gud kan brænde som han?

Anasuja. Gaa, kast Dig for hans Fødder og bevæg ham til at komme tilbage! Jeg vil imens tilberede Velkomstvandet.

Prijamvada. Ja! (Ler ud.)

Anasuja (gaaer frem, men snubler). Ak, i min Ilfærdighed snublede jeg, og Blomsterkurven faldt mig ud af Haanden. (Hun samler Blomsterne op.)

Prijamvada (kommer tilbage). Min Veninde! Den haardhjertede Mand, af hvem lader vel han sig forsone? Alligevel fik jeg ham noget formildet.

Anasuja (med et Smil). Hos ham er det allerede Meget; fortæl!

Prijamvada. Da han ikke vilde komme tilbage, sagde jeg til ham: „Hellige Mand! Betænk, at det er første Gang, og tilgiv Datteren, som ikke kjendte Din Fromheds Magt, denne ene Overtrædelse."

Anasuja. Hvad saa, hvad saa?

Prijamvada. „Mit Ord tør ikke være forgjæves", svarede han, „men ved Synet af Gjenkjendelsens Smykke skal Forbandelsen vige bort", og med disse Ord forsvandt han.

Anasuja. Saa kan vi nu atter aande frit. Ved Afreisen satte den kongelige Viismand hende en Ring med sit Navnetræk paa Fingeren som „et Erindringstegn"; ved den vil Sakuntala selv kunne hjælpe sig.

Prijamvada. Kom da, Veninde! lad os fuldbyrde Gudernes Dyrkelse.

(De gaae frem.)

Prijamvada (seer ud). See, Anasuja! Med Kinden støttet mod den venstre Haand sidder vor Veninde ubevægelig, som var hun malet. Med Tankerne hos sin Ægteherre mærker hun ikke til sig selv, endsige da til en fremmed Vandringsmand.

Anasuja. Nu maae vi to, Prijamvada! aldrig lade denne Tildragelse komme over vore Læber; vor elskede Veninde er fiin og spæd; hun trænger til at skaanes.

Prijamvada. Ja, naar vander man vel en Mallikablomst med kogende Vand?

(De gaae ud.)

Fjerde Optrin.

(En Lærling kommer fra Natteleiet.)

Lærlingen. Den ærværdige Kanvas, der er kommen tilbage fra sin Valfart, gav mig det Hverv at iagttage Tiden, og jeg træder herud i det Frie for at see, hvormeget vi endnu har tilbage af Natten. (Gaaer frem og speider.) See, der er Morgenrøden!

77. Nu daler Urternes Herre *)
mod Vestens Bjerg-Aas;
Men bag den dæmrende Arun
Solen staaer op:
At Stjerneparret paa Himlen
i samme Time
Gaaer ned, staaer op — det er Loven
for Livets Kaar.

Og see!

78. Da Maanen nu er forsvunden,
Natliljen ikke
Mit Øie fryder; kun Mindet
gjemmer dens Pragt:

*) D. e. Maanen.

Den Sorg, en Qvinde maa friste,
hvis Ven er bortreist,
Isandhed! knugende tynger
den hendes Bryst.

Anasuja (træder hastig ind). Skjøndt en Eneboerpige, der har forsaget Verden, ikke forstaaer sig paa saadanne Ting, — vist er det, at Kongen har handlet uædelt mod Sakuntala.

Lærlingen. Jeg maa nu lade Mesteren vide, at Brændoffringstimen er kommen. (Gaaer ud.)

Anasuja. Lysvaagen er jeg; men hvad skal jeg foretage mig? Haand og Fod vil ikke røre sig til mine dagligste Sysler. Hvilken Glæde for Elskovsguden, at han har bragt vor troskyldige Veninde i et troløst Menneskes Vold! Dog nei! Det er Durvásas' Forbandelse, der omskifter Alt. Hvorledes kunde ellers den kongelige Viismand efter saa favre Ord lade al denne Tid forløbe uden at sende os saameget som et Brev. Vi faae da herfra at skikke ham Gjenkjendelsesringen. Men hvem af disse mørke Selvplagere skulde man anmode om at bringe ham den? — Endskjøndt jeg er sikker paa, at vor Venindes Færd er ulastelig, er det mig ikke muligt at sige vor Fader Kanvas, som nylig er kommen fra sin Valfart, at Sakuntala har formælet sig med Dusjantas og er velsignet med Livsfrugt. Men hvad skal vi da gribe til?

Prijamvada (træder ind, jublende). Veninde! Skynd Dig, skynd Dig at feire Sakuntalas Afskedsfest.

Anasuja. Hvorledes, min Veninde?

Prijamvada. Nu skal Du høre. Jeg gaaer ind til Sakuntala for at spørge, om hun har sovet vel inat —

Anasuja. Hvad saa, hvad saa?

Prijamvada. Der stod hun, blufærdig sænkende sit Hoved, og vor Fader Kanvas omfavnede hende og velsignede hende og sagde: „Hil Dig! Skjøndt Røgen slog op og blindede Offerpræsten, faldt dog Brændoffret midt i Ilden. Elskede Barn! Som Kundskab, der overantvordes den gode

Lærling, saaledes kan ogsaa Du bortgives, uden Begrædelse. Endnu idag vil jeg sende Dig under Viismænds Varetægt til Din Ægteherre."

Anasuja. Men hvem havde aabenbaret vor Fader Kanvas denne Tildragelse?

Prijamvada. Da han traadte hen til det hellige Arnested, hørte han en Røst fra Himlen, der fremsagde et Vers.

Anasuja (med Tegn paa Forundring). Lad mig høre!

Prijamvada (i Sanskritsproget).

79. „Vid, o Brahmán! Dit Barn gjemmer
en Gnist af Kong Dusjantas tændt,
Til Held for Verden ild-svanger
lig Sámitræets Offerved."

Anasuja (falder Prijamvada om Halsen). Kjære Veninde! Jeg er saa glad, saa glad! Men at Sakuntala endnu idag skal føres herfra, den Tanke blander Sorg i min Glæde.

Prijamvada. Veninde! Vi vil forjage Sorgen, at vor fromme Søster kan føle sig lykkelig.

Anasuja. Ja hør, netop for det Samme har jeg i den Kokos-Æske, som hænger der paa Mangogrenen, lagt en Krands af Késara-Blomster, der holder sig længe frisk. Tag den ned. Saa vil jeg tillave hende en Lykkesalve af „Mriga-Rótsjanam, hellig Jord og Durva-Græs."

Prijamvada. Lad os gjøre det! (Anasuja gaaer ud; Prijamvada tager Blomsterne ned.)

Bag Skuepladsen. Gautami! Siig til Sarngarávas og de Andre, at de gjøre sig rede til at ledsage Sakuntala.

Prijamvada (lytter). Skynd Dig, Anasuja! skynd Dig. Nu bliver der kaldt paa de Viismænd, som skulle drage til Hastináp ur.

Anasuja (kommer ind med Salven). Kom, Veninde! lad os gaae.

Prijamvada (seer ud). See! alt ved Solens Opgang badet og salvet sidder Sakuntala hist imellem Eneboerinder, der holde viet Riis i Hænderne og lyse Velsignelse over hende. Lad os gaae derhen. (De nærme sig; man seer Sakuntala siddende paa en Løibænk, som beskrevet.)

Første Eneboerinde (til Sakuntala). Datter! Til Tegn paa Din Herres Høiagtelse blive Du nævnet: „den store Dronning"!

Anden. Elskede Barn! Til en Helt blive Du Moder!

Tredie. Elskede Barn! Af Din Ægteherre blive Du høiagtet. (Efter at have velsignet hende gaae de bort undtagen Gautami; de to Veninder træde til).

Begge. Veninde, gid Badet bekomme Dig vel!

Sakuntala. Velkommen, Søstre! Sæt Eder her hos mig.

Begge (fremtage Lykkebladene og sætte sig). Gjør Dig nu færdig, at vi kan salve Dig med Lykkesalven.

Sakuntala. Ogsaa paa denne Tjeneste maa jeg sætte megen Priis: snart vil jeg ikke have mine Veninder til at smykke mig. (Hun bryster i Graad.)

Begge. Elskede Veninde! Du maa ikke græde i Din Lykkes Time. (De aftørre Taarerne og give sig til at pynte hende).

Prijamvada. Din Skjønhed er Prydelse værd; ved den Pynt, der kan findes i et Enebo, bliver den skjæmmet.

To unge Eneboere (træde ind med Foræringer). Her er Prydelser; smykker dermed den Hulde! (Alle betragte dem med Forbauselse.)

Gautami. Min Søn Náradas! Hvorfra er dette?

Den Første. Fra vor Fader Kanvas' store Magt.

Gautami. Er det en Frembringelse af hans skabende Tanke?

Den Anden. Nei, nei! Hører mig! Den Ærværdige bød os at hente Blomster fra Lundens Træer til Sakuntala; men see!

so. Fra det ene Træ en maaneguul
linnet Lykkekjortel nedhang;
Fra det andet drypped Laksja-Saft
til at sminke hendes Fødder;

Og paa andre — Skovgudinders smaa
Hænder, synlige til Leddet,
Aabned sig, lig Knopperne paa Qvist,
og begaved os med Smykker.

Prijamvada (seer paa Sakuntala). Veninde! ved denne Hyldest bebudes Dig, at Du i Din Herres Huus skal nyde kongelig Lykke. (Sakuntala udtrykker sin Undseelse.)

Den Første. Kom, Gautamas! kom. Kanvas er stegen op af Badet; lad os fortælle ham om Træernes Gavmildhed.

Den Anden. Ja vel! (De gaae.)

Veninderne. Ak, vi har aldrig før sat Pynt. Vort Kjendskab til Malerkunsten maa lede os ved Prydelsernes Anordning.

Sakuntala. Jeg kjender Eders Kunstfærdighed. (De pynte hende. Kanvas kommer fra Badet.)

Kanvas.

81. Da jeg veed: „idag skal hun reise bort",
er mit Hjerte grebet af Veemod
Og min Stemme brudt af den qvalte Graad
og mit Øie dummet af Grublen.
Saadan Hjertesorg bringer Ømhed end
over mig, en Olding i Skoven:
Hvor maa den, der lever for Slægt og Hjem,
ved en Datters Afsked da sørge!

(Han gaaer frem.)

Veninderne. Nu, Sakuntala! er vi færdige med at pynte Dig. Kast nu Dobbeltkjortlen om Dig. (Sakuntala staaer op og iforer sig den.)

Gautami. Datter! her staaer Din Lærer og Mester, ligesom omfavnende Dig med sit Øie, der strømmer over af Glæde. Gjør nu, hvad hellig Vedtægt byder.

Sakuntala (med Undseelse). Jeg hilser Dig.

Kanvas. Elskede Barn!

82. Bliv af Din Herre høit agtet
som af Jajátis Sarmisthá,
Og fød, som hun har født Púrus,
saa Du en enevældig Søn.

Gautami. Hellige! Dette er isandhed en Gave, ei blot en Velsignelse.

Kanvas. Elskede Barn! Kom nu at vandre tilhøire rundt om Offerluerne. (Alle gaae frem; han lyser Velsignelsen efter en Rigvéda-Hymne.)

83. Gid de trindt paa vort Offeralter
i Veddet tændte, med Kúsam krandsede
Arne-Luer, ved Offrets Dufte
al Synd fordrivende, gid de luttre Dig!

Drag nu bort med Fred! (Seer til Siden.) Hvor er Sarngarávas og de Andre?

En Lærling (træder ind). Hellige! Her ere vi.

Kanvas. Viis Din Søster Veien.

Sarngarávas. Her, her, ædle Qvinde! (Alle gaae frem.)

Kanvas. Hører mig, I Træer her i Andagtslunden!

84. Hun, der aldrig kunde tænke
paa at drikke selv af Vandet,
førend I har drukket,
Der af Kjærlighed til Eder,
ihvor gjerne hun vil smykkes,
ei en Qvist sig plukker,
Der den første Dag i Vaaren,
da I atter staae i Blomster,
feirer som en Festdag, —
Hun, Sakuntala, skal drage
til sin Ægteherres Bolig:
signer hendes Bortgang!

(Man hører Nattergalen slaae.)

85. Hør! Træerne, Skovbeboerens Frænder,
velsigne Sakuntala's Bortgang,
Saasandt der fra dem nu lyder et Gjensvar
i smeltende Kókila-Toner.

Stemmer fra Træerne.

86. Yndige Hvile-Pladser ved Kær, som
grønnes af svømmende Lotos,
Skygge mod Solens glødende Straaler
bredet af løvrige Træer,
Støvskyer af Blomster-Støvet fra Liljer,
blidelig viftende Medbør,
Lykke og Fred velsigne de Veie,
som vor Veninde skal vandre!

(Alle lytte med Undren.)

Gautami. Datter! De, hvem Du elsker som Dine Frænder, Andagts-lundens Gudinder fredlyse Din Bortgang. Bøi Dig for de Salige!

Sakuntala (gaaer omkring hilsende; afsides til sin Veninde). Elskede Prijamvada! Jeg længes efter at gjensee min Herres Søn*); men nu, da jeg forlader vort Enebo, flytte mine Fødder sig fremad med Smerte, med Smerte.

Prijamvada. Ei blot vor Veninde er bevæget ved at tage Afsked fra Andagtslunden. See! nu da Skilsmissens Time er kommen, giver Andagts-lunden den samme Stemning tilkjende:

87. Gazellen Græsset af Munden slipper,
Paafuglen dandser ei længer,
Slyngplanten fælder de gule Blade,
retsom den fældede Taarer.

Sakuntala (besinder sig). Fader! Min Plante-Søster „Skovmaaneskin" maa jeg sige Farvel.

---

*) „Min Herres Søn" d. e. min Ægteherre.

Kanvas. Jeg kjender Din søsterlige Kjærlighed til den. Her staaer den ved Din høire Side.

Sakuntala (træder hen til Mallikabusken). Skovmaaneskin! Skjøndt Du alt er forenet med Mangotræet, Din Brudgom, omfavn mig med Dine lovrige Arme, som Du strækker hen imod mig. Fra idag af skal jeg boe langt borte fra Dig.

Kanvas. 88. Hvad jeg har ønsket Dig, en Ægteherre,
Som er Dig lig, har Du ved Dyd forhvervet;
Din Mallika sig til sin Mango klynger:
For Dig og den jeg nu er uden Sorger.

Saa tiltræd da nu Din Reise!

Sakuntala (til sine to Veninder). Søstre! Jeg gjemmer mit Blomstertræ som et Pant i Eders Haand.

Veninderne. Ak, i hvis Haand skal vi være gjemte? (De briste i Graad.)

Kanvas. Anasuja! Hold op at græde. Burde I ikke gjøre Sakuntala stærk? (Alle gaae frem.)

Sakuntala. Fader! see den drægtige Antilope-Hind, som gaaer saa langsomt derhenne ved Hytten. Naar den har faaet et Kid uden Lyde, saa maae I sende mig Bud med glædelig Tidende.

Kanvas. Det skal vi ikke forglemme.

Sakuntala (bliver standset i sin Gang). Hvem er det, der holder fast i min Kjortel? (Hun vender sig om.)

Kanvas. Elskede Barn!

89. Ham det er, i hvis Mund,
stukket tilblods paa en Naal af
Kusa-Græsset, Du gjød
Ingudi-Balsom,
Hvem fra Kid i Din Haand
Kornet Du gav — Antilopen,
Fostersønnen: Dit Fjed
ei han forlader.

Sakuntala. Barn! Hvorfor løber Du efter mig, mig som forlader vort fælleds Hjem? Nyfødt mistede Du Din Moder, og uden hende blev Du opfostret. Nu, da Du ogsaa mister mig, vil min Fader sørge for Dig. Gaa tilbage! (Hun vandrer grædende videre.)

Kanvas.

90. Taaren, som hænger i Dit himmelvendte
Øie, Du standse med standhaftig Vilje;
Thi paa en Vei, som fører over skjulte
Gruber og Tuer, gaaer Din Fod ei sikkert.

Sarngaravas. Hellige! Det er et gammelt Ord: „Til Vand-Skjellet skal Du ledsage den, Du har kjær.“ Her er Søens Bred; giv os her Dit Ærinde, og vend selv tilbage!

Kanvas. Saa lad os træde hen under Skyggen af dette Figentræ. (Alle stille sig derhen.)

Kanvas (for sig). Hvad Hilsen skal jeg nu medgive dem, passende for den ædle Dusjantas? (Grunder.)

Sakuntala (til Anasuja). Søster! Hør den stakkels Hun-Tjakraváke: da den ikke seer sin elskede Mage, som dog kun er skjult bag et Lotosblad, klynker den: „ak, jeg er ulykkelig.“

Anasuja. Tal ikke saaledes, min Veninde! Nei, ogsaa den,

91. Fra sin Mage skilt, faaer Ende
paa en sorgforlænget Nat:
Tungest Savn ved Gjensynshaabet
bliver let-udholdeligt.

Kanvas. Sarngarávas! Fremstil Sakuntala for Kongen, og sig ham i mit Navn —

Sarngaravas. Befal, Herre!

Kanvas.

92. „I Kraft af vor, de Andagtriges, Helligbed,
og af Din egen Adel,

I Kraft af hendes høie Kjærlighed til Dig,
som ei af Frænder vaktes,
Hold først og fremmest hende lige høit i Agt
med Dine andre Fruer!
Hvad ellers Skjæbnen vil beskikke, derom ei
har Hustrues Slægt at tale."

Sarngaravas. Jeg har modtaget Dit Ærinde.

Kanvas. Elskede Barn! Nu lyder Formaningen til Dig. Skjøndt jeg er Eneboer, har jeg ogsaa Kjendskab til Verden.

Sarngaravas. Visselig! For den Vise er Intet fremmed.

Kanvas. Naar Du kommer herfra til Din Herres Huus, da

93. Vær lydig mod Din Herres Gúru-Fædre!
Vær hans Medhustruer en huld Veninde!
Om end han foruretter Dig, vær ikke
I Sindets Hastighed gjenstridig mod ham!
Vær mild og venlig mod Din Tjenerskare!
Hovmod Dig ei i Lykkens blide Dage! —
Derved faaer Qvinden Navn af „Husets Moder";
Men viger hun derfra, er hun dets Plage.

Hvad dømmer vel Gautami herom?

Gautami. Det er den rette Lærdom for en Hustru. Min Datter! Læg alle disse Ord paa Hjerte!

Kanvas. Elskede Barn, omfavn mig og Dine Veninder!

Sakuntala. Fader! Skal da Priyamvada og alle mine Søstre forlade mig og gaae tilbage?

Kanvas. Elskede Barn! Ogsaa de skulle bortgiftes; det sømmer sig ikke for dem at komme til Staden; Dig skal Gautami ledsage.

Sakuntala (omfavner sin Fader). Hvorledes skal jeg nu, bortrevet fra min Faders Skjød, lig en Sandelplante, der oprykkes af Malájas' Bjergskraaning, friste Livet i fremmed Land?

Kanvas. Barn! Hvorfor er Du saa ængstlig tilmode?

94. Naar Du hyldes som „Huus=Moder"
for en Husbond af Kongebyrd,
Naar for Pligter, som hans Høihed
giver Vægt, Du har aldrig Frist,
Og naar snarlig, som Øst Solen,
Du en straalende Søn har født, —
Da, o Datter! vor Skilsmisses
bittre Sorg Du forvinde skal.

(Sakuntala kaster sig for hans Fødder.)

Kanvas. Hvad jeg ønsker Dig, det skee!

Sakuntala (gaaer hen til sine to Veninder). Søstre, omfavner mig, begge tilsammen!

Veninderne (omarme hende). Veninde! Dersom han, Kongen, skulde være seen til at gjenkjende Dig, saa viis ham Din Ring med hans eget Navnetræk.

Sakuntala. Eders Tvivl bringer mig til at skjælve.

Veninderne. Frygt ikke! En Søsters Kjærlighed er mistroisk.

Sarngaravas. Solen staaer alt høit paa Himlen; vær snar, ædle Qvinde!

Sakuntala (vender sig mod Eneboet). Fader! Naar skal jeg see Andagts=lunden igjen?

Kanvas. Hør mit Ord!

95. Naar med den fire=sidede Jord Du
længe har deelt Dusjantas' Haand,
Og for hans Helteson, som Du føder,
valgt en Brud:
Da med Din Ægteherre, naar Husets
Byrder han har paa Sønnen lagt,
Skal Du igjen betræde vor stille
Andagtslund.

Gautami. Datter! Vor Afreises Time forløber; bed Din Fader vende tilbage. Dog nei! Hun vil endnu længe tale og atter tale til sine Kjære; Du, Ærværdige! vend tilbage.

Kanvas. Elskede Barn! Mine Bodshandlinger blive afbrudte.

Sakuntala (omfavner ham endnu engang). Min Faders Legeme er spæget ved Bodsøvelser; derfor maa Du ikke bedrøves altfor meget for min Skyld.

Kanvas (med et Suk).

96. Kan jeg stille min Sorg,
elskede Barn!
naar jeg ved Hyttens Dør
Seer hiin Gronning af Riis=
Offret, som Du
pleiede for at stroe?

Drag bort! Velsigned' være Dine Veie! (Sakuntala og hendes Ledsagere gaae ud.)

De to Veninder (følge hende med Øinene). Vee, vee! Nu forsvandt Sakuntala mellem Skovstiens Træer.

Kanvas (med et Suk). Anasuja! Deeltagerinden i Eders hellige Pligter er gaaet bort. Dæmper Sorgen, og følger med mig tilbage.

Begge. Fader! Hvor kunne vi træde ind i Andagtslunden, der er saa tom og øde, siden Sakuntala har forladt den?

Kanvas. Saaledes seer Kjærligheds Øie. (Gaaer tankefuld frem.) Forunderligt! Nu, da jeg har sendt Sakuntala til sin Herres Huus, har jeg faaet min Sjælero tilbage:

97. Thi fremmed Eiendom en Datter er;
da hende jeg idag har sendt til sin Herre,
Er strax mit Hjerte blevet lyst og let,
som ved betroet Gods at give tilbage.

(Alle forlade Skuepladsen.)

Femte Optrin.

(Man seer Kongen siddende paa en Løibænk; Máthavjas ved hans Side.)

Mathavjas (lytter). Hør dog, min Ven! hør den bløde, rene Sang, som lyder hist inde fra Tonehallen; jeg veed, det er den smukke Hansapádika, som øver sig i Sang.

Kongen. Vær stille, at jeg kan høre!

Sang udenfor.

98. Du, som i Tørst efter Honning reen
kysséde først
Knoppen, som dufter paa Mango's Green,
Hvor kan Din Villie, o Bi! Du sætte
nu til en Lilie,
og i dens Bolig Din Ven forgjætte?

Kongen. O Sang, som strømmer over af Lidenskab!

Mathavjas. Forstaaer Du Meningen deraf?

Kongen (smilende). Engang har jeg viist hende Tilbøielighed; derfor maa jeg nu høre bittre Bebreidelser af hende for Dronning Vasumati's

Skyld. Min Ven, Máthavjas! Siig Hanſapádika fra mig, at hendes Bebreidelſe var ſindrig indklædt.

Mathavjas. Som Du befaler. (Staaer op.) Men hør, min Ven! Naar hun nu af en Feiltagelſe griber mig i Haartotten og ſlaaer mig — ſaa gaaer det mig ſom Viismanden, naar han hjemſøges af en Apſarás: der er ingen Forløsning at vente.

Kongen. Gaa! Siig hende det paa en høflig Maade.

Mathavjas. Her hjælper ingen Udflugter. (Gaaer ud.)

Kongen (for ſig). Hvoraf kommer det vel, at jeg, uden at være ſkilt fra noget elſket Væſen, dog ſiden jeg hørte Sangen, føler en uſigelig Længſel? Men jeg fatter det.

99. Naar ved at ſee det Skjønne, ved liflige Toner at høre,
Menneſket, midt i ſin Fryd, betages af Længſel,
Visſelig! da hans Sjæl uvilkaarlig ſin forrige Vandrings
dybt med hans Væſen forbundne Kjærlighed mindes.

(Han bliver ſiddende i dybe Tanker; Kammerſvenden træder ind.)

Kammerſvenden. Ak, nu er det kommet ſaa vidt med mig!

100. Den Bambusſtav, jeg før paa min Poſt har ført
I Kongens Fruerhuſe, ſom Embedstegn,
Er efter lange Tiders Forløb, da tungt
Min Fod ſig flytter, bleven min Støtteſtav.

Viſtnok tør Kongen ikke forſømme ſine hellige Pligter. Men da han i dette Øieblik har reiſt ſig fra Dommerſædet, nænner jeg ikke at melde Kanvas' Lærlinger, hvis Ankomſt paany vil forſtyrre hans Ro. Dog! den, hvis Kald det er at ſørge for Verden, har aldrig Hvile:

101. Kun eengang Sol har Gangerne ſpændt for Vognen;
ved Nat og Dag Duftbringeren*) farer frem;
Anánta-Slangen bærer beſtandig Jorden,
og Folkenes Beſkatter har ſamme Pligt.

---

*) D. e. Vinden.

Saa vil jeg da udrette mit Hverv. (Gaaer videre og seer op.) Der er Kongen!

102. Da han om Folket, som sine Børn, har fredet,
med Fred i Hjertet søger han Ensomhed,
Han-Elefanten lig, der sin Hjord har græsset,
og, brændt af Solen, søger en kjølig Plet.

(Træder til.) Seir, Seir for Kongen! Nogle Eneboere fra Skoven ved Himálajas' Fod ere komne hid med Qvinder i Følge, for at overbringe et Ærinde fra Kásjapas' Stamfrænde, den hellige Kanvas. Kongen har hørt mig; han har at beslutte.

Kongen (ærbødig). Med Ærinde fra Kanvas?

Kammersvenden. Ja.

Kongen. Saa siig den skriftkloge Lærer Somarátas i mit Navn, at han maa vise disse Skovboere Gjæstevenskab efter de hellige Bogers Forskrifter, og selv stede dem for mig. Jeg venter dem paa det Sted, hvor det bør sig at modtage andægtige Eneboere.

Kammersvenden. Som Kongen befaler. (Gaaer ud.)

Kongen (staaer op). Vetravatí! Viis mig til det hellige Arnested!

Dørvogtersken. Her, her, min Konge!

Kongen (gaaer frem, nedtynget af sit Herskerkald). Hver Mand bliver glad, naar han opnaaer, hvad han har attraaet; men en Konge betaler sin Lykke med nye Besværligheder.

103. Kun Ærgjerrigheden stilles
ved en Thrones Glands;
Trælhed volder det, at værne
om det eengang Vundne.
Halv til Lise, halv til Byrde
Kongemagten er,
Lig en Solskjærm, naar dens Stok man
holder selv i Haanden.

Tvende Tidsherolder (bag Skuepladsen). Kongen være seirrig!

Den Første.

104. Ei egen Glæde Du søger,
men lider alle Dage
For Verdens Lykke; hvad Under!
er ikke det Dit Kald?
Selv fanger Træet med Issen
det smertelige Solstik,
Og svaler dem med sin Skygge,
som under Kronen tye.

Den Anden.

105. Hver den, som viger fra Veien,
med Spiir i Haand Du tvinger;
Du dysser Trætte: til Folkets
Beskytter er Du født.
Hvor Lykkens Gaver er rige,
der Fænder sig forsamle;
Men Du til Fænde har kaaret
enhver Din Undersaat.

Kongen. Min Sjæl var træt, men nu er jeg atter som nyfødt. (Gaaer frem.)

Dørvogteren. Det er smukt at see den nys feiede Arnesteds-Forhøining, hvor Offergvien alt staaer rede. Kongen stige derop.

Kongen (stiger op og staaer lænet til Tjenerindens Skulder). Vetravatí! I hvad Ærinde har vel den hellige Kanvas sendt Viismændene til mig?

106. Er de Loftebundnes gjenopreiste Bod af Vanfred krænket?
Er der skeet de Dyr, som trygge boe i Lunden, Overlast?
Eller er ved mine Synder Træ og Urt i Væxten kuet?
Denne Sværm af uopløste Tvivl forvirrer nu mit Sind.

Dørvogteren. Jeg tænker, Viismændene komme hid af Taknemmelighed, for at bringe Kongen deres Hylding. (Sakuntala, fulgt af Gáutami samt Eneboerne, føres ind af Kammersvenden og Huuspræsten.)

Kammersvenden. Her, her, hellige Mænd!

Sarngarávas. Sarádvat!

107. Vel seer jeg, Kongen er stor af Magt
og sikker og stærk af Vilje,
Og ingen Kaste paa Afvei gaaer,
end ikke den meest forskudte;
Og dog bevæges min idelig
til Ensomhed vante Tanke
Ved dette menneskefyldte Huus,
som stod det i lyse Luer.

Saradvat. Jeg veed det: saasnart Du traadte ind i Staden, blev Du saaledes tilmode. Og jeg selv —

108. Som den Rene betragter ureen Mand,
Som den Badende ham, der salver sig,
som den Vaagne ham, der sover,
Og som den, der gaaer frit, hvorhen han vil,
Ham, der ligger i Baand, — betragter her
ogsaa j e g den muntre Vrimmel.

Sakuntala (med en uvilkaarlig Trækning). Ak, hvorfor bæver mit høire Øie?

Gautami. Datter, det onde Varsel være afvendt! Gid Din Ægteherres Huusguder skjænke Dig lykkelige Dage! (Gaaer frem.)

Huuspræsten (peger paa Kongen). Eneboere! Hist staaer Kasternes og de hellige Stænders Beskytter, som strax forlod sit Sæde for at vente paa Eder. Der see I ham.

Sarngaravas. Store Brahmán! Det fortjener visselig at paaskjønnes; men det skete uden Hensyn til os. Thi

109. Træet sig bøier, naar Frugterne modnes,
lavest den vandrige Sky hænger ned;
Aldrig den Ædle hovmodes af Lykken:
saadan er Hjælpernes egen Natur.

Dovvogteren. Konge! Deres Ansigtsfarve rober ingen Sindsbevægelse. Det siger mig, at de Vise bringe velkomment Ærinde.

Kongen (faaer Øie paa Sakuntala). Men Qvinden der?

110. Hvo er hiin tilslørede Qvinde,
som sin Ydighed halvt fordølger, —
Mellem Eneboerne lig en
Løvsprings-Qvist mellem gule Blade?

Dørvogteren. Nysgjerrig famler min Tanke og kommer ikke videre. Men hendes Skikkelse er deilig at see til.

Kongen. Lad saa være! Man bør ikke fæste Øie paa Næstens Hustru.

Sakuntala (med Haand paa Brystet, for sig). Hjerte, hvorfor banker Du? Kom Din Herres Kjærlighed ihu og vær stærk!

Husspræsten (træder frem). Her staae Eneboerne, hædrede efter Gjæsterettens Bud. De have Ærinde fra deres Lærer; Kongen høre det.

Kongen. Jeg er opmærksom.

Eneboerne (med opløftede Hænder). Vær seirrig, Konge!

Kongen. Jeg hilser Eder alle!

Eneboerne. Dig ske, hvad Du attraaer!

Kongen. Er de Retfærdiges Bod uanfægtet?

Eneboerne.

111. Hvo tør anfægte de hellige Skikke,
saalænge Du er de Frommes Vagt?
Mens Solen skinner med glødende Straaler,
hvor kan da Mørkningen falde paa?

Kongen. Jeg hedder jo ikke Konge for Intet. Men den hellige Kanvas, lever han vel og lykkeligt, til Held for Verden?

Eneboerne. De Fuldkomne raade selv for deres Lykke. Han spørger først til Dit Velgaaende, og derpaa lader han Dig sige: —

Kongen. Hvad er den Helliges Befaling?

Sarngarávas. „At Du efter gjensidigt Løfte tog denne min Datter tilægte, deri har jeg med Glæde samtykket. Thi

112. Da Du er nævnet som den Første blandt Ædle,
Sakuntala som Dyd i Menneskelegem,

Er endelig vor Skaber angerløs bleven
Ved Mand og Viv af lige Værd at forbinde.

Derfor modtag hende nu, velsignet med Livsfrugt, og lad hende være Deeltagerinde i Dine hellige Pligter."

Gautami. Høie Konge! Jeg ønskede at tale, men der er ikke Sted for mine Ord; thi

113. Du tog ei Raad hos Dine Gúru-Fædre,
Og hun har ikke Slægt og Venner adspurgt.
Indbyrdes mellem Eder er det afgjort;
Hvi skal jeg tale da til Dig om hende?

Sakuntala (for sig). Hvad svarer nu min Herres Søn?

Kongen. Hvad mene I hermed?

Sakuntala (for sig). Klar som Ild er Ordenes Mening.

Sarngaravas. Hvor kan Du spørge? Mænd som Du kjende altfor nøie Verdens Gang.

114. Selv dydig Ægtehustru, naar hun bestandig
hos Frænder har sit Hjem, er af Verden mistænkt:
Thi ønsker Qvindens Slægt, endog om sin Herre
hun ei er kjær, at dog hun hos ham maa dvæle.

Kongen. Har da jeg taget denne ædle Qvinde tilægte?

Sakuntala (smertelig, for sig). Hjerte! Du havde Ret i at frygte.

Sarngaravas. Hvorledes? Kan Fortrydelse over selvgjort Gjerning blive til Pligtforglemmelse?

Kongen. Hvorfra dette ærekrænkende Spørgsmaal?

Sarngaravas. Saadanne Sindsforvandlinger herske især hos dem, der ere berusede af verdslig Magt.

Kongen. Bittert bliver jeg sat irette.

Gautami. Datter! Glem et Øieblik Din Blufærdighed; jeg vil drage Dit Slør tilside. Da vil Din Ægteherre gjenkjende Dig. (Hun afslører hende.)

Kongen (betragter Sakuntala; for sig).

115. Denne lydeløse Skabning,
der paa saadan Viis mig bringes,
kan jeg, tvivlende paa vort Bryllup, —
Som en Bi den dugopfyldte
Kunda-Blomst i Morgenstunden,
ikke nyde og ei forlade.

(Staaer grundende.)

Dorvogteren (for sig). Hvor streng er Kongens Samvittighed! Hvilket andet Menneske vilde vel betænke sig, naar Lykken førte ham en saadan Skabning for Øie?

Sarngaravas. Konge! Hvi staaer Du taus?

Kongen. Andagtrige Mænd! Ihvormeget jeg grunder, kan jeg dog ikke mindes, at denne ædle Qvinde er bleven min. Hvor skulde jeg da nu, da hendes Svangerskab er synligt, tilegne mig hende under min Tvivl, om jeg er Faderen?

Sakuntala (afsides). Selv Brylluppet drager min Herre i Tvivl. Hvor er nu mit høitflyvende Haab?

Sarngaravas. Det gaaer for vidt!

116. Bør Du fornærme den Vise, som tilgav,
at Du hans Datter Dig nærmed,
Og, ved at byde Dig Skatten, Du stjal, i
Dig har begavet en Røver!

Saradvat. Hold inde, Sarngarávas! Men Du, Sakuntala! See, vi have sagt, hvad vi havde at sige. Nu har den ædle Herre svaret. Giv Du ham overtydende Gjensvar!

Sakuntala (afsides). Har saa dyb en Kjærlighed lidt saadan Omskiftelse, hvorfor da søge at vække hans Erindring? At sørge over mig selv, det bliver nu min visse Lod. (Høit.) Min Herres Søn — (Afbryder sig.) Nei, da vort Bryllup drages i Tvivl, er dette ei den rette Tiltale. —

Púruſon! Det er ikke Net af Dig, efter først i Eneboet at have bedraget en enfoldig Qvindes Sjæl med Dine Løfter, nu at forskyde hende med saadanne Ord.

Kongen. Stille! Du forsynder Dig.

117. Hvi styrte mig og skjænde Din Slægt?
lig Floden med graadig Strøm,
Der styrter Træet fra Brinken ned
og plumrer sit klare Vand.

Sakuntala. Velan! Hvis Du virkelig har handlet saaledes af Frygt for, at jeg er en Andens Hustru, saa skal jeg forjage Din Tvivl ved dette Gjenkjendelsestegn.

Kongen. Et herligt Paafund!

Sakuntala (føler efter sin Ring). Vee, vee! Ringen sidder ikke paa min Finger. (Hun seer angstfuld hen til Gautami.)

Gautami. Ved Hvilestedet Sakravatáram, da Du knælede for Vandene i Sátsji's Dam, maa Din Ring være gledet af.

Kongen (med et Smil). Det er som Ordsproget siger: „Qvindesind er aldrig raadvildt.“

Sakuntala. Her har Skjæbnen viist sin Magt. Men jeg vil nævne Dig en anden Tildragelse.

Kongen. Nu faaer man Noget at høre.

Sakuntala. Husker Du en Dag i vor Mallika-Løvhytte, da Du tog Vand i et Lotosblad og sad med det i Din Haand —

Kongen. Hvad skete saa?

Sakuntala. Saa kom i det Samme mit lille Antilopekid springende, min Fostersøn, som jeg kaldte Dihapángo. „Den Lille skal drikke først“, sagde Du venlig og lokkede for den med Vandet. Men den turde ikke komme Din Haand nær, fordi den kjendte Dig ikke. Da Du saa rakte mig Vandet, tog den strax Mod til sig. Da loe Du og sagde: „Enhver troer sine Lige, og I to ere jo Skovsødskende.“

Kongen. Med slig Honningdrik af Løgnens Tale pleie Qvinder, der ville oprette et Feiltrin, at lokke de Sandselige til sig.

Gautami. Store Konge! Saaledes tør Du ikke tale. Denne Qvinde er opdraget i Andagtslunden og kjender ikke til Falskhed.

Kongen. Alderstegne Eneboerinde!

118. Qvindens naturlige List endogsaa hos Dyret
bliver man vaer, endsige hos oplært Qvinde.
Lader en Kókila-Hun ei Ungerne sine
ruges af fremmed Fugl, til i Sky de stige?

Sakuntala (opbragt). Uværdige! Du dømmer efter Dit eget Hjerte. Hvo kan her maale sig med Dig, Du som iører Dig Retfærdigheds Klædebon, lig en Grube dækket med Grønsvær.

Kongen (for sig). Det gjør mig tvivlraadig, at hendes Harme synes uforstilt. Thi

119. Da jeg i min Glemsel forhærdet ikke tilstaaer,
At hemmelig Elskov os har tilsammenføiet,
Har hun — ved at rynke de krumme Bryn — i Harme,
Med brændende Øie, Gud Smáras'*) Bue knækket.

(Høit.) Hulde Qvinde! Dusjantas' Færd er bekjendt; men jeg kan ikke sande Dit Ord.

Sakuntala. Vel, vel! Saa er jeg da bleven en Skjøge blandt Qvinder, jeg der i Fortrøstning til Púrus' Æt gav mig ham ihænde, i hvis Mund der er Honning, i hvis Hjerte der er Gift. (Hun skjuler sit Ansigt med Fligen af sit Klædebon og græder.)

Sarngaravas. Saaledes brænder Letsindigheds Overilelse:

120. Thi see Dig for ved al Gjerning,
somhelst ved lønlig Brudefærd;
Hvor let forvandler ei Venskab
mod ukjendt Hjerte sig til Had!

---

*) Et af Elskovsgudens Navne.

Kongen. Siig, er det i Tiltro til denne Qvinde, at I overvælde mig med Forsmædelser?

Sarngaravas (haanlig). Du har hørt hendes Forsvar og Gjendrivelsen:

121. Den, der fra sin Fødsel Svig ei lærte,
sligt et Væsens Ord beviser Intet!
De, der som en Videnskab har dyrket
Argelist, ja deres Ord er Hjemmel!

Kongen. Retvise Eneboer! Lad mig engang indrømme det: hvad blev da Straffen for at have bedraget hende?

Sarngaravas. Dit Fald!

Kongen. At Púrus' Æt stunder til sit Fald — ved de Ord gjør Du hiin Forudsætning utrolig.

Saradvat. Sarngarávas! Hvorfor svare igjen? Vi har forrettet vor Mesters Ærinde; lad os vende tilbage. (Til Kongen.)

122. Din Viv hun er! Forlad, annam Du hende:
I Alt har Mand at raade for sin Hustru.

Gak foran, Gautami! (De bryde op.)

Sakuntala. O, den Troløse har sveget mig: ville ogsaa I forlade mig, svømmende i Taarer? (Følger efter dem.)

Gautami (standser). Min Søn Sarngarávas! Med Suk og Taarer følger Sakuntala efter os. Hvad Andet har min Datter at gjøre, naar hendes Ægteherre forhærdet støder hende fra sig?

Sarngaravas (vender sig i Vrede til Sakuntala). Gjenstridige, vil Du følge Din Egenvillie? (Hun skjælver af Frygt.) Sakuntala!

123. Hvis Du i Sandhed er som Kongen siger,
hvad skal Din Fader da med Dig, Vanslægtede?
Men hvis Du veed Din Vandel reen, da er Dig
selv Trældom i Din Herres Huus udholdelig.

Bliv tilbage! Vi gaae herfra.

Kongen. Eneboer! Hvi skuffer Du denne Qvinde?

124. Nat-Liljens Øie Maanen aabner
og Solen Lotosblomstens:
Fjernt er det fra den Vises Tanker
at favne Næstens Hustru.

Sarngaravas. Men saafremt Du over en ny Tilbøielighed har forglemt den tidligere, hvor er da Din Frygt for Overtrædelse?

Kongen. Dig, vise Lærer! adspørger jeg, hvilken Synd her er størst.

125. Skal jeg, stedet i Tvivl, om
Selv jeg er daaret, om Qvinden
falskelig taler,
Helst en Hustru forskyde
Eller besmittes ved fremmed
Viv at berøre?

Huuspræsten (grunder). Om Du vilde gjøre saaledes —

Kongen. Veiled mig!

Huuspræsten. Lad den ædle Qvinde indtil hendes Nedkomst forblive i mit Huus. Spørger Du: hvorfor? da husk, at Sandsigere have spaaet Dig: „Din Førstefødte skal blive en Verdensherskер.“ Hvis nu den Vises Dattersøn fødes med Herskermærke, da skal Du velsigne Qvinden og føre hende ind i Dit Fruerhuus. Hvis ikke, da er det afgjort, at hun bringes tilbage til sin Fader.

Kongen. Som min Lærer og Mester finder for godt.

Huuspræsten. Følg mig, Datter!

Sakuntala. Hellige Jord! Oplad Dit Skjød for mig! (Hun gaaer grædende bort med Huuspræsten; efter dem Eneboerne. Kongen, hvis Hukommelse er omtaaget af Forbandelsen, har kun Sakuntala i Tankerne.)

Bag Skuepladsen. O Vidunder!

Kongen (lyttende). Hvad kan det være?

Huuspræsten (træder bestyrtet ind). Konge! Der er skeet et Jertegn.

Kongen. Hvorledes?

Hunspræsten. Kanvas' Lærlinger droge hjem — og see!

126. Da høit anklagende Skjæbnen
den yndige Qvinde
Mod Himlen Armene strakte
og bitterlig græd —

Kongen. Hvad da?

Hunspræsten.

I Qvindelignelse hisset
ved Apsaras-Dammen
Et Lysglimt løftede hende
fra Jord og forsvandt.

(Alle udtrykke Forbauselse.)

Kongen. Hellige Mand! Nu har jeg eengang viist denne Sag fra mig; hvorfor da paany efterspore den ved ørkesløs Gjætten og Grunden? Gaa til Hvile!

Hunspræsten (seer paa ham). Vær seirrig! (Gaaer ud.)

Kongen. Vetravati! Jeg er saa fortumlet. Viis mig til Sovestedet.

Dørvogterinden. Her, her, Konge! (Gaaer frem.)

Kongen.

127. Vel mindes jeg ei, at den Vises Datter,
som jeg forskjød, er min Ægtehustru;
Men hæftig bevæget mit Hjerte retsom
vil overtale mig til at troe det.

(De gaae ud. Alle have forladt Skuepladsen.)

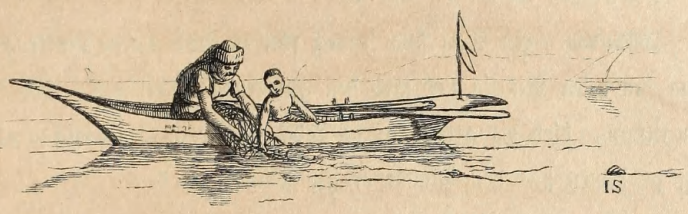

Mellemspil til sjette Optrin.

(Byens Foged, som er Svoger til Kongen, og to Rettens Betjente med en bagbunden Mand træde ind.)

Betjentene (prygle ham). Bekjend, Tyv! Hvor er Du kommen til den Diamantring med Kongens Navnetræk?

Manden (med Udtryk af Forskrækkelse). Naade, velbaarne Herrer! Jeg er ingen Tyv.

Første Betjent. Nei vist ikke! Du har kanskee som „Høiærværdig Brahmán" faaet den til Foræring af Kongen?

Manden. Hør mig dog! Jeg er Fisker og boer ude ved Sakravatáram.

Anden Betjent. Slyngel, har vi spurgt om Din Kaste?

Svogeren. Lad ham fortælle Alt i Sammenhæng, Sútsjakas! og afbryd ham ikke.

Begge. Som Herren befaler. Fortæl da!

Manden. Jeg ernærer min Familie med Garn og Krog og andre Fiskeredskaber.

Svogeren (leende). Det er en ædel Haandtering!

Manden. Herre, tal ikke saaledes!

128. Det Kald, man fødtes til, om end
det lastes, bør man ei forlade:
At slagte Qvæg er grusomt Kald,
dog Offerpræsten er barmhjertig.

Svogeren. Videre, videre!

Manden. En Dag stod jeg og skar en Rød-Karpe istykker, og i dens Bug fandt jeg Ringen her med den glimrende Ædelsteen. Da jeg saa bød den tilfals, blev jeg greben af de gode Herrer. Slaa mig ihjel eller slip mig løs! men paa den Maade er jeg kommen til den.

Svogeren. Dsjánukas! Efter den raae Lugt at slutte maa den Kjeltring være Fisker. Men hans Handel med Ringen, den maa undersøges. Lad os strax gaae til Slottet.

Betjentene. Ja vel! Afsted med Dig, Lommetyv! (De gaae videre.)

Svogeren. Bliv nu her ved Porten, Sutsjakas! men pas godt paa ham. Imens vil jeg indberette til Kongen, hvordan Ringen er bragt tilstede, og fornemme hans Befaling. Saa kommer jeg igjen.

Begge. Træd ind, Herre! Kongen være Dig naadig. (Svogeren gaaer ud.)

Første Betjent. Dsjánukas! Herren bliver længe borte.

Anden. Naar man skal til en Konge, maa man jo vente til det er beleiligt.

Første. Hør, Dsjánukas! Mine Hænder klø efter at give den Misdæder Naadestødet. (Peger paa Manden.)

Manden. Min Herre maa ikke slaae et uskyldigt Menneske ihjel.

Anden (seer ud). See, nu kommer Herren tilbage med vor Konges Kjendelse. Han holder et Blad i Haanden. Enten bliver Du Ravnefød, eller Du skal see Dit Barns Ansigt igjen.

Svogeren (træder ind). Sútsjakas, slip Fiskeren løs! Han er kommen til Ringen paa den Maade, han forklarede.

Første. Som Herren befaler.

Anden. Den Mand var indenfor Jámas' Porte, men er sluppen ud igjen. (Tager Lænkerne af ham.)

Manden (bukker for Svogeren). Herre! Eder skylder jeg mit Liv.

Svogeren. Her lader Kongen Dig ogsaa give en Foræring af Ringens fulde Værdi. (Rækker ham en Pengesum.)

Manden (modtager den bukkende). Jeg takker for den store Naade.

Første. Ja, det kan man kalde Naade, at blive taget ned af Steilen og sat paa Ryggen af en Elefant.

Anden. Belønningen viser, at den Ring maa være Kongen dyrebar.

Svogeren. Jeg troer ikke, at det var den kostelige Ædelsteen deri, som var Kongen saa dyrebar. Men ved Synet af den erindredes han om en elsket Ven. Skjøndt han har den Gave at tvinge sig, fik han Taarer i Øinene.

Første. Saa har Herren gjort ham en stor Tjeneste.

Anden. Du kan lægge til: til Bedste for den Fiskeprinds. (Seer bistert til Manden.)

Manden. Gode Herrer! Halvdelen heraf skal være til Tak for naadig Straf.

Anden. Det lader sig høre.

Svogeren. Fisker! Nu er jeg kommen til at holde endnu engang saa meget af Dig. Vi maae tage Vinen til Vidne paa vort unge Venskab. Kom, lad os gaae til Viinhuset.

Alle. Ja vel!

(Alle forlade Skuepladsen.)

Sjette Optrin.

(Sanumati, en Apsarás, kommer tilsyne paa sin Luftvogn.)

Sanumati. Nu har jeg efter Omgang været ved Apsaras-Dammen. Imens vor fromme Sakuntala er i Bad, vil jeg her speide efter Nyt fra den kongelige Viismand. Gjennem Ménaka*) er hendes Barn jo mit eget Kjød og Blod, og hun bad mig før derom for sin Datters Skyld. (Seer om til alle Sider.) Hvorfor mon der, skjøndt det er Foraarsfest, ikke sees Tilberedelser til Festen her i Kongens Gaard? Jeg har Magt til ved Selvfordybelse at erfare Alt; men min Venindes Ønske bør jeg holde i Ære. Velan da! Jeg vil benytte min Kunst at gjøre mig usynlig, og holde mig nær ved disse Urtegaardspiger; saa faaer jeg det at vide. (Hun stiger ned af Vognen. En Urtegaardspige træder ind, stirrende paa en Mango-Qvist; bag hende en anden Pige.)

Den Første.

129. Du rødligt lysegrønne Mangoknop,
Du Sum af Foraarsmaaneds Liv!

*) Sakuntala's Moder, en Apsarás.

Jeg seer, jeg seer Dig. Du den feire Tids
Forjættelse, jeg hylder Dig!

Den Anden. Parabhrítika! „Nattergal"! Hvorfor taler Du med Dig selv.

Første. Madhukárika! „Honning-Bi"! Ved Synet af den første Mangoknop bliver en Parabhrítika ude af sig.

Anden (løber til i Henrykkelse). Hvorledes? Er Honningmaaneden kommen?

Første. Ja, nu er Din Tid, Madhukárika! til at beruses og sværme og synge.

Anden. Hold ved mig, Veninde! Jeg vil stille mig paa Fodspidsen og plukke den Mangoknop for at offre den til Elskovs Gud.

Første. Ja, naar jeg maa være halvt med Dig om Offringens Velsignelse.

Anden. Det skeer, om Du end aldrig havde sagt det; thi een er vor Sjæl, men Legemet dobbelt. (Støtter sig til sin Veninde og plukker Mangoknoppen.) See den spæde Mangoknop, som endnu ikke har slaaet Øiet op; hvor den dufter sødt, idet den sprænger sit Hylster! (Med samlede Hænder.)

130. Til Elskovs Gud, den buevæbnede,
jeg offrer Dig, o Mangoknop!
Tag fremmed Mø til Maal, og vær iblandt
Fem-Pilene hans bedste Piil!

(Hun kaster Mangoknoppen iveiret.)

Kammersvenden (træder hastig ind, i Vrede). Stands, Ubesindige! Naar Kongen har forbudt Foraarsfesten, hvor tør da Du fordriste Dig til at plukke Mangoknopper?

Begge (frygtsomme). Tilgiv os, Herre! Vi vidste Intet derom.

Kammersvenden. I skulde ikke have hørt det? mens endog Foraarstræerne og Fuglene, som bygge Rede i dem, tage Kongens Befaling til Følge:

131. See! Mangotræets Knop, skjøndt længe fremskudt,
har end ei sat sit Blomsterstov;

Skjøndt svulmende, dog Kuruvåke-Blomsten
forbliver uudsprungen Knop;
I Struben qvalt, skjøndt Vintren er tilende,
forstummer Kókil-Hannens Sang;
Jeg troer, selv Elskovs Gud forskrækket gjemmmer
sin halvt af Koggret dragne Piil.

Begge. Hvo kan tvivle derpaa: mægtig er den kongelige Viismand.

Første. Ædle Herre! Det er kun faa Dage, siden Statholderen Mitrávasus sendte os hid at knæle for Kongens Fod, og saaledes fik vi det Hverv at passe Lystskoven. Da vi ere komne langveis fra, har vi ikke hørt, hvad her har tildraget sig.

Kammersvenden. Nu vel da! Men I maae ikke gjøre det oftere.

Begge. Ædle Herre! Vi ere nysgjerrige. Hvis vi tør høre det — fortæl os, Herre! hvorfor Kongen har forbudt Foraarsfesten.

Sanumati (usynlig). Menneskenes Børn elske deres Festdage. Det maa være en vægtig Grund.

Kammersvenden. Hvorfor skulde jeg ikke fortælle, hvad der er Hvermand bekjendt. Er Rygtet om Sakuntala's Forskydelse kommet Eder for Øre?

Begge. Af Statholderen har vi hørt saa Meget, at Kongen igjen fik sin Ring at see.

Kammersvenden. Saa er der kun Lidet at fortælle. Siden det Øieblik, da Kongen ved Synet af den erindrede, at han virkelig var hemmelig formælet med den ædle Sakuntala og i Sindsforvirring havde forskudt hende, har han hengivet sig til Anger. Og nu

132. Glæden han hader, og ei som før
af Folket han daglig hyldes;
Nætterne lange han hid og did
paa Leiet sig søvnløs vælter;
Naar han med Artighed hilse vil
en Dronning i Fruerhuset,

Kalder han hende „Sakuntala"
og skifter undselig Farve.

Sanumati. Det er mig en Glæde!

Kammersvenden. Paa Grund af denne Kongens Tungsindighed er Festen gjenkaldt.

Begge. Det er saa rimeligt.

Bag Skuepladsen. Her, her, ædle Fyrste!

Kammersvenden (lytter). Jeg hører Kongen komme herhid. Gaaer til Eders Arbeide!

Begge. Ja Herre! (De gaae ud. Kongen i en Dragt, der passer til hans Anger, træder ind med Máthavjas og Dørvogterske.)

Kammersvenden (betragter Kongen). O, hvor dog en ædel Skikkelse er tiltrækkende under enhver Forfatning! Selv i sin dybe Sorg er Kongen skjøn at see til.

133. Uden sin kongelig rige Pynt,
med ikkun den ene Guldring,
Som han har sat paa den venstre Arm,
med Læben af Sukke bleget,
Øiet af grublende Vaagen rødt,
han efter sit Væsens Adel,
Lig Diamanten, der slibes til,
skjøndt svunden — sees uforandret.

Sanumati (ved Synet af Kongen). Isandhed! Skjøndt forskudt og forhaanet har Sakuntala Aarsag til at grædmes for hans Skyld.

Kongen (gaaer langsomt i dybe Tanker).

134. Før, skjøndt vakt af min Elskte
med Antilopens Øie,
Sov mit Hjerte; til Angers
Qvaler det nu er vaagnet.

Sanumati. Er dette Eneboerindens Lod!

Mathavjas (afsides). Nu har han igjen et Anfald af sin Sakuntala-Syge. Jeg veed ikke, hvordan man skal faae ham helbredet.

Kammersvenden (træder ind). Seir, Seir for Kongen! Høie Fyrste! Lystskoven er efterseet allevegne. Efter Behag besøge Kongen sine Ynd-lingssteder.

Kongen. Vetravatí! Siig min Raadgiver, den ærværdige Písunas, i mit Navn, at det efter den lange Nattevaagen ikke er mig muligt, idag at sidde paa Dommersædet. De borgerlige Sager, som den Ærværdige fore-tager, maa han optegne og sende til mig.

Dørvogtersken. Som Kongen befaler. (Gaaer ud.)

Kongen. Vatájanas! Gaa ogsaa Du til Din Post.

Kammersvenden. Som Kongen befaler. (Gaaer ud.)

Mathavjas. Saa! Nu har Du gjort ryddeligt for Fluer. Kom nu og gjør Dig tilgode i dette velsignet kjølige og skyggefulde Strøg af Lystskoven.

Kongen. Min Ven! Hvad Ordsproget siger: „den Ulykkelige er vis paa at falde i Gruben", det slaaer aldrig feil; thi

135. Fra Glemsels Mørke, som ruged over min Pagt
med Kanvas' Datter, min Sjæl er neppe befriet,
Før den „i Sjælene fødte" Kámas, o Ven!
skudfærdig lægger en Mango-Piil paa sin Bue.

Mathavjas. Staa stille! Jeg skal snart med min Kjep afvæbne den Skytte af en Elskovsgud. (Løfter Stokken for at slaae Mangoknoppen ned.)

Kongen (smilende). Nok, min Ven! Nu har jeg seet Brahmánen i sin Kraft. Men siig, hvor skal jeg sætte mig hen for at forlyste mit Øie med Slyngplanter, der have nogen Lighed med min Elskede?

Mathavjas. Gav Du ikke Din Terne Tsjatúrika den Besked, „at Du vilde tilbringe disse Timer i Mádhavi-Løvhytten; der skulde hun bringe Dig Tavlen med det Billede af den skjønne Sakuntala, som Du med egen Haand har malet."

Kongen. Ja, det er et Sted, der kan adsprede mit Hjerte. Viis mig derhen!

Mathavjas. Her, her, Konge! (De gaae frem; Sanumati følger dem.)

Mathavjas. Her er Mádhavi-Løvhytten med Bænke af Marmorsteen. See, med sin Gjæstegave af yndige Blomster modtager den os som med et „Velkommen". Træd nu ind, Konge! og sæt Dig ned. (De gaae derind og sætte sig.)

Sanumati. Jeg vil stille mig hen ved Slyngplanten her for at see min Venindes Billede. Saa skal jeg fortælle hende om al hendes Ægteherres Kjærlighed. (Stiller sig derhen, bestandig usect.)

Kongen. Min Ven! Nu mindes jeg hele mit Eventyr med Sakuntala, og jeg har ogsaa fortalt Dig det. Men dengang jeg forskjød hende, var Du ikke hos mig, og før den Tid har Du aldrig nævnet den Huldes Navn. Siig mig: havde Du glemt Alt, ligesom jeg?

Mathavjas. Jeg har slet ikke glemt det. Men da Du fortalte mig det, sagde Du til Slutningen, at det havde Du sagt i Spøg, og det var ikke alvorlig meent. Og jeg, der har Forstand som en Leerklump, tog saa det efter Ordene. Dog! Skjæbnen er mægtig.

Sanumati. Det er sandt.

Kongen (grunder). Frels mig, Ven!

Mathavjas. Nu, hvad er det? Sligt passer sig ikke for Dig. Den Ædle giver aldrig efter for Sorgen. Staae ikke Bjergene ubevægelige selv i Stormveir?

Kongen. Kjæreste Ven! Gjenkalder jeg mig min Elskedes Forfatning, da hun blev overvældet med Forsmædelser, saa er jeg utrøstelig. Thi

136. Da hun, forskudt, vilde gaae med Sine,
men Kanvas' Lærling, Mestren lig,
sin Stemme hæved og bød: „bliv her tilbage!"
Paa mig, den Grumme, hun atter fæsted
et taareblændet Øiekast,
der brænder, lig en forgiftet Piil, i Hiertet.

Sanumati. O hvilken Selvfordømmelse! Hans Anger er min Glæde.

Mathavjas. Men hør! Jeg har den Tanke, at den skjønne Qvinde er ført gjennem Luften af et overjordisk Væsen.

Kongen. Hvem Anden turde vel berøre min Gudinde, som jeg tilbeder? Jeg har hørt, at Ménaka er Din Venindes Moder. Af hendes Ledsagerinder er Din Veninde ført bort: det er mit Hjertes Gisning.

Sanumati. Hans Forblændelse er mere at undres over, end hans Opvaagnen.

Mathavjas. Hvis saa er, da giv kun Tid: Du skal igjen mødes med den Hulde.

Kongen. Hvorledes da?

Mathavjas. Forældre kan jo ikke udholde at see en Datter sørge over Skilsmissen fra sin Ægtefælle.

Kongen. Min Ven!

137. Var det en Drøm? et Trolddoms, Vanvids Blændværk?
Var min ved Dyd forskyldte Løn fortæret?
Det er forbi for aldrig meer at komme;
Her Afgrundsskrænten er for mine Længsler.

Mathavjas. Tal ikke saaledes! Er ikke Ringen paa Din Finger et Vidnesbyrd om, at hvad der skal skee, det kommer uforventet.

Kongen (betragter sin Ring). Ak, nedfalden fra en Plads, som ikke let forhverves, er den at beklage.

138. At Dine Fortjenester, Fingerring! har været, som mine,
for Lidet at agte, det seer man grant af Lønnen:
Paa hendes med Neglenes Morgenrødt fortryllende Fingre
Dit Sted Du annammed, men snart Du maatte falde.

Sanumati. Sad den nu paa en anden Haand, da var den i Sandhed at beklage.

Mathavjas. Siig mig: hvad havde det at betyde, at Du satte denne Seglring med Dit Navnetræk paa Sakuntala's Finger?

Sanumati. Ogsaa min Nysgjerrighed driver ham til dette Spørgsmaal.

Kongen. Hør da! Dengang jeg vilde drage til Hovedstaden, sagde min Elskede med Taarer i Øinene: „hvor snart vil nu min Herres Søn opfylde sit Løfte?“

Mathavjas. Hvad saa, hvad saa?

Kongen. Saa satte jeg min Seglring paa hendes Finger og svarede:

139. „Et Bogstav af mit Navn paa denne Ring
hver Morgen tæl! Naar Navnet er tilende,
Skal, Elskede! min Tjener for Dig staae,
at føre Dig til Fruerhusets Porte.“

Men daaret af Vanvid har jeg Grumme ikke opfyldt dette Tilsagn.

Sanumati. Altfor livsaligt var det Øieblik; derfor lod Skjæbnen det svigte.

Mathavjas. Men hvorledes var Din Ring kommen ind i Bugen paa den Rød-Karpe, som Fiskeren skar istykker?

Kongen. Da Din Veninde knælede for Sátsji's Dam, faldt den fra hendes Haand ned i Ganga's Bølger.

Mathavjas. Det er troligt.

Sanumati. Deraf kom det altsaa, at den kongelige Viismand, der afskyer Uretfærdighed, var i Tvivl om sin Formæling med Eneboerpigen Sakuntala. Dog nei! Pleier vel saa brændende Kjærlighed at vente paa et Gjenkjendelsestegn? — Hvorledes hænger det sammen?

Kongen. Jeg vil gjøre Ringen Bebreidelser.

Mathavjas (for sig). Nu er han gaaet fra Forstanden.

Kongen.

140. Hvor kunde Du en Haand med spæde Fingerled
forlade for at sænke Dig i Vandet?

Dog nei!

Den fattes Tanke til at see, hvad meest har Værd;
men hvi har jeg forskudt min Elskerinde?

Mathavjas (for sig). Skal jeg reent ædes op af Hunger?

Kongen. O Du uskyldig Forladte! Forbarm Dig over Din Elsker, hvis Hjerte brænder i Anger, og lad ham see Dig igjen!

Ternen (træder hastig ind med et Maleri i Haanden). Her er Herskerinden, som Du malede. (Holder Maleriet op for ham.

Mathavjas. Fortræffeligt, Ven! Et yndigt Landskab hæver de livagtige Skikkelser. Det høiner og sænker sig, saa mit Øie er nær ved at snuble.

Sanumati. Hvor kunstfærdig er ikke den kongelige Viismand! Jeg seer her min Veninde staae for mig.

Kongen.

141. Mislykket er, hvad der ikke
er skjønt paa dette Billed;
Dog nogenlunde min Tegning
har truffet hendes Ynde.

Sanumati. De Ord udtrykke hans Kjærlighed, som oplues af Anger, og hans Beskedenhed.

Mathavjas. Siig mig! Man seer her tre Qvinder, alle deilige. Hvem af dem er nu den ædle Sakuntala?

Sanumati. Det Menneskes Syn maa være daaret, naar han ikke kan kjende en saadan Skjønhed.

Kongen. Hvem af dem tænker Du det er?

Mathavjas. Jeg tænker: hun, der er malet ved Siden af det Mangotræ, hvis spæde Knopper glindse efter Vandingen, og som seer lidt angreben ud, med Haarbaandet løst, saa Blomsterne vælde ned over hendes Lokker, med perlende Sveddraaber paa Kinden, med mat nedhængende Arme — det er Sakuntala, og de to Andre hendes Veninder.

Kongen. Ja, Du er kløgtig. — See her et Mærke af min Lidenskab.

142. Paa Maleriets Rand der sees
en Plet af Fingrens Elskovsvarme,
Og her, hvor Farven løber ud,
sees Taaren, som fra Kinden trilled.

Tsjatúrika! Landskabet er kun halv færdigt. Gaa og hent mig Farverne.

Ternen. Ærværdige Máthavjas! Hold Du Maleriet, indtil jeg kommer tilbage.

Kongen. Jeg vil selv holde det. (Han tager imod det; Ternen gaaer ud.)

143. Jeg, som først har forladt min Elskte,
da hun stod for mit Ansigt,
Og som nu paa en malet Tavle
hendes Billede dyrker, —
Paa min Vandring jeg gik fra Bækken
med de rindende Vande,
Og i Kjærligheds Længsel stirrer
jeg paa Orkenens Luftsø.

Mathavjas (for sig). Ja, han er gaaet Bækken forbi og staaer nu for en Luftsø. (Høit.) Siig mig: hvad Andet skal her endnu males?

Sanumati. Enhver Plet, der var min Veninde kjær, den ønskede han vist at male.

Kongen. Hør da!

144. Her Gangesfloden skal males, med
Flamingo-Par*) paa Sandet,
Og — langs med den — Himalajas' Fod
med hvilende Gazeller;
Her vil jeg, under et Træ behængt
med Bastdugskjortler, sætte
En Hun-Gazel, som paa Hannens Horn
sit venstre Øie gnider.

Mathavjas (for sig). Efter mit Skjøn skulde han hellere fylde Maleriet med Klynger af langskjæggede Eneboere.

Kongen. Her, min Ven! har jeg ogsaa glemt Noget af Sakuntala's Yndlingspynt.

---

*) Flamingo, en Vandfugl med røde Vinger.

Mathavjas. Hvad da?

Sanumati. Vist Noget, der passer til Skovlivet og til hendes Ungdom.

Kongen.

145. Ei den ved Øret fæstede Sirísse,
hvis Støvtraad hang til Kinden ned, er malt;
Ei hendes Snor af Lotostrevler, spæd som
Høstmaanestraalen, her i Barmens Kløft.

Mathavjas. Siig mig: hvorfor staaer den Deilige saa bange, saa bange og dækker for sit Ansigt med Fingrene, der skinne som den røde Lotos' Knopper? (Betragter Billedet med Opmærksomhed.) Nu seer jeg ham, den Trælleson, den Tyv efter Blomsternes Saft, Honningbien, som farer ind mod hendes Ansigt.

Kongen. Saa stands den Frække!

Mathavjas. Det er Dig, Herre! „en Hævner over Voldsmænd", der har Magten til at standse den.

Kongen. Ja rigtig! Hør, Du blomstrende Slyngplanters velkomne Gjæst! Hvorfor vil Du trætte Dig med at sværme omkring?

146. I Blomsten siddende, skjøndt tørstig,
som trofast Elskerinde
Hun-Bien venter: ei dens Honning
foruden Dig hun drikker.

Sanumati. Det var en høflig Maade at standse den paa.

Mathavjas. Forbyd Du længe nok! Det er et gjenstridigt Folkefærd.

Kongen. Vil Du ikke lystre paa den Viis? Saa hør da nu!

147. Hvis, o Bi! Du rører hendes Bimba-Læbe,
lokkende som Træets uberørte Skud,
Den jeg omt i Elskovs Høitidsdage suged, —
spærrer jeg Dig inde i en Lotoskalk.

Mathavjas. Skulde den ikke blive bange for saa streng en Dommer? (Leende, for sig.) Han er fra Forstanden, og jeg selv er ved Omgang med

ham næsten kommen til at tale ligesaa forrykt. (Høit.) Hør, det er jo et Billede.

Kongen. Hvorledes? Et Billed?

Sanumati. Først nu gaaer der et Lys op for mig. Hvor skulde da han forstaae, at det kun er hendes Billed?

Kongen. Min Ven! Hvor ukjærligt har Du handlet imod mig!

148. Da Beskuelsens Fryd jeg følte,
fortabt i hende, som stod hun for mig,
Har Du atter, ved mig at minde,
omskabt min Elskede til et Billed.

(Han brister i Graad.)

Sanumati. Tung uden Lige er denne Skilsmisse, som afbryder al Forbindelse baade gjennem Erindring og Haab.

Kongen. Min Ven! Hvilken uophørlig Smerte maa jeg ikke lide!

149. Jeg vaagner, og Mødet, som Drømmen mig skjænked, forstyrres;
Ja, Taaren end ei mig forunder at see hende malet.

Sanumati. I alle Maader har Du affonet Sakuntala's Smerte over at forskydes.

Ternen (træder ind). Seir, Seir for Kongen! Jeg gik herhid med Farveskrinet.

Kongen. Hvad da?

Ternen. Underveis stødte jeg paa Dronning Vasumatí med hendes Terne Taralikâ. „Jeg vil selv bringe det til min Herres Søn", med de Ord rev hun mig det ud af Haanden.

Mathavjas. Tillykke, at Du undslap!

Ternen. Dronningens Kaabe blev hængende ved en Green, og mens Taralikâ viklede den løs, skyndte jeg mig derfra.

Kongen. Dronningen kommer, og hun er hovmodig af den Udmærkelse, jeg har vist hende. Min Ven! Forvar dette Billed.

Mathavjas. Siig heller: „Dig selv.“ (Tager Maleriet og staaer op.) Naar Du er bleven af med Fruerhusets Forgift, saa lad kalde paa mig i Sky-Taarnet. (Han løber ud.)

Sanumati. Skjøndt hans Hjerte har vendt sig til en Anden, glemmer han dog ikke sin ældre Hyldest. Nu er den Kjærlighed kun lunken.

Dørvogterſken (træder ind med et beskrevet Blad i Haanden). Seir, Seir for Kongen!

Kongen. Vetravati! Du har vel ikke underveis seet Dronningen?

Dørvogterſken. Jo! Da hun saae mig med et Blad i Haanden, vendte hun om.

Kongen. Hun veed, hvad der er at iagttage, og tager sig iagt for at forstyrre mig i mine Forretninger.

Dørvogterſken. Konge! Din Raadgiver lader Dig sige: „Indtægts-beregningen har været saa vidtløftig, at der kun er foretaget een borgerlig Sag; den er optegnet paa dette Blad; Kongen tage den i Øiesyn.“

Kongen. Lad mig see Bladet! (Dørvogterſken holder det op for ham; han gjennemlæser det.) Her skriver min Raadgiver: „En Kjøbmand ved Navn Dhanamítras, der drev Søhandel, er omkommen ved Skibbrud. Denne driftige Mand var barnløs; den Formue, han har samlet sig, tilfalder Kongen.“ Ak, Barnløshed er en stor Ulykke! Da denne Mand havde meget Gods, har han vist ogsaa havt mange Hustruer. Der maa undersøges, om ingen af hans Hustruer er med Afkom.

Dørvogterſken. Man har sagt, at en af hans ægteviede Hustruer, Datter af en Laugsforstander i Staden Ajódhja, nylig har helligholdt sin Ufødtes Livstegn.

Kongen. Har da ikke Barnet i Moders Liv Adkomst til sin Faders Formue? Gaa og siig dette til min Raadgiver.

Dørvogterſken. Som Kongen befaler. (Hun gaaer.)

Kongen. Kom tilbage!

Dørvogterſken. Her er jeg.

Kongen. Hvorfor dog altid: „der er Afkom" eller „der er ikke Afkom"?

150. Forkynd, at hvilken Frænde kjær
end Undersaatterne miste,
Den Frænde have de — hvis ei
han Nidding var — i Dusjantas.

Dorvogterſken. Det skal vorde forkyndt. (Gaaer ud; træder atter ind.) Som en Regn i rette Tid blev vor Konges Bud hilset med Jubel.

Kongen (drager et dybt og brændende Suk). Ja, saaledes skeer det. Den Stamme, hvis Afkom bortskjæres, er uden Støtte, og døer han, der var dens Rod, da gaae Lykkens Gaver over til en Fremmed. Ved *min* Død skal Púrustammens Velsignelse, lig Jord besaaet i urette Tid, friste samme Skjæbne.

Dorvogterſken. Det onde Varsel være afvendt!

Kongen. Vee mig, at jeg forsmaaede min Lykke, da den kom mig imøde!

Sanumati. Visselig har han min Veninde i Tankerne under sin Selvbebreidelse.

Kongen.

151. Skjøndt mit eget *Jeg* var i hende saaet,
jeg forlod min Hustru, min Stammes Ære,
Der lig Jorden, naar den i rette Tid
er besaaet, forjætted en herlig Grøde.

Sanumati. Dig skal Afkom ikke være bortskaaren.

Ternen (afsides til Dorvogterſken). Ak, denne Tildragelse med Kjøbmanden har bragt Kongen i en beklagelig Sindsbevægelse. Vil Du ikke for at adsprede ham hente den ærværdige Máthavjas tilbage fra Sky-Taarnet?

Dorvogterſken. Du taler vel. (Gaaer ud.)

Kongen. Vee! Dusjantas' Ahner, der have Krav paa Offre, ere stedte i Bekymring.

152. „Hvo skal efter ham i vor Slægt frembære
lovligt Dødning-Offer?“ med saadan Klage
Det af mig, den barnløse Mand, udgydte
klare Taarers Vand de som Offer drikke.

(Han falder i Afmagt.)

Ternen (betragter ham forskrækket). Fat Dig, fat Dig, Herre Konge!

Sanumati. Vee, vee! Der brænder en Lampe; men ak, den er tildækket, og han seer kun den sorte Nat. Jeg vil strax berolige ham. Dog nei! Jeg har jo hørt den høie Indras' Moder trøste Sakuntala og sige: „Guderne selv, der længes efter deres Offerdeel, ville mage det saa, at Kongen snart kan hilse sin ægteviede Hustru.“ Saa længe bør derfor jeg vente. Imidlertid vil jeg trøste min elskede Veninde med hvad her er foregaaet. (Hun svinger sig i Luften og forsvinder.)

Bag Skuepladsen. Vold mod en Brahmán! Vold mod en Brahmán!

Kongen (kommer til sig selv; lytter). Ha, det lyder som et Nødskrig af Mathavjas. Hvem er derude?

Dørvogterſken (træder ind). Konge! Din Ven er i Fare; red ham!

Kongen. Hvo fornærmer Narren?

Dørvogterſken. En usynlig ond Aand har overfaldet ham og sat ham op paa Sky-Taarnets Tinde.

Kongen (staaer op). Det gaaer for vidt! Mit eget Slot hjemsøgt af Aander? Og dog.

153. At kjende alle de Uagtsomheds-Feiltrin,
Som selv man Dag for Dag-begaaer, er umuligt;
Hvor er det muligt vel at vide tilfulde,
Hvad Sti enhver af Undersaatterne vandrer?

Bag Skuepladsen. Hør dog Ven! Hjælp, Hjælp!

Kongen (løber frem med vaklende Skridt). Min Ven, frygt ikke, frygt ikke!

Bag Skuepladsen. Ja „frygt ikke“! Hvordan ikke frygte? Der er En, der bukker min Hals tilbage og knækker mig som et Sukkerrør.

Kongen (med et Sideblik). Min Bue!

En Javanerinde (træder ind med Buen i Haanden). Konge! Her er Bue og Haand-Skinne. (Kongen griber Piil og Bue.)

Bag Skuepladsen.

154. Tørstig efter det friske
Strubeblod jeg myrder
Dig, mit sprællende Bytte,
som en Tiger Oxeget.
Han, der griber sin Bue
for de haardt Betrængtes
Frygt at læge, Dussantas
være nu Din Hjælper!

Kongen (forbittret). Hvorledes? Det er mig, han taler om? Staa, Du Aadselæder! Nu er det ude med Dig. (Spænder Buen.) Vetravatí! Viis mig til Trappen.

Vorvogterſken. Her, her, Konge! (Alle ile derhen.)

Kongen (seer op til alle Sider). Her er Ingen.

Bag Skuepladsen. Hjælp, hjælp! Jeg seer Dig, men Du seer ikke mig. Som en Muus i Kattens Kløer har jeg opgivet alt Haab om mit Liv.

Kongen. Ha, Du trodser paa Din Usynligheds Kunst? Min Piilsod skal see Dig. Her lægger jeg en Piil an,

155. Som Dig, der Døden har fortjent, skal døde,
og vogte min Brahmán, der bør at vogtes;
Flamingo-Fuglen lig, der drikker Mælken,
men levner Vandet, som er blandet i den.

(Han lægger Piil paa Buen; Mátalis slipper Máthavjas og træder ind.)

Matalis.

156. Til Maal har Indras Dig sat Asúrer,
mod dem, o Konge! Du spænde Buen:

Paa Venner Venlighеds milde Blikke
den Gode kaster, ei grumme Pile.

Kongen (tager Pilen fra Strængen). See! Mátalis! Velkommen, Du den høie Indras' Vognstyrer!

Mathavjas (kommer ind). Den, der slagtede mig som et Offerqvæg, ham hilser Kongen med et Velkommen.

Matalis (smiler). Ædle Herre! Hør, hvorfor Indras har sendt mig til Dig.

Kongen. Jeg hører opmærksom.

Matalis. Blandt Asúrerne er der en Skare, som kaldes „den Uovervindelige", Kalanémis' Yngel.

Kongen. Ja vel. Det har jeg før hørt af Náradas.

Matalis.

157. Ei af Indras, Din Ven, hiin Skare betvinges;
Du i Spidsen for Hæren er kaldt dens Bane:
Nattemulmet, som Solens Gud med sit Syvspand
ikke mægter at sprede, fordriver Maanen.

Bevæbnet som Du er, stige Du strax i Indras' Vogn og drage ud til Seir!

Kongen. Jeg er stolt af denne Hædersbevisning fra den høie Indras. Men sig mig: hvorfor handlede Du saaledes mod Mathavjas?

Matalis. Ogsaa det skal jeg forklare Dig. Efter en Sindslidelse, der vist har havt sin Aarsag, saae jeg Dig svag og afmægtig; for at bringe Dig i Harme greb jeg til dette Middel. Thi

158. Ild blusser op, naar man rager til Brændet;
Slangen, som tirres, reiser sin Hals:
Menneskет ogsaa ved Rystelse pleier
atter at vinde Høihed og Kraft.

Kongen (adsides til Máthavjas). Min Ven! Himmelkongens Befaling kræver Lydighed. Underret derfor min Raadgiver Pisunas om Sagen og sig ham i mit Navn:

159. „Din Indsigt ene for Undersatterne vaage skal;
Thi anden Gjerning er min bestrængede Bues Hverv".

Mathavjas. Som Du befaler. (Gaaer ud.)

Matalis. Ædle Herre, stig i Vognen!

(Kongens Bevægelser udtrykke, at han bestiger Vognen.

Alle forlade Skuepladsen.)

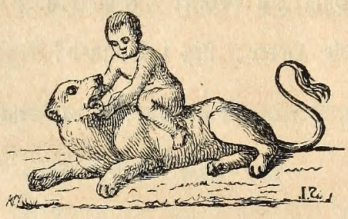

Syvende Optrin.

(Kongen, tilvogns med Mátalis, kommer kjørende igjennem Luften.)

Kongen. See, Matalis! Skjøndt jeg har udrettet mit Hverv, forekommer det mig dog efter min udmærkede Modtagelse hos Indras, som om jeg havde været en unyttig Tjener.

Matalis (med et Smiil). Ædle Herre! Mig forekommer det, at I begge ere misfornøiede:

160. Den Tjeneste, Du yded, agter Du
mod Indras' Hyldest kun for lidet værd,
Og han, fornøiet med Din Heltedaad,
beregner ei den Gunst, han viste Dig.

Kongen. Ikke saaledes, Matalis! Nei, den Naade, han viste mig ved Afskeden, gik høit over min Sjæls Ønsker; thi i Himmelboernes Paasyn lod han mig dele sit Høisæde, og

161. Med et Blik paa sin Djajántas*),
der stod hos med lønligt Ønske,
smilende Gud Indras da
Mig bekrandsed med en himmelsk,
af at trykkes mod hans Hjerte
sandel-guul Mandárakrands.

---

*) Indras' Søn.

Matalis. Men hvad er ikke de Udødeliges Herre Dig skyldig? See!

162. Tvende Gange blev Asúr-Tornen
Af den høie Indras' Tre-Himmel
revet ud:
Nu ved Dine lige Nør-Pile,
Og i fordums Tid ved Mand-Løvens
krumme Kløer.

Kongen. Herfor er Indras' egen Høihed at prise.

163. Naar Tjenere de største
Bedrifter vel forrette,
Deri Du see en Virkning
af deres Herrers Klogt:
Mon Arun kunde være
det sorte Mulms Forjager,
Hvis ikke „Tusindstraalen"*)
ham satte ved sit Spand?

Matalis. Dit Svar er Dig ligt. (Han kjører lidt videre frem.) Ædle Herre! See her! Din Berømmelse er værdiget at naae til Himlens Hvælving:

164. Med Farve levnet af Huldgudindernes Sminke,
paa glatte Blade af Livsens Træ,
I sangtillempede Vers optegne, Dusjantas!
hist Himmelboerne Din Bedrift.

Kongen. Vognstyrer! Da jeg igaar foer op til Himlen, havde jeg, i min Utaalmodighed efter at kjæmpe med Asúrerne, ikke Øie for Veien, der forer til Svárgas**). Gjennem hvilket Vindstrøg gaaer nu vor Vei?

Matalis.

165. Efter Vinden, som igjennem
Luften bærer Ganga's Trestrom,

---

*) Solguden. **) Indras' Himmel.

Og som dreier alle Stjerner
og fordeler deres Straaler,
Nævnes denne Vei, vi følge,
„Parivâha-Vindens Luftstrøg",
Luttret ved den høie Visnus'
andet Skridt fra Jord til Himmel.

Kongen. Deraf den Fred, som fylder min Sjæl og alle dens ydre og indre Sandser. (Han seer ned paa Hjulene.) Nu ere vi dalede ned til Skyernes Luftstrøg.

Matalis. Hvoraf slutter Du det?

Kongen.

166. Tsjâtaka-Fugle, som fløi gjennem Egerne,
Hestene blanke af glimtende Lyn
Have forraadt, at Din Vogn med de duggede
Fælger gled hen over regnsvangre Skyer.

Matalis. Om et Øieblik, Konge! skal Du sætte Foden i Dit eget Rige.

Kongen (seer ned). Her er Menneskenes Verden; hvor sælsomt viser den sig under vor hastige Nedfart! See!

167. Bjerge dukke frem af Slettens Grund,
Sletten sænker sig fra Bjergetinder;
Træerne, som under Kronens Løv
skjultes før, staae frit med ranke Stammer;
Floderne, som Afstand tørred bort,
komme ved Forstørrelsen tilsyne;
Jorden farer mig imøde, see!
see! som blev den slynget op imod os.

Matalis. Du har seet rigtigt. (Han skuer derned med Ærefrygt.) O, herlig, yndig er Jorden!

Kongen. Matalis! Hvad er det for et Bjerg, vi see hisset, som bader sig i det østre og vestre Hav og nedsprudler gyldne Strømme, lig en Skybanke i Aftenrøden?

Matalis. Ædle Herre! Det er de rige Dverg-Alfers Bjerg, Hemakútas, det Sted, hvor al Bod fuldkommes. Viid:

168. Kásjapas, en Verdensskaber,
født af Bráhma's vise Søn Maritsjis,
Guders og Asúrers Lærer,
her gjør Bod med Aditi, sin Hustru.

Kongen. Da bør det sig ikke at fare Velsignelsen forbi. Før jeg drager videre, ønsker jeg at vise den Salige min Ærefrygt.

Matalis. En lykkelig Tanke!

(De udtrykke ved deres Bevægelser, at de dale til Jorden.)

Kongen (studsende).

169. Jeg hører ingen Lyd af Fælgernes Rullen,
og ingen Støvsky seer jeg hvirvle sig op;
Da kjørt af Dig Din Vogn ei rører ved Jorden,
det mærkes ei, at den er dalet herned.

Matalis. Saa stor er Forskjellen mellem Indras og Dig, Herre!

Kongen. Viis mig, Matalis! hvor ligger Kásjapas' Enebo?

Matalis (peger med Haanden). Det ligger hist,

170. Hvor i Termite-Tuens Top begravet,
omsnoet med Slangens Ham som Axelsnor,
Om Halsen sammensnøret som med Ringe
af vildtforgroede Slyngeplanters Skud,
Til Skuldren skjult af et med Fuglereder
besat, i Krands om Issen flettet Haar,
Hiin Fromme, stirrende mod Solens Skive,
staaer, lig en Træstub, ubevægelig.

Kongen. Hil Dig, strenge Selvplager!

Matalis (strammer Toilerne). Nu, store Konge! kjøre vi ind i Verdensskaberens Enebo, mellem Mandára-Træer, som vore op under Aditi's Pleie.

Kongen. Skjønnere end Svárgas er dette Sjælefredens Hjem. Det bæres mig for, som jeg badede mig i en Sø af Udødeligheds Drik.

Matalis (holder stille med Vognen). Stig af, ædle Herre!

Kongen (stiger af). Hvad vil Du nu gjøre?

Matalis. Jeg har standset Vognen; nu vil ogsaa jeg stige af. (Gjør saaledes.) Kom hid, ædle Herre! (De gaae omkring.) Betragt de Steder i Andagtslunden, hvor de hellige Viismænd øve Bod.

Kongen. Med Undren stirrer jeg derpaa.

171. Den Luft, hvormed de bør at friste Livet*),
indaande de i Ønsketræers Lund;
Den lovbestemte Badning de forrette
i Vand, som gyldent Lotosstøv gjør guult;
De gruble, hvilende paa Marmorstene,
og øve Kydskhed mellem Svárgas' Møer:
Hvad andre Hellige ved Bod vil opnaae,
omgiver disse, mens de gjøre Bod.

Matalis. Altid høiere stunder jo ædle Sjæles Attraa. (Han gaaer videre og raaber ud.) Ærværdige Sákaljas! Hvad foretager den salige Kásjapas sig? Hvad siger Du? — At han, „adspurgt af Aditi om en trofast Ægtehustrus Pligter, udlægger det for hende og de hellige Viismænds Hustruer" —

Kongen (lytter). Nu vel! Ved al Begyndelse maa man oppebie det gunstige Øieblik.

Matalis (med et Blik til Kongen). Sæt Dig da her ved Asóka-Træets Rod; saa skal jeg søge Leilighed til at melde Dig hos Indras' Fader og Lærer.

Kongen. Som Dig synes.

Matalis. Jeg gaaer, ædle Herre! (Gaaer ud.)

Kongen (med en uvilkaarlig Trækning i den høire Arm).

172. Mit Hjerte længes uden Haab:
hvi bæver Du, min Arm, forgjæves?

---

*) Neml. naar de holde Faste.

Naar eengang Lykken er forsmaaet,
forvandles den til Savn og Smerte

Bag Skuepladsen. Vær ikke saa overgiven! See, hvor alt hans vilde Natur stikker frem!

Kongen (lytter). Her har Overmod ikke hjemme; hvem gjælder da denne Advarsel? (Seer ud efter Lyden; med et Smil.) Nei see! Hvad er det for et Barn — men af Væsen ikke Barn — som kommer her med de to Eneboerinder efter sig?

173. En Løveunge, som tørstig hang ved sin Moders Yver,
Han slæber, filtrende Manken, hid for at lege med den.

(Drengen med Eneboerinderne kommer ind som bestrevet.)

Drengen. Gab, Løve! Jeg vil tælle Dine Tænder

Første Eneboerinde Du slemme Barn! Hvorfor skal Du plage Dyrene, der ere os ganske som vore egne Børn? Hører Du? Det tager til med Din Vildskab. Med Føie har Eneboerne givet Dig Navnet Sarvadámanas: Alt vil Du tæmme.

Kongen. Hvorfor hænger dog mit Hjerte ved dette Barn, som var det min egen kjødelige Søn? Det maa være min Barnløshed, der gjør Hjertet ømt.

Anden Eneboerinde. Løvinden kommer efter Dig, naar Du ikke slipper dens Unge.

Drengen (leende). Hu, jeg er saa bange for den! (Viser Underlæben.)

Kongen.

174. Et Frø til Manddomskraft jeg seer
i denne Dreng, som her han staaer,
Lig Ilden, medens den endnu
er Gnist og venter paa sit Ved.

Første Eneboerinde. Mit Barn! Slip den unge „Dyrenes Konge"; jeg skal give Dig andet Legetøi.

Drengen. Hvor er det? Giv mig det da! (Strækker Haanden ud.)

Kongen. Hvorledes? Han er tegnet med Verdensherskernes Mærke! See!

175. Utaalmodig udstrakt
efter Gaverne, skinner
Haanden med sit Net af
sammenknyttede Fingre,
Lig en Lotosblomst med
end ei spredede Blade,
Aabnet af det første
farvetændende Dagskjær.

Anden Eneboerinde. Suvratá! Med de blotte Ord faae vi ham ikke rolig. Løb til min Hytte: der staaer en Paafugl af Leer med brogede Farver, som hører vor lille Markandéjas til. Den kan Du give ham.

Første Eneboerinde. Ja vel! (Gaaer ud.)

Drengen. Nu vil jeg lege med denne her. (Han seer op til Eneboerinden og leer.)

Kongen. Min Hu staaer til denne balstyrige Dreng.

176. Sit Barn — naar han leer af ingen Grund,
saa Tændernes Knopper skimtes,
Naar lallende sødt utydeligt
han lader sin Tale strømme
Og kjælen i Skjødet gjemmer sig —
at løfte ham op paa Armen
Og smudses med Støvet af hans Fod,
O, det er en Faders Lykke!

Eneboerinden. Nei, mig vil han ikke høre. (Seer sig om.) Hvem er her af de yngre Eneboere? (Bliver Kongen vaer.) Ædle Herre! Kom og fri den unge Dyrenes Konge ud af Hænderne paa denne haandfaste Dreng, som plager den med sin Leg.

Kongen (træder hen til ham, med et Smiil). Du Søn af en hellig Viismand!

177. Hvi skal Du, hvis Adfærd
fremmed er i Lunden,

Din, ved alle Væsner
Varetægt at yde,
Lykkelige Hjemstavns
Miskundhed besudle,
Som den sorte Ogles
Unge Sandeltræet?

Eneboerinden. Ædle Herre! Han er ikke Søn af en Eneboer.

Kongen. Det siger alt hans Adfærd, som svarer til hans Ydre; men jeg sluttede det af Stedet, hvor jeg finder ham. (Idet han efterkommer hendes Begjæring og griber fat i Drengen, afsides.)

178. Slig Vellyst føler jeg i alle Lemmer,
berørt af ham, et Skud af ukjendt Rod;
Hvad Sjæleglæde maa han da berede
den Ædling, af hvis Legem han er groet.

Eneboerinden (betragter dem begge). Forunderligt, forunderligt!

Kongen. Hvilket, ærværdige Qvinde?

Eneboerinden. Ligheden mellem den lille Dreng og Dig overrasker mig, og at han fordrager Dig saa vel, endskjøndt Du er fremmed.

Kongen (kjæler for Drengen). Naar han ikke er Søn af en Eneboer, af hvad Slægt er han da?

Eneboerinden. Af Kong Púrus' Æt.

Kongen (for sig). Hvorledes? Af samme Æt som jeg? Derfor finder da Eneboerinden, at han ligner mig. (Høit.) At blive Skovboere, er Púru-Slægtens sidste Familie-Løfte:

179. For dem, der først for at vogte Jorden
begjære Bolig i herlige Slotte,
En Selvbeherskelses-Løfte-viet
Træ-Rod i Skoven er Alderdoms-Bolig.

Men ved sig selv have Mennesker ikke Adgang til disse Enemærker.

Eneboerinden. Som Du siger. Det er ifølge Slægtskab med Apsaráserne, at hans Moder blev forløst her i Gudelærerens Andagtslund.

Kongen (afsides). Anden Gang fødes Haabet i min Sjæl. (Høit.) Hvad hedder da den kongelige Viismand, hvis Hustru hun er?

Eneboerinden. Hvem kan bære det over sit Sind at nævne Navnet paa den Mand, der har forladt sin ægteviede Hustru?

Kongen (for sig). Disse Ord træffe mig. Men om jeg spurgte efter Drengens Moder, hvad hun hedder? Nei, det sømmer sig ikke at fritte om anden Mands Hustru.

Første Eneboerinde (kommer tilbage med en Leer-Paafugl i Haanden). See her, Sarvadámanas! det yndige Sakúnta-Legetøi*).

Drengen (seer sig hastig om). Min Moder? Hvor er hun?

Begge. Det var den Lighed i Ordene, der skuffede ham, fordi han havde sin Moder i Tankerne.

Anden. Nei, min Dreng! Hun sagde, at Du skulde see den deilige Leer-Paafugl.

Kongen (for sig). Hedder hans Moder da Sakuntala? Men der er tidt Lighed i Navnene. Vil ikke, lig en Luftsø i Ørkenen, det Haab, jeg bygger paa et Navn, blive mig til Bedrøvelse?

Drengen. Fostermoder! Jeg holder meget af Din smukke Paafugl. (Tager Legetøiet fra hende.)

Første (seer paa hans Haand, forskrækket). Ak, jeg seer ikke Trylleslikken om hans Haandled!

Kongen. Vær kun rolig! Her ligger den. Den er gledet af, da han brødes med Løveungen. (Bukker sig efter den.)

Begge. Rør den ikke, rør den ikke! — Er det muligt? Han tog den strax op. (Med Hænderne mod Brystet see de forbausede paa hinanden.)

Kongen. Hvorfor advarede I mig?

Første. Vid, store Konge! Denne Urt, som hedder „den Urørlige", gav den hellige Kásjapas Drengen, da han viede ham i Fødselstimen. Falder

---

*) Sakúnta betyder: Fugl.

den til Jorden, kan Ingen uden hans Fader og Moder og han selv tage den op.

Kongen. Men naar en Anden gjør det?

Første. Saa bliver den til en Slange og bider ham.

Kongen. Har I nogensinde seet den forvandles?

Begge. Meer end een Gang.

Kongen (henrykt, for sig). Min Længsel er fuldkommet; hvorfor hilser jeg den ikke med Glæde? (Han omfavner Drengen.)

Anden. Kom, Suvratá! Lad os fortælle vor bodfærdige Sakuntala denne Tildragelse. (De gaae ud.)

Drengen. Slip mig! Jeg vil til min Moder.

Kongen. Kom, min Søn! Jeg gaaer med Dig hen at hilse Din Moder.

Drengen. Min Fader er Dusjantas, ikke Du!

Kongen (smilende). Netop denne Modsigelse overtyder mig.

(Sakuntala træder ind med Haaret samlet i een Fletning.)

Sakuntala. Da jeg hørte, at Sarvadámanas' Urt beholdt sin Skikkelse, skjøndt det var dens Tid at forvandles, fattede jeg endnu intet Haab til min Skjæbne. Dog, efter hvad Sanumatí har fortalt mig, kan jeg forstaae det.

Kongen (faaer Øie paa Sakuntala). Ak, det er den hulde Sakuntala,

180. Som hyllet ind i en bleggraa Kjortel,
af Bod hentæret, med enkelt Fletning,
Af mig, den Grumme, forladt, sin lange
Skilsmissesprøve bestaaer med Ære.

Sakuntala (med et Blik paa den angerblege Konge). Han er ikke som min Herres Søn. Hvem er det da, der ved sin Omfavnelse besmitter mit Barn, som er viet med Trylleslikken?

Drengen (løber hen til hende). Moder! Hvem er den fremmede Mand, som omfavner mig og kalder mig Søn?

Kongen Elskede! Min Grusomhed imod Dig, see! den har faaet en lykkelig Udgang, da jeg idag seer mig gjenkjendt af Dig.

Sakuntala (for sig). Vær trøstigt, vær trøstigt, mit Hjerte! Skjæbnen er forsonet og har forbarmet sig over mig. Ja! Det er min Herres Søn.

Kongen.

181. Hil mig, at, Elskede! Du hos Din Elsker staaer,
Nu da Erindring Bedaarelsens Mulm har spredt:
See, ved Formørkelsens Ophør har Maanens Viv,
Róhini-Stjernen, med Maanen forenet sig.

Sakuntala. Min Herres Søn! vær seirrig! vær — (Hun standser med taaregvalt Stemme.)

Kongen. Hulde Qvinde!

182. Skjøndt Taaren har qvalt Din Seiershilsen,
jeg seiret har,
Da lukt med usminket blege Læber
Din Mund jeg seer.

Drengen. Moder! Hvem er denne Mand?

Sakuntala. Mit Barn! Adspørg Din Skjæbne.

Kongen (kaster sig for Sakuntala's Fødder).

183. Lad, ranke Qvinde! fra Dit Hjerte vige
den bittre Tanke, at jeg har forskudt Dig;
Thi ak, en uforklarlig Sindsforvirring
blev mægtig over mig i hine Dage.
Saalunde pleier Menneskет, naar Mørke
omtaager ham, at handle med sin Lykke:
En Krands, der sættes paa den Blindes Hoved,
afryster han og troer, det er en Slange.

Sakuntala. Staa op, min Herres Søn! Visselig! Det var mine Overtrædelser, hvis Maal i hine Dage var fuldkommet; derfor maatte min Herres Søn, den barmhjertige, blive føleslos imod mig. (Kongen staaer op.) Men hvorledes kom min Herres Søn den ulykkelige Qvinde ihu?

Kongen. Naar Sorgens Torn er udreven af mit Hjerte, skal jeg fortælle det.

184. Den Taaredraabe, som, ranke Viv! jeg i Blindhed
Ei ændsed før, da Din røde Læbe den pletted,
Som hænger nu i de lange, buede Øinhaar,
Aftørre vil jeg — og al min Anger skal vige.

(Han aftørrer hendes Taarer.)

Sakuntala (bliver Seglringen vaer). Min Herres Søn! Her, her er Ringen!

Kongen. Med denne Ring fik jeg min Erindring tilbage.

Sakuntala. Den gjorde Uret i, at den ikke lod sig finde, den Stund jeg vilde overtyde min Herres Søn.

Kongen. Lad derfor Slyngplanten nu faae sin Blomst igjen, til Tegn paa, at dens Aarstid er kommen.

Sakuntala. Jeg tør ikke troe den. Nei, min Herres Søn bære den selv.

Mátalis (træder ind). Hil Dig, ædle Herre! Ved at mødes med Din Ægtehustru og see Din Søns Ansigt er Du lykkelig!

Kongen. Min Længsel har baaret liflig Frugt. Men, Matalis! skulde ikke Indras vide denne Tildragelse?

Matalis (smilende). Hvad er skjult for Gudernes Konge? Kom, ædle Herre! Den salige Kásjapas forunder Dig at fremstilles for ham.

Kongen. Sakuntala! Tag Du Drengen; jeg vil følge efter Dig, at besøge den Salige.

Sakuntala. Jeg rødmer ved at gaae til den ærværdige Lærer i Følge med min Herres Søn.

Kongen. Ved en Høitid maa Vedtægten iagttages. Kom, kom!

(Alle gaae frem. Man seer Kásjapas paa Høisædet med sin Hustru Aditi.)

Kasjapas (bliver Kongen vaer). Datter af Dakssjas! Her staaer

185. Han, som i Din Indras' Feide gik i Spidsen,
Jorderiges Herre, Kong Dussantas,
Ved hvis Bue Gudens hvasse Tordenkile
Daadløs er forvandlet til et Smykke.

Aditi. Høihed lyser ud af hans Skikkelse.

Matalis (til Kongen). Ædle Herre! Med et Øie, som røber Glæde over deres Søn, betragte Himmelboernes Forældre Dig. Træd hen til dem.

Kongen. Matalis! Er disse tvende

186. Parret, som er født af Bráhma's
Sønner Dákssjas og Maritssjis,
Som af Viismænd kaldes Ophav
til det tolvfold-deelte Sollys,
Som har født de trende Verdners
Herre, Gudekongen Indras,
Og af hvem Gud Visnus, større
selv end Bráhma, lod sig føde?

Matalis. Dem er det.

Kongen (kaster sig ned for dem). Indras' Tjener Dussjantas bøier sig for Eder begge.

Kasjapas. Elskede Søn! Lev længe, vogt Jorden!

Aditi. Elskede Søn! Bliv en uovervindelig Helt!

Sakuntala. See, med mit Barn ligger jeg for Eders Fødder.

Kasjapas. Elskede Datter!

187. Som Din Herre ligner Indras
og Din unge Søn Dsjajántas,
Din Velsignelse skal være:
lign Paulómi, Indras' Hustru.

Aditi. Min Datter, vær elsket af Din Ægteherre! Din Søn leve længe og vorde begge Slægters Glæde! Sætter Eder!

(Alle tage Plads hos Verdensskaberen.)

Kasjapas (peger paa dem, En efter Anden).

188. Tillykke! Den trofaste Viv,
det herlige Barn og Dig selv,

Lig Fromhed og Rigdom og Lov,
trefoldig forenet jeg seer.

Kongen. Salige! Først opfyldtes mine Ønsker, derefter fremstilledes jeg for Dig. Uden Lige er Din Miskundhed. Thi

189. Først sætter Træet Blomst og siden Frugt,
først trækker Skyen op, saa falder Regnen:
Bestandig foran Virkning Aarsag gaaer;
men før jeg vandt Din Gunst, Du gav mig Lykke.

Kasjapas. Saaledes skjænke Verdens Styrere deres Naade.

Kongen. Salige! Denne Din Tjenerinde ægtede jeg efter Gandhárvernes Bryllupsskik; men da hun nogen Tid efter blev hjemført til mig af sine Slægtninge, forskjød jeg hende i min Hukommelses Svaghed og har derved forsyndet mig mod Din Stamfrænde, den ærværdige Kanvas. Først ved Synet af denne Ring erindrede jeg, at jeg havde ægtet hans Datter. Det forekommer mig sælsomt.

190. Som naar Nogen tvivled,
om det var en Elefant,
Mens han saae livagtig
Dyret vandrende forbi,
Men blev overtydet
ved at see dens Fødders Spor:
Ikke mindre sælsom
var mit Sinds Omskiftelse.

Kasjapas. Min Søn! Vær uden Frygt for egen Overtrædelse. End ikke Forblindelsen kan tilregnes Dig. Hør mig!

Kongen. Jeg hører.

Kasjapas. Da Sakuntala, synlig angreben efter sin Henfart til Apsarás-Dammen, blev bragt hid til Aditi af sin Moder Ménaka, erfoer jeg strax ved min Grublen, at det alene var ifølge Durvásas' Forbandelse, at Du forskjød Din fromme Ægtehustru. Og Forbandelsen løstes ved Synet af Din Ring.

Kongen (med lettere Aandedrag). Saa er da jeg bleven angerløs.

Sakuntala (for sig). Held mig! Af egen Drift har min Herres Søn ikke forskudt mig. Men om mig erindrer jeg isandhed Intet. Dog, jeg maa have paadraget mig Forbandelsen uden mit Vidende, dengang mine Tanker vare fraværende, fordi han var borte. Derfor paalagde ogsaa mine Veninder mig, at jeg skulde vise min Ægteherre Ringen.

Kasjapas. Elskede Barn! Nu er Du lykkelig; vredes ikke paa Deeltageren i Dine hellige Pligter. See!

191. Efter Forbandelsen blev Du forskudt, da
Glemsel Din Herres
Hjerte forhærded; nu, Natten er svunden,
hersker Du i det.
Billedet ei træder frem paa et Speils rustplettede Flade;
Men er den sleben og blank, vil den hastig
aabne sig for det.

Kongen. Salige! Her staaer min Slægts Stolthed. (Lægger sin Haand paa Drengen.)

Kasjapas. Kjend, at han er udrustet til at blive en Verdensherskер. See!

192. Først han skal paa Stridsvogn glide
over Havets vaade Slette
For i Ledingsfærd at vinde
Jorderiges Syv-Ø;
Som han her hed Sarva-Dáman
af de vilde Dyr at „tæmme“,
Bhâratas han da skal nævnes
af at „bære“ Verden.

Kongen. Da Du, o Salige! har forrettet hans Indvielse, love vi os Alt af ham.

Aditi. Lad nu ogsaa Kanvas faae udførlig Underretning om Opfyl-

delsen af hans Datters Ønsker. Hendes kjærlige Moder Ménaka staaer her alt, i stille Tilbedelse.

Sakuntala (for sig). Mit Ønske har den Salige udtalt.

Kasjapas. Ved sin Bodsmagt skuer den hellige Kanvas Alt for sine Øine.

Kongen. O, da er Viismanden ikke fortørnet paa mig.

Kasjapas. Alligevel ville vi adspørge ham, om han glæder sig. Hvem er derude?

En Lærling (træder ind). Salige! Jeg er her.

Kasjapas. Gálavas! Gaa flux igjennem Luften til den ærværdige Kanvas og forkynd ham den store Glæde, at Sakuntala har født en Søn og at Dusjantas, efter at Forbandelsen er veget og hans Hukommelse vendt tilbage, har antaget hende.

Lærlingen. Som den Salige befaler. (Gaaer ud.)

Kasjapas. Kjære! Nu stige Du med Din Søn og Hustru i Indras', Din Vens, Vogn og drage til Din Hovedstad.

Kongen. Som den Salige befaler.

Kasjapas. Og fremdeles:

193. Med Regn Gud Indras Dit Folk velsigne
Og Du de Himmelske vedergvæge
med Offergaver!
Ja, lever, tjenende tro hinanden,
For begge Verdeners Lykke priste,
i hundred Juger!

Kongen. Salige! Efter Evne skal jeg stræbe mod Fuldkommenhed.

Kasjapas. Min Søn! Hvad anden Velsignelse skal jeg skjænke Dig?

Kongen. Er der nogen Velsignelse større end denne? Hvis den Salige ønsker at velsigne, da gaae dette Ord af Bháratas*) i Opfyldelse:

---

*) Skuespilkunstens Opfinder.

194 Gid utrættet Kongen vaage
over Folkets Lykke!
Gid Saráswati af Véda-
dyrkerne maa dyrkes!
Gid den ubegrændselige,
ved sig selv oprundne,
Blaaligrøde Gud forløse
mig fra Sjælevandring!

(Alle forlade Skuepladsen.)

Her ender Skuespillet „Sakuntala med Ringen."

Fred være med os!

Om

Skuespillet Sakuntala.

Om Skuespillet Sakuntala.

Foruden Kalidásas' Skuespil, der er forfattet omtrent et halvt Aarhundrede før Chr., findes der ogsaa episke Bearbeidelser af Sagnet om Sakuntala. En af disse, som jeg kun kjender af Wilson's haandskrevne Udtog af Heltedigtene (Pádma-Puránen, Beg. af Svárga-Bogen), er vienſynlig et Uddrag af Skuespillet. Derimod forekommer det samme Sagn under en langt ældre Skikkelse i Heltedigtet Maha-Bháratam. Dette colossale Heltedigt, i Omfang omtrent fire Gange saa stort som Iliaden og Odysseen tilsammentagne, besynger en Krig imellem to Kongeslægter i det nordlige Indien, men meddeler tillige en Deel mindre Heltedigte *) og Læredigte **), som leilighedsviis indflettes. Det er lidt efter lidt sammenvoxet af mundtlig forplantede Digtninger og antages at være nedskrevet inden det fjerde Aarhundrede før Chr. Da Fortællingen om Sakuntala, der læses i 1ste Bogs 68—74de Afsnit, paa sine Steder, især i hendes Taler, er noget langtrukken, og da den her kun skal tjene til at stille Kalidásas' Arbeide i det rette Lys, har jeg foretrukket at meddele den i Udtog, dog med Originalens egne Ord.

Fortællingen om Sakuntala,

efter Mahabháratam.

En af Púruslægtens Stamfædre var Dusjántas, Konge indtil Havets Grændser, i Styrke lig Visnus, i Skjønhed Solen, i Udholdenhed Jorden.

*) F. Ex. Nal og Damajánti, oversat paa Tydsk af Fr. Rückert.

**) F. Ex. det theosophiske Digt Bhagavadgítam, udgivet og oversat paa Latin af A. W. Schlegel.

Under ham bleve Kasterne ikke blandede; Menneskene levede uden Frygt for Sygdom og kjendte hverken til at pløie eller stjæle; thi der faldt Regn i rette Tid, og Jorden var velsignet med Qvæg, Frugter og Ædelstene.

Engang samlede Kongen sin Hær for at drage paa Jagt. Vidt og bredt hørtes en forvirret Lyd af Trommer og Horn, Vognhjulenes Knarken, Elefanternes Brøl og Hestenes Vrinsken, Stridsmændenes Sladdren og Vaabengny. Qvinderne i Hastinápur, hans Hovedstad, saae ned fra Husenes Tinder og udgjøde jublende en Blomsterregn over hans Hoved; Brahmánerne priste ham, og alle de fire Kaster forlode Huus og Arne for at ledsage Toget. Ved Skoven gav han dem Orlov og kjørte paa sin raslende Vogn, hurtig som Vishnus paa sin Grib, ind i den vildtforgrøede Bjergskov, fulgt af sine Hærskarer. Der mødte han Tigre og andre Rovdyr med Sværd, Kolle og Landse, eller indhentede dem i Flugten med sine Pile. Allevegne blev der Tummel og Stimlen. Flokke af Gazeller, der havde mistet deres Anfører, flyede til alle Sider, forfulgte af en Pileregn; andre styrtede til Jorden af Tørst og Træthed; her fortærede de hungrige Jægere deres Bytte, hist brød en Horde vilde Elefanter, blødende, skye, med krummede Snabler ind imod Forfølgerne og trampede mange Mennesker til Døde.

Da alle Dyr vare nedlagte, drog Kongen videre frem for at forlyste sig med Jagten. Og han følte Tørst og Hunger. Da kom han til en Skov af duftende Blomstertræer, hvor Kókil-Hannen sang og Bierne summede og himmelske Gandhárver og Apsaráser sadde imellem berusede Aber, Slanger og vilde Elefanter. Det var den vise Kanvas' Enebo, der reiste sig lig et Banner ved Bredden af Ganga, den klare, hellige Flod med Vandfugle som svømmende Øer og Blomster-Skum paa Bølgerne. Da Kongen saae de Andægtiges Lund, stod han stille ved Skovporten og sagde til sine Mænd: „Bliver her tilbage med Heste og Elefanter; jeg vil besøge den vise Kanvas." Og han aflagde sine Smykker og traadte ind med Præst og Raadgiver. Men her maatte han glemme sin Hunger; thi det bares ham for, at han saae Bráhma's Verden ligge for sig, da han stod hos Selvplagerne og de skriftkloge Brahmáner, som sang Védahymner og forklarede Stjernelæren og Sproglæren og Digtekunsten og ransagede i Tankens Dybheder.

Alene traadte han hen til Kanvas' Hytte, men fandt ikke den Vise. Da kaldte han, saa det gjenlød i Skoven. Og en fortøiet Eneboerpige, skjøn som Lákshmi, kom ud af Hytten, hædrede sin høie Gjæst med Frugter

og Vand til Fodtvæt og bød ham til Sæde. Kongen sagde: „Jeg kommer hid for at hilse den ærværdige Kanvas.“ Hun svarede: „Min Fader gik ud for at samle Frugter; dvæl et Øieblik, saa skal Du see ham.“ Kongen: “Siig, hvo er Du, ranke Qvinde! og hvorledes er Du kommen til denne Lund?“ Hun gjensvarede ham smilende: „Jeg, o Dussantas! kalder den vise Kanvas min Fader.“ Kongen: „Men han, som har dødet Sandserne og aldrig viger fra sin Bane, hvorledes kunde han være Din Fader?“ Hun svarede: „Hør, o Konge! hvad Kanvas engang har fortalt til en Viismand, som gjæstede ham.“

„Da Kong Visvámitras øvede sin forfærdelige Bød, rædtedes Indras og bønfaldt Ménaka, den yndigste af Huldgudinderne, om at lokke Selvplageren med Elskovsspøg og afbryde hans Bodshandling, at han ikke skulde styrte Guderne fra Høisædet. Ménaka svarede: „„Naar endogsaa Du, Gudernes Fyrste, rædtes for hans Magt, skulde da ikke jeg frygte den Vredagtige, ham der ved sin strenge Bod har hævet sig fra Krigernes til Brahmánernes Kaste, ham der for at bade sig lod Floden Káusiki udspringe, ham der skabte nye Stjernebilleder og tog den banlyste Kong Trisánkus i Forsvar. Dog velan! Drag Omsorg for, at han ikke opbrænder mig i sin Vrede; thi han har Magt til at opbrænde Verdener og ryste Jorden med sin Fod og rokke Méru-Bjerget. See, jeg adlyder Dig. Men giv, naar jeg nærmer mig til ham i Elskovsspøg, at Vindens Gud bortvifter min Kjortel, og lad Kámas være min Ledsager og duftende Vinde blæse fra Skoven.““ Alt dette tilsagde Indras, og hun nærmede sig bævende den strenge Selvplager og hilste ham under Dands og Leg. Da blæste Vinden hendes Kjortel bort; men hun bukkede sig for at fange den og stod forvirret, rødmende ved Visvámitras' Side. I samme Stund faldt han i Kámas' Vold og levede mange Tider, som om det var een Dag. Saasnart nu Ménaka havde født en Datter ved Ganga's Klippebred, vendte hun tilbage til Svárgas, og efterlod Barnet i den vilde Skov. Men Fuglene, som saae det slumrende Barn, omgave dets Leie, at det ikke skulde blive et Rov for Løver og Tigre, og da Kanvas steg ned til Ganga for at bade sig, saae han Barnet ligge ved Floden, bevogtet af Himlens Fugle. Da tog han det til sig og blev dets Fader; thi de, der give Legeme og Tanke og Føde disse tre kaldes i Loven Fædre. Men fordi hun havde havt Fuglene (sakúntas) til Vogtere, kaldte han hende Sakúntala.“

„Vid, o Konge! jeg er den Datter, han fandt, og saaledes er Kanvas min Fader." — Dusjantas sagde: „Saa er Du da en Kongedatter. Hulde Qvinde! vær min Hustru. Jeg giver Dig Guldkrone og kostelige Ædelstene; mit Rige skal være Dit. Lad os forenes ved Gandhárva-Ægteskab." Sakuntala: „Min Fader gik ud at sanke Frugter; vent en føie Stund, da vil han selv bortgive mig til Dig." Dusjantas: „Din er jeg; thi mit Hjerte boer i Dig. Du veed de otte Ægteskaber, som den vise Mánus*) erklærer for gyldige. Af dem gjælde de fire første for Brahmánerne, men de sex første for os; thi ogsaa lønlig Trolovelse, ja Bortførelse er tilstedet i Krigerkasten. Saasandt Du elsker mig, som jeg elsker Dig, saa bliv min Hustru ved lønlig Trolovelse." Sakuntala sagde: „Lov mig først, at den Søn, jeg føder, skal blive salvet til Din Efterfølger. Tilsiger Du mig dette, da ville vi feire vort Bryllup." „Det skee!" var Kongens Svar, „og Dig, Reentsmilende! skal jeg hjemføre til min Hovedstad." Og da han nu havde taget hendes Haand efter den hellige Vedtægt og hvilet hos hende, gjentog han sit Løfte, at lade hende hjemføre med kongeligt Følge. Derpaa drog han tilbage til Staden.

Saasnart Kongen var gaaet, kom Kanvas til sin Hytte, men Sakuntala undsaae sig for at gaae ham imøde. Dog den Hellige skuede Alt med sit Guddomsøie og sagde: „Datter! Du har formælet Dig uden mit Samtykke. Men lønligt Gandhárva-Ægteskab er det ypperste for Krigerkasten. See! Din Ægteherre, som Du har kaaret, er høihjertet og trofast, og Din Søn skal blive en Verdenshersker, uovervindelig i Kamp." Saa tog hun Byrden ned fra sin Faders Skuldre og toede hans Fødder, og han lovede at opfylde hendes Bøn, at Púrus' Slægt maatte leve Dyden tro og længe føre Spiret. Da Tiden var omme, fødte Sakuntala en Søn, hvem Kanvas viede efter de hellige Vedtægter. Det var en gudlignende Dreng med hvide, spidse Tænder, stort Hoved, Løvekrop og kredsmærket Haand. Han var ikke sex Somre gammel, før han bandt Løver og Elefanter, Bøfler og Vildsviin til Træerne i Lunden, eller red paa dem og tumlede dem i sine Lege. Derfor gave Eneboerne ham Navnet: Sarva-dámanas, det er: Al-tæmmer.

Da nu Kanvas saae hans overmenneskelige Kraft, og at det var paa Tide, at han blev salvet til Thronfølger, sagde han til sine Lærlinger:

---

*) Manus' Lovbog III, 20 ff.

„Forer idag Sakuntala med Drengen fra Eneboet til Kongens Huus; thi naar unge Qvinder dvæle længe hos deres Frænder, da krænkes Nygte og Vandel og Ret.“ De brøde strax op til Hastináþur, og da Sakuntala var fremstillet for Dusjantas med hendes Søn, der skinnede som Morgensolen, og Eneboerne vare vendte tilbage, hilsede hun Kongen og sagde: „See her Din Søn, som jeg fødte Dig. Husk paa Løftet i Kanvas' Lund og lad ham salve til Thronarving.“ Men Kongen, som strax mindedes Alt, svarede: „Qvinde, hvo er Du? Jeg mindes ingen Pagt med Dig.“

Hun stod som en Støtte med rødtbrændende Øie, med sammenpressede, bævende Læber, og kastede et Sideblik paa ham; men hun samlede sig ved Andagt og sagde: „Du veed det, store Konge! hvi siger Du da: „jeg veed det ikke,“ og forhaaner Dig selv? Troer Du Dig ene og kjender ikke den gamle hjerteboende Viismand, som er Vidne til Alt? Synderen tænker, at Ingen seer ham; men Guderne see ham, og hans eget indre Menneske. Ja, Sol og Maane, Vind og Ild, Himmel og Jord og Vand, Hjertet og den retfærdige Jámas, Dag og Nat, Morgen- og Aftenskumring — de kjende et Menneskes Gjerninger, og kun naar Samvittigheden, der boer i hans Hjerte, er glad og tryg, tilgiver Jámas hans Overtrædelser. Hvorfor vil Du da her forskyde mig, mig som Du selv udkaarede til Velsignelse for Dig og Din Slægt? Thi Hustruen føder den Søn, som skal frelse sine Forfædre fra Underverden; hun er Mandens Sjæl og anden Halvdeel; hun er Vandringsmandens Hvile i Skovene og en Lædskedrik for den, der brændes af Sindets Lidelser; hun følger sin Herre selv i de Dødes Land; dør hun først, da venter hun paa ham, dør han først, da følger hun ham efter. Og naar Faderen seer sin Søn, sit eget Billede, som speilede han sig i den klare Sø, naar han kommer fra Reisen og omfavner ham og kysser hans Hoved, naar Drengen med støvede Fødder sidder paa sin Faders Skjød, — det er en Glæde som de Saliges i Svárgas. Myrerne bære deres Æg og knuse dem ikke; og Du, som kjender Loven, vil forskyde Din egen Søn? Her staaer han, Dit andet Jeg. Thi som Offerluen tages af Arnens Ild, saaledes er han taget af Dig: Du, som var een, er bleven til tvende. See! Ménaka steg ned til Visvámitras, og da hun havde født mig ved Bjergstrømmen, forlod hun mig som et fremmed Barn og gik bort. Hvad har jeg vel syndet i min forrige Sjælevandring, siden jeg i dette Liv er forladt, først af min Moder, nu af min Ægteherre? Dog, forskyd mig!

Jeg gaaer gjerne til Lunden; men denne Dreng, Din egen Søn, tør Du ikke forskyde."

Dusjantas sagde: „Den Søn, Du har født, er fremmed for mig. Og hvem tør lide paa en Qvindes Ord? Din Moder en Gudinde, som henkastede Dig lig en Offerlevning! Din Fader en Viismand, der glemte sin Bod! Og hvor hurtig er Drengen her voxet op til et Sála-Træ! Gaa bort, Skjøge! hvorhen Du lyster: jeg kjender Dig ikke."

Sakuntala sagde: „Du seer Andres Feil, der ere som Sennepskorn, men Dine egne, der ere store som Vilva-Træets Frugt, seer Du ikke. Vid, at min Byrd er høiere, end Din. Du gaaer paa Jorden, jeg vandrer gjennem Luften, ja Indras' og alle Verdensvogteres Slotte staae aabne for mig. Dog, seer den Stygge sig ikke i Speilet, da troer han sig smukkere end Alle. Men naar Speilet holdes for ham, da gid han give Sandheden Ære! Den, der fornægter sin Søn, hans Lykke dræbe Guderne. Thi Mánus*) nævner fem Sønner: den ægtefødte, den fundne, den kjøbte, Fostersønnen og Slegfredsønnen, — som alle ere til Hæder og Glæde her og til Salighed hisset. Derfor forskyde Du ikke Dit Barn! En Sø er bedre end hundrede Brønde, et Offer end hundrede Søer, og en Søn end hundrede Offre; men Sandheden er bedre end hundrede Sønner. Sandheden er lig Læsning i alle Véder og Badning i alle de hellige Damme, ja Sandheden er den evige Bráhmakraft. Fornægter Du Sandheden, da gaaer jeg bort; ingen Anden kan jeg tilhøre. Men ogsaa Dig foruden skal min Søn herske over Jorden med de fire Grændser og med Bjergene som Diadem."

Da Sakuntala havde talet dette og gik bort, hørte Dusjantas og alle de Præster og Skriftlærde, som omgave ham, en Røst fra Himlen, der sagde: „Antag Drengen, o Dusjantas! og Sakuntala, hans Moder. Thi hun talede sandt, og Drengen er Din Søn. Derfor skal Du erkjende ham for Barn og kalde hans Navn Bháratas." Da blev Kongen glad i Sindet og sagde til sine Præster og Raadgivere: „Nu have I alle hørt disse Ord af Gudernes Sendebud. Jeg kjendte ham for at være min Søn. Men hvis jeg strax havde antaget ham, da vilde Folket bestandig tvivle om hans ægte Byrd." Saa tilgav han Sakuntala, hvad hun havde talet i sin Harme, og han kysfede Drengens Pande og salvede ham til sin Efterfølger.

---

*) Jfr. Manus' Lovbog IX, 166 ff.

Men Bháratas blev en Verdensherſker, Stamfader til Bháraternes berømmelige Slægt. Han gjorde ſig alle Jordens Konger underdanige, og veiledet af den hellige Kanvas offrede han mangehaande Offre og glædede Brahmánerne med koſtelige Gaver.

Stoffets Behandling.

Sammenligner man de tvende Skikkelſer, hvori Sagnet om Sakuntala er os overleveret, vil det være klart — hvad der ved Læsningen af den uforkortede Fortælling er end mere paafaldende —, at med Indernes Sæder og Smag ogſaa deres Sands for qvindelig Blufærdighed og qvindelig Veltalenhed er mærkelig forædlet i Løbet af de Aarhundreder, der ligge imellem Heltedigtets og Skuespillets Affattelſe. Ja, det er neppe lykkedes nogen Digter, enten før eller efter Kalidáſas, at ſkildre et elſkeligere qvindeligt Væſen end Sakuntala's, ſom det ſtille udfolder ſig under de Glæder og Sorger, der berøre det.

Andre af Forſkjellighederne ere nærmeſt betingede af den epiſke og dramatiſke Digtarts forſkjellige Fordringer, og med Henſyn hertil er det ikke mindre overraſkende at iagttage, hvorledes Skuespillets Forfatter har vidſt at tildanne ſit Stof. Af Sagnets tvende Hovedgrupper, Trolovelſen og Fornægtelſen, vil jeg kun omtale den ſidſte. Her er det allerede at paaſkjønne, at Sakuntala, iſtedenfor forſt at fremſtille ſig for Kongen, da deres Søn er halvvoxen, reiſer til Staden med Barnet under ſit Hjerte. Thi at det er den unge Qvinde, der tager Afſked med ſit Barndomshjem for at gaae en uvis Fremtid imøde, giver Afſkedsſtemningen det vidunderlig Rørende, der er Grundtonen i fjerde Optrin; og naar indiſke Kunſtdommere i et Sanskritvers nævne det fjerde Optrin ſom Stykkets Glandspunkt, vil deres Dom uden Tvivl finde Medhold hos ikke faa Europæere. Om ſelve Gjenſynet ved Kongens Hof og Fornægtelſen hedder det i den gamle Fortælling, at Duſſantas ſtrax gjenkjendte ſin Huſtru og Søn, men *forſtilte ſig* for at afvinge Guderne et høitideligt Vidnesbyrd. Selv under den epiſke Form er der noget Piinligt i denne Forſtillelſe; ſkulde den udføres dramatiſk, vilde den blive utaalelig. Men Kalidáſas var formeget Digter til at ſpænde ſine Tilſkuere paa Pinebænken. Han anvendte derfor det i

indiske Oldsagn hyppig forekommende Motiv: en tilsindet Viismands Forbandelse, som hurtig fortrydes og derfor indskrænkes ved en formildende Betingelse, men eengang udtalt ikke kan tages tilbage; det er den hellige Gjæsteret, som her er krænket. Idet nu Kongen efter Durvásas' Forbandelse fuldkommen har glemt Sakuntala, stiller den Selvbeherskelse, Fasthed og Skaansomhed, hvormed han afviser hende og de fortørnede Eneboere, Kongen selv i et ædelt Lys, uden at Tilskuerne derfor kunne miskjende hendes Smerte og Harme: medens de begge forbauses over hinanden, vække de lige megen Deeltagelse. Og efterat Ringen, det naturligste Erindringstegn, har vakt hans slumrende Minder, seer man ham fortvivlet og angerfuld, som Offer for den Skjæbne, hans Elskerindes Pligtforsømmelse har nedkaldt over dem begge, indtil han, velfortjent af Guderne ved at staae dem bi i Kampen mod deres Arvefjender, træffer sin Søn legende i den frie Natur og forenes med sin bodfærdige Ægtefælle, der har fundet et Ly hos Gudernes Forældre.

Saaledes har Kalidásas af det givne Stof og enkelte almindelig indiske Motiver vidst at fremlokke en Mangfoldighed af Følelser og Lidenskaber, hvis Stromning han leder med beundringsværdig Kunst. Første Optrin, der ligesom springer ud af Prologens Slutningsvers, begynder med den livlige Skildring af Gazeljagten. Men strax bebudes Stykkets Hovedindhold ved Eneboernes Forjættelse til Kongen, at der skal fødes ham en Søn (V. 12), og ved de faa Ord om Kanvas' Valfart, „for at sone en fjendtlig Skjæbne, der truer hans Datter." Man glemmer snart disse Ord over Synet af de tre Søstre, der vande Blomstertræerne, og tager uforstyrret Deel i hele det yndige Skov-Eventyr, der ender med Trolovelsen. Det er her kun Bien, Jægerne, Rakssáserne, der gjøre Ufred, og Kongen er Eneboets Beskytter. Men i Forspillet til fjerde Optrin, hvor Forbanderens Stemme høres bag Skuepladsen i det Øieblik, Veninderne samle Blomster til et Offer for Sakuntala's Lykke, trækker den onde Skjæbne sammen over hendes Hoved og staaer som en Sky paa den milde Himmel, der belyser hendes Afsked fra Fader og Søstre, fra Gazeller og Blomstertræer. At den ærværdige Eneboer selv fremtræder i dette Optrin og i de øvrige kun bliver omtalt, stemmer forunderlig smukt med hans Personlighed, som her strax (V. 81) tegnes derved, at hans første Tanke gjælder dem, for hvem Afsked fra en Datter maatte være endnu smerteligere. Efter at Vemodigheden, som finder sit

stærkeste Udtryk i Kanvas' Suk og Sakuntala's Formaning (S. 55), er dulmet ved hans sidste rolige Ord (V. 97), træffer man i femte Optrin Kongen deelt imellem Hoffets Forlystelser og Forretninger; netop da en længselsfuld Erindring som fra det forrige Liv farer hans Sjæl forbi (V. 99), træder Kammersvenden ind for at melde Eneboerne med Sakuntala. Kongen modtager dem med Ærbødighed, men han begriber ikke deres Hilsen fra Kanvas; han husker hverken Ringen eller Løvhytten; Eneboerne fordømme ham, og Sakuntala fortvivler. Derefter følger den høist naturtroe Scene mellem Fiskeren og Rettens Folk, og i næste Optrin en Blomsteroffring, meget forskjellig fra Eneboerindernes. Men for man erfarer, hvorledes Synet af den skjæbnesvangre Ring har vakt Kongen til Anger og Fortvivlelse, bliver man gjennem en speidende Apsarás bestyrket i den Ahnelse om et lykkeligt Udfald, som man maatte fatte, saasnart „Gjenkjendelsens" Ring blev nævnet. Dusjantas selv veed af intet Haab. Han seer igjen Sakuntala forfulgt af Bien; Synet forsvinder; han vender sig til sine Kongepligter, og den Sag, hvori han skal domme, gjælder en barnløs Mand. Da endelig Sorg og Anger har bedøvet ham, maa han først tirres vaagen (jfr. V. 158) for at blive skikket til at stride for Gudernes Sag. Efterat han som seirrig Helt er dalet ned gjennem Himlens Skyer, træder han anden Gang ind i et helligt Enebo, hvor han træffer den overgivne Dreng og — lidt efter lidt — forvisses om, at det er hans egen Søn. Idet nu Prøvelsens Tid er tilende og Dusjantas bliver gjenforenet med Sakuntala, aabnes tillige Udsigten til Púrustammens Forherligelse ved deres Søn Bháratas (V. 192), der blev en af Indiens berømteste Konger.

At Kalidásas har opfundet disse og de mange lignende Træk med al den Bevidsthed, en Kunstner kan have om sit Arbeide, er ligesaa vienfynligt, som at han derved har tilveiebragt en naturlig Forbindelse og Ligevægt imellem Digtets Bestanddele. Han havde den Lykke at leve paa en Tid, da Kunsten stod i Vexelvirkning med Kunstlæren og forædledes ved den uden at hemmes i sin frie Flugt, som senere skete. Kun i sjette Optrin, i Skildringen af Kongens Anger, spores den indiske Theori om Stemningens Eenhed, og det er neppe uden en Følelse af det Abstracte i sin Hovedopgave, at Digteren her igjen indfører Styrkets comiske Person. Men naar vi ogsaa i Begyndelsen og Slutningen af syvende Optrin føle en vis Tomhed, har dette sin Grund i, at vi som Fremmede behøve lærde Oplysninger for blot

at forstaae de mythologiske Antydninger, som Gjenstanden førte med sig, endsige at vi skulde kunne opløftes eller opbygges ved dem. Hvad Dialogen angaaer, staaer Udtrykkets Fyndighed i paafaldende Modsætning til den rhetoriske Fylde, som er Europas antike og moderne Digtere, endog de fleste Comikere, egen. Det er derfor ikke altid let at beholde Traaden i de korte, tankerige, med Vers indlagte Replikker, der tilmed ofte siges „afsides" og undertiden ere krydsede saaledes, at en af de Talende (navnlig Kongen i en Deel af første og tredie Optrin og Sanumatí i sjette Optrin) staaer ubemærket og knytter sine Betragtninger til de Andres Samtale. Men en Læser savner ogsaa den Understøttelse af det Mimiske, som maatte forudsættes, især hvor denne Side af Fremstillingskunsten gjorde sig saameget gjældende som paa den indiske Skueplads, og hvoraf Digteren ofte med synlig Omhu har benyttet sig ved Overgangen til en ny Tankerække, som i syvende Optrin, hvor Herskermærket opdages, idet Drengen udstrækker sin Haand efter Legetøiet, og Tryllestilken savnes, idet han griber det, og siden hvor Sakuntala faaer Øie paa Ringen, idet Kongen aftørrer hendes Taare.

Uanseet de skjønne Lignelser og Skildringer, som enkeltviis overraske Læseren, hersker der saaledes i hele Skuespillet ikke mindre Ro, Enhed og Sammenhæng, end rig Afvexling paa gribende Stemninger, som snart ved Lighed, snart ved Modsætning gjensidig fremhæve hverandre, og i Overeensstemmelse med Begivenhedens Udvikling samle sig i større Grupper ved en sindrig Fordeling i Optrin, Forspil og Mellemspil, der maaskee meer end alt Andet vidner om den dannede Kunstner.

Anmærkninger.

Til den nærmere Forklaring af enkelte Udtryk og Hentydninger i Stykket har jeg, foruden Chezy's og Böhtlingks Udgaver af Sakuntala, meest benyttet Kalidásas' andet Skuespil Urvasi (udg. af Lenz), Manus' Lovbog, Vishnu-purana ved Wilson, Colebrooke's miscellaneous essays og vor botaniske Haves Bibliothek.

Indgang.

V. 1. Æther. De fleste philosophiske Skoler i Indien, navnlig den saakaldte Sánkhja, lære, at de fem Elementer: Æther, Luft, Ild,

Vand og Jord, betinge Sandsegjenstandenes fem Egenskaber: Hørlighed, Følelighed, Farve, Smag og Lugt. Æther opfattes blot ved Hørelsen, Luft ved Hørelsen og Følelsen, Ild tillige ved Synet, Vand tillige ved Smagen, og Jord ved alle fem Sandser. — Sivas tænkes (under otte Skikkelser) iboende de fem Elementer, de to store Himmellegemer og den Ypperste af alle Mennesker, nemlig Offerpræsten. Jfr. Vishnup. S. 58 ff.

V. 3. Pátala-Træet er bignonia suave-olens.

V. 4. Siríśje, (mimosa Sirissa Roxb. s. Afbildn. af mimosa speciosa hos Jacquin icon. plant. rar. v. I, pl. 198) er et lavstammet Akazietræ med dobbeltfinnede Blade og udbredt men faagrenet Krone. Yderst paa de ranke Blomsterstengler sidder i Hoveder (ligesom paa Kløver) en Mængde hvide, vellugtende smaa Klokkeblomster, af hvilke enhver udsender en Dusk meget lange og fine Støvtraade, der snart staae stridt opad, snart krumme sig ned imod Stenglen lig en Fjederbusk. Blomsterne fæstedes ved Øret som Pynt (V. 29 og 145), maaskee saaledes, at de stode frem ved Tindingerne.

V. 5. Antiloper eller Gazeller (s. Afbildn. i Gray's Indian zoology vol. I. pl. 12—13) ligne Raadyr i Størrelse, Skabning og lette, tækkelige Bevægelser. Deres Blik er endnu mere mildt og sjælfuldt, Øinene store og sorte med dybe Taaregruber; Hannen har to lange, hule, ringede Horn, der ere slangeformig snoede. De leve i store Flokke og ere meget skye.

Første Optrin.

V. 6. Strænget. Naar en Bue ikke var i Brug, hang den ene Ende af Strængen fraspændt (jfr. V. 39). — Sivas. Dákśjas, Søn af Bráhma og selv en af de underordnede Skabere, havde 60 Døttre, af hvilke een, Aditi, forekommer i dette Skuespils syvende Optrin, en anden, Durga, var Sivas' Hustru. Da Dákśjas engang holdt et Offermaaltid, hvortil han havde indbudet alle Guder og Hellige undtagen Sivas, kom denne (eller efter Vishnup. S. 65 et Uhyre, som han i sin Vrede havde skabt) ubuden til Festen, fordærvede de kostelige Retter, mishandlede Gjæsterne og nedlagde, med sin Bue „Pinákam", Offringens Aand, da den flyede i Skikkelse af en Gazel. Scener af denne Mythe ere udhuggede i Klippetemplerne ved Ellora og Elephanta.

V. 8. Flagreduſk, egentlig den hvide, langhaarede, ſilkeblode Hale af Gedeoxen (bos grunniens), der brugtes til Fluevifte og ſom ſaadan var et kongeligt Inſignie; man anbragte den ogſaa paa Vognheſtenes Hoved, ligeſom Vimpler og andre flagrende Prydelſer paa deres Ryg (jfr. Urv. I, S. 4, V.). At den her kaldes ubevægelig, antyder en Haſtighed, der ved Luftens Modſtand kunde holde den urolige Haarduſk ſtift tilbageſtrammet.

V. 12. Púrus. Kong Jajátis, der havde fem Sønner, af hvilke Púrus (født af Sarmiſthá, V. 82) var den yngſte, ſkulde ifølge en Forbandelſe blive gammel før Tiden, men forynges, derſom Nogen vilde tage hans Affældighed paa ſig. De andre Brødre undſloge ſig, men Púrus var ſtrax villig dertil. Da Faderen efter mange Aars Forløb forſagede Verden, hvis Glæder dog ikke kunde ſtille hans Sjæls Higen, og blev Skovboer, byttede han igjen Alder med Púrus og gjorde ham til Konge over hele Jorden, men Brødrene til hans Underkonger. Fra ham nedſtammer Kong Duſſantas i lige Linie.

S. 7. Maane-Dammen (soma-tirtham), et helligt Badeſted, hvor Sómas (Maanen) engang var helbredet.

V. 14. Ingudi (nagelia putranjiva Roxb.), et Træ, der ligner Piil. Af dets Frugter preſſedes en Olie, hvormed Eneboerne ſalvede deres Haar (S. 24); den brugtes ogſaa i Lamperne og til Lægemiddel (V. 89). Baſtdugskjortler. Eneboerne badede ſig paaklædte og hængte ſiden Baſtklæderne i Træer for at tørre dem (V. 31 og 144).

V. 15. Min Høire. En uvilkaarlig Trækning i høire Arm eller Øie er for Manden (jfr. S. 94) et lykkeligt, for Qvinden (S. 60) et ulykkeligt Varſel. Omvendt betyder en Trækning i venſtre Arm eller Øie hos Qvinden Lykke, hos Manden Ulykke.

S. 9. Málliká (jasminum Sambac floribus multiplicatis, afbildet i botan. magaz. t. 1785), en indtil 20 Fod høi Jasminbuſk med vellugtende, ſtærktfyldte Blomſter, hvis milde, hvide Farve hæves ved de fem ſmalle Bægerblade, der bære dem. At den med ſine hvide Blomſterklynger i Skovens Dæmring kunde faae Navnet „Skovmaaneſkin" (S. 11, S. 50—51) vil man let foreſtille ſig. Af Blomſten tilberedes et vellugtende Vand, ligeſom af Roſer.

S. 9. Vandgruber vare gravede ved Træernes Rod. Et Blomstertræ hedder paa Indisk Fod-Drikker (páda-pas), fordi det vandes ved Roden.

S. 9. See, Sakuntala. Medens jeg kun i ganske enkelte Læsemaader afviger fra Bohtlingks Text, er denne Replik (der ogsaa fattes i det kjøbenhavnske Haandskrift) den eneste, jeg har optaget efter den bengalske Text.

V. 19. Mose-Urt, Sanskr. Sáivalam (saivala vallisneroides Wallich, afb. under Navnet blyxa Roxb. i mémoires de l'inst. de France 1811 p. II. tab. 5), en Sivplante med ophovnet Stengel og en uanseelig Blomst, der kneiser med tre lange, smalle, grønlige Kronblade. — Lotosblomsten (nelumbium speciosum eller nymphæa nelumbo, afb. i bot. magt. 903, t. 3916—17) med flere Afarter (som nymphæa esculenta, cærulca osv.) er en Vandplante, der kan sammenlignes med Aakanden, men er langt større og pragtfuldere. Dens indtil to Fod brede, kredsrunde, glindsende, med brunlige Aarer aftegnede Blade ligge paa Vandfladen i store Holme (V. 86). Blomsterne, der have en kaneel- eller annisagtig Lugt (V. 55), ere meget fulde og store, af Farve rosenrøde, hvide, gule eller blaae. De ske-dannede Kronblade ordne sig i flere Lag om en guul, med Støvdragerne omgivet Frugtknude af Form som en omvendt Klokke. Stilkene ere runde, hule, svampede; den horizontale Rodstengel seig og tæt besat med hvide, fine Trevler, der brugtes til Afkjøling (jfr. S. 30) og i det Følgende ofte omtales. De fleste Lotosarter ere lukkede om Natten og aabne sig ved Solens Opgang (V. 124. 175); men een af dem (efter nogle Angivelser den hvide nymphæa esculenta) er kun aaben om Natten (V. 65. 78. 124). Den har jeg kaldt Natlilie, ligesom jeg paa nogle Steder har maattet oversætte Lotos ved Lilie.

S. 10. Késaratræet (mimusops elengi), et Træ af Størrelse som en Lind, med hvide, stærkt vellugtende Blomster (jfr. S. 46). De talrige Grene, der sprede sig vidt til alle Sider, bøie Enderne opad og danne derved en zirlig, rund Løvkrone.

S. 11. Mangotræet (mangifera Indica, afb. hos Jacquin ic. pl. rar. v. II, t. 337), et altidgrønt Løvtræ, saa stort, at Stammen kan være indtil 18 Fod i Omkreds. Bladene, der i ung Tilstand ere bruunrøde, ligne Orangeblade, men ere mere langagtige. Naar det skal blomstre, hvilket skeer i Foraarsmaanederne Marts og April og fordetmeste endnu een eller to Gange om Aaret, seer man en Mangfoldighed af røde Stilke

og Tverstilke med lysegrønne Knopper (jfr. V. 129) skyde op mellem Bladene paa de mørkladne Grenes Spidser. Af Blomsterne, der ere smaa og sidde i Klaser paa røde Stilke, udvikles blommedannede Steenfrugter af Størrelse som Gaaseæg og af Farve gule eller røde og grønne. Paa dette Sted nævnes ikke det almindelige Mangotræ, men en vellugtende Afart.

V. 21. En Krigers Brud. Det hedder i Manus' Lovbog (III, 12—13), at hver Mand idetmindste bør tage den første Hustru af sin egen Kaste; men det er ham aldrig tilladt at gifte sig med en Qvinde af høiere Kaste end han selv. Saaledes kunde Kongen som Kriger ikke tænke paa Ægteskab med en Brahmánpige.

V. 22. Sanskritnavnene paa en Bi (Omsværmer, Honninglaver o. fl.) ere Hankjønsord.

S. 13. „Er der Velsignelse med Eders Bud?" Saaledes pleiede man at hilse dem, der hørte til Brahmánkasten (jfr. S. 61), ligesom en Konge hilstes med Ønske om Seir (S. 22. 61 og ofte).

S. 13. Velkomstoffret til Gjæster bestod af Ris, Dúrva-Græs (s. n.) og Blomster samt Vand, som man frembar i en baadformig Skaal.

S. 13. Saptapárnam (alstonia scholaris) et Træ, hvis Stamme kan være en Favn i Omkreds, med hvidt og blødt Ved.

S. 14. Kongeviismand er et Hædersnavn for en hellig Mand af Krigerkasten, hvilket i det Følgende ogsaa bruges uegentligt om Kong Dusjantas (jfr. V. 47). Endnu høiere Rang nøde „Gudviismænd" (f. Ex. Náradas S. 88) og „Brahmanviismænd" (f. Ex. Brahmánen Vasisthas, der laae i Strid med Kong Visvámitras). — Om Visvámitras jfr. Heltedigtets Fortælling om Sakuntala, ovenf. S. 111.

V. 29. Bindende. Meningen synes at være, at Sirísjen (s. Anm. til V. 4) er i Færd med at glide ned (jfr. S. 80), men standses, idet den klæber ved Sveddraaberne.

V. 31. Græshopsværm. Her sigtes til de vandrende Græshopper, der ere bekjendte som en af Landeplagerne i det hede Jordstrog.

S. 18. Kúsa- eller Dárbha-Græs (poa cynosuroides, afb. i Délile flore d'Egypte pl. 10 fig. 3), en Græsart med smalle og spidse Blade (jfr. V. 89); utallige Smaa-Ax sidde kamformig paa fine Tverstilke, som danne den over 1 Fod lange Rispe. Ved hellige Handlinger redte man

Sæder for Gjæsterne af Kusagræs og bestroede Offerstederne dermed (jfr. S. 30 og V. 83).

S. 18. Kuravâke (barleria prionitis, afb. hos Rhede p. IX, tab. 41), en lav Tornebusk med gule eller røde Blomster. Dens store, langagtige Blade løbe ud i en Braad, og ved hver Bladstilk sidde lange Torne i en Halvkreds.

Andet Optrin.

S. 19. Mâthavjas er Navnet paa dette Stykkes „vidúsjakas", en staaende Charakteer, der minder om de italienske Maskecomedier, ligesom overhovedet det indiske Drama har langt Mere tilfælleds med det romantiske end med det classiske Drama. Han er Heltens Fortrolige (jfr. S. 28 Fosterbroder) og af Kaste en Brahmán (S. 76. 86, V. 155, i Urv. oftere), men taler ikke destomindre Prakrit paa Grund af sin lidet ophøiede Livsanskuelse.

S. 19. Javânske. Med dette Navn betegnede Inderne blandt flere vestlige Folkeslag navnlig de baktriske Græker (Joner). I Skuespillene er det altid en „Javanerinde", der bærer Kongens Bue; saaledes her S. 87; i Urv. V, S. 82.

S. 20. Hænder. Man hilste sine Overmænd ved i bøiet Stilling at holde Hænderne sammen op for Ansigtet.

S. 20. Vétasa-Rør (calamus rotang, jfr. cal. draco i plant. med. 1), en tornet Klattre-Palme, hvis tynde, indtil flere hundrede Alen lange Stamme snoer sig op og ned mellem andre Træer og holder sig fast ved en Mængde Torne paa Bladenes Middelaarer.

V. 39. Mústagræs (cyperus rotundus), en Græsvæxt med krybende Rod og Knolder ved Rodtrevlerne. Et Sviin kaldes paa Sanskrit blandt Andet „Musta-Æder."

V. 40. Solstene. Flere indiske Digtere omtale under Navnet „Solens Ven" en Steen, hvorom der gik det Sagn, at den gløder ved at beskinnes af Solen; om en anden Steen, „Maanens Ven" (jfr. Urv. V, 86, V.), hedder det, at den bedækkes med Sveddraaber, naar Maanen skinner paa den.

V. 41. Arka-Planten (asclepias gigantea, afb. hos Rumph vol. VII f. 14), en Busk af Mands Høide med blegviolette Smaablomster, der

lugte som Lilier. Løvet og de unge Skud ere belagte med en hvid, uldagtig Filt. — Navamallika d. s. s. Mallika (s. Anm. til S. 9).

V. 42. Skabte ved Brahma's Tanke vare f. Ex. de syv Demiurger: Dákſjas, Maritſjis osv. — Laksmi er Lykſaligheds og Skjønheds Gudinde. Da Guder og Asúrer kjærnede Havet, fremkom hun thronende paa en udſprungen Lotosblomſt og kaarede ved Selvvalg Visnus til ſin Brudgom. Under de forſkjellige Skikkelſer, hvori han ſiden nedſteg paa Jorden, gjenfødtes hun altid ſom hans Huſtru.

V. 43. Urørte Løn. Efter Indernes Foreſtillinger om en retfærdig Verdensorden var Menneſkets Lykke og Ulykke et Vederlag for de Gjerninger, han havde øvet enten i ſin nærværende eller (jfr. Heltedigtets Fortælling om Sakuntala S. 113) i ſin forrige Sjælevandring. Naar han havde opbrugt ſin Skat af Fortjeneſter (jfr. V. 137—38), eller naar hans Synders Maal var fuldt (jfr. S. 100), indtraf der et Omſlag i hans Skjæbne.

V. 44. Sit Smiil. Scholiaſten minder om, at de indiſke Theoretikere opſtille Smilet ſom en af Forelſkelſens Yttringer.

S. 27. Tiende (ligefrem: Sjettedelen) af Korn, Frugter, Honning osv. tilfaldt Kongen. Men fromme Brahmáner vare fritagne for at yde Skat (Manus VII, 133).

V. 47. Kongeviismand. Jfr. Anm. til S. 13.

V. 48. Arm. Lange Arme hørte til Foreſtillingen om en Helt. — Havblaabræmmet. Den af Mennesker beboede Jord tænkes ſom en Ø, „hvis Landſkaber ligge omkring Méru-Bjerget ſom Kronbladene paa en Lotos omkring dens Frugtknude." Denne Ø er omflydt af det ſalte Hav; rundt om dette løber et andet havomflydt Land, beboet af andre Væſener, og ſaaledes er der ialt ſyv concentriſke Øer (jfr. V. 192), der ſkilles ved Have af Saltvand, Viin, Mælk osv. — Himmelens „Guder" er den bengalſke Udgaves Læſemaade, der hentyder paa Duſſantas' Optræden i det Følgende; efter Bøhtlingks Læſemaade „Moer" maatte her tænkes paa Apſaráſers Bortførelſe (jfr. Urv. I, S. 3—5).

S. 28. Kong Triſánkus maatte ifølge en Forbandelſe, han havde paadraget ſig, leve i ureen Kaſte. Da han under en Tolvaars Hungersnød bragte Kong Visvámitras' Huſtru og Børn Dyrekjød, ſom han, for ikke at beſmitte dem, ophængte paa et Figentræ ved Ganges, vilde den mægtige Kongeviismand til Gjengjæld lade ham fare levende til Himmels. Guderne ſtødte

ham hovedkulds tilbage; men Visvámitras begyndte i sin Harme at skabe Stjernebilleder og tvang Guderne til at indrømme Trisánkus en Plads iblandt de nye Stjerner, svævende mellem Himmel og Jord.

S. 28. Kronprinds. Naar en Kongeson var voxen, blev han høitidelig salvet (Urv. V, S. 93) for strax at deeltage i Rigets Styrelse og være beredt til at overtage den, hvis hans Fader, efter den fromme Sædvane (jfr. V. 95 og 179; Urv. V, S. 91, V.), vilde tilbringe sine sidste Dage i en Eneboerlund.

Tredie Optrin.

S. 30. Usíra (andropogon muricatum), en Græsart, hvis Rødder lugte stærkt efter Myrrha og Roser og bruges som nervepirrende Middel.

V. 53. Andagts Magt; hvis nemlig Kanvas, fortørnet over at Kongen ikke oppebiede hans Samtykke, vilde bruge den overnaturlige Magt, han besad i Kraft af sin Andagt.

V. 54. Blomsterpiil; jfr. Anm. til V. 130. — Maanen, en mandlig Guddom, kaldes ofte „Sval-Straaleren," i Modsætning til Solen, der kaldes „Hed-Straaleren." Overhovedet er det indiske Sprog rigt paa staaende Ordbilleder, som neppe kunne have ophørt at vække en billedlig Forestilling. Saaledes hedder et Blomstertræ paa Hverdagssproget Prakrit saavelsom paa Sanskrit „Fod-Drikker" (jfr. Anm. til S. 9 „Vandgruber"). Ild hedder snart „Offer-Æder" eller, hvad der udentvivl betyder det Samme, „Gudernes Mund", snart „Rog-Bannerfører", idet Rogen betragtes som Ildgudens Fane.

V. 55. Den Legemløse. Til Forklaring af dette Navn, der vel oprindelig har skullet udtrykke, hvor uvilkaarligt Kjærlighed lister sig ind i Sjælene, fortælles, at Elskovsguden engang vovede at afbryde Sivas' Bodsøvelser for at vække hans Lidenskab for Gudinden Párvati, men ved et Blik fra Sivas' tredie Øie blev brændt til Aske. Ved at stænke Asken med Udødeligheds Drik bragte Guderne ham atter tillive.

V. 58. Mádhavi (gaertnera racemosa, afb. hos Roxb. 18) er en stor, klattrende Busk. Dens Blade, der sidde symmetrisk to og to modsatte, ligne langagtige Kirsebærblade. Grenene løbe ud i en aflang Klase vellugtende Blomster af uregelmæssig Form: med fem hvide, mod Bullen tilbagekrængede Kronblade, af hvilke det største, der i Midten har

en guul Aftegning, næsten bedækker de andre; alle ere bølgede og frynsede langs med Kanten; ti fiintbøiede Støvdragere staae ud i den modsatte Retning, den yderste dobbelt saa lang som de andre.

S. 34. Sésam-Vand. Ved Offerfester for Afdøde udgjød man Vand, blandet med det olierige Frø af Sesamtræet (sesamum Indicum).

S. 34. Flod er i Sanskrit Hunkjøn, Hav Hankjøn.

S. 35. Visákha er det sextende af 27 (eller 28) Stjernebilleder, hvormed Inderne betegnede Maanens Bane og som efter Gudelæren ere Demiurgen Dákssjas' Døttre og Maanens Hustruer. Visákha bestaaer af to Stjerner (jfr. Urv. I, S. 8), af hvilke den ene angives at være den klare Stjerne α libræ; den er derfor i Sanskrit Dualis og Hunkjøn. Istedenfor Maanen, der er mandlig, nævnes her Maane-Nyet (Halvmaanens Horn), et Hunkjønsord, forat Sakuntala kan sammenlignes med dette, ligesom de to Veninder, der bifalde hendes Kjærlighed, sammenlignes med Tvillingstjernen, der har optaget Maanen.

S. 36. Rids. At skrive paa store Blade, hvori Bogstaverne indridses, er endnu brugeligt i Indien.

V. 65. Nat-Lilie; s. Anm. til V. 19. Et af Maanens Tilnavne er „Natliliens Brudgom."

S. 37. Vor Ven. Denne Tiltale forudsætter det nøiere Forhold, hvori Kongen nu er indtraadt til Sakuntala (jfr. S. 78 og 79 „Din Veninde" og Lenz's Anm. til Urv. III, S. 49).

V. 67. I Sanskrit træder Ordspillet i Rimets Sted. Det rige Ordforraad og de mangehaande Bogstavforandringer, der indtræde ved Ordenes Sammenstød, gjorde det muligt for senere Kunstdigtere at sammensætte flere Verslinier, der Bogstav for Bogstav ere eenslydende, men kunne opløses og forklares paa ligesaa mange forskjellige Maader. Ogsaa i Sakuntala forekomme en Deel Ordspil, men aldeles fordringsløst.

V. 68. Jorden eller Riget tænkes som den regjerende Konges Hustru (jfr. V. 95 og Urv. IV, S. 67, V.).

V. 69. Sminkede. De indiske Qvinder farvede Neglene paa Hænder og Fødder med en rødlig Planteſaft (jfr. V. 80 og 81). Ogsaa Læberne sminkedes, undtagen i Sorg (V. 182).

S. 39. Tsjakravåke (anas casarca) en Trækfugl af Andeslægten, høibenet, rødguul, med sorte Svingfjedre og hvide Dækfjedre. Dens Gang

er ziirlig, dens Flugt let, dens Skrig ligner Lyden af et Jagthorn. Om Dagen ere Hannen og Hunnen uadskillelige (hvoraf Fuglen ogsaa har det Navn „Parviis-gaaende"); men naar det bliver Aften, maae de, efter Sagnet paa Grund af en Forbandelse, skilles ad og tilbringe Natten med Klageskrig (jfr. S. 52). — Digteren lader her Gautami, der nærmer sig, tale om Nattens Frembrud i Ord, som Sakuntala ogsaa kan anvende paa sig.

S. 39. Darbha; s. Anm. til S. 18.

V. 75. Graadige, egl. Kjød-ædende, et Tilnavn til Rakssjáserne.

Fjerde Optrin.

S. 42. Durvásas optræder i flere indiske Sagn som den, „hvis Sjæl ikke kjender Tilgivelse". Da Indras engang hængte en Krands, som denne Viismand skjænkede ham, paa sin Elefant, der sky kastede Krandsen til Jorden, udstødte Durvásas en Forbandelse mod Indras; og alle Urter visnede, Menneskene ophørte at offre og Guderne laae under for Asúrerne, indtil Visnus lærte dem, hvorledes de skulde fremkjerne Udødeligheds Drik. Slige straffende Forbandelser finde Medhold i Manus' Lovbog, hvor det netop i denne Betydning hedder, at Brahmánen skal værge sig med „sit Ord", ligesom Krigeren med sin Arm og Kjøbmanden med sit Gods (Man. IX, 34; jfr. 31 og 33).

V. 77. Urternes Herre (egl. Herre for de Aarsplanter, som gaae ud, naar deres Frugt er modnet) er et af Maanens Tilnavne. — I Vesten tænkte man sig et Bjerg, bag hvilket Sol og Maane gik til Hvile ved deres Nedgang. — Arun, Morgenrødens Gud, Søn af Kásjapas (s. Anm. til V. 168), sidder paa Solgudens Vognstang (jfr. V. 163) og styrer hans syv Heste (jfr. V. 157). — Tanken i dette Vers er, at Lykke og Ulykke ere omskiftelige: Nogle synke, mens Andre stige.

V. 79. Sámi (prosopis spicigera eller adenanthera aculeata Roxb.), et tornet Akazietræ; med dets Ved, antændt ved at gnides mod Vedet af det „indiske Figentræ", gjorde man Ild paa Offerarnen til helligt Brug. Sivas' Hustru Párvati skal engang i Elskovsbrynde have hvilet sig paa Stubben af et Sámitræ, der inddrak hendes Flammer; deraf skal Vedet have den Egenskab let at tændes ved Gnidning.

S. 46. Késara; s. Anm. til S. 10.

S. 46. Mriga-Rótsjanam antages for et vellugtende, guulagtigt Farvestof, tillavet af Galden af en Antilop.

S. 46. Dúrva-Græs (panicum dactylon eller agrostis linearis) ligner Ovikhvede, men har violette, straaleformig spilede Ax.

S. 46. Hastinápur (d. e. Elefantstad), beliggende ved Ganges N. O. for Delhi, var Dusjantas' Kongesæde.

V. 80. Lákssja-Saft. Ved Stikket af Lak-Cochenillen, der i stor Mængde opholder sig paa det indiske Figentræ og visse andre Træer, udsvede disse en harpixagtig Mælk, hvormed Insekterne, der indeholde et rødt Farvestof, omgives; den saaledes farvede Masse er i størknet Tilstand bekjendt under Navnet Gummi-Lak.

V. 81. Paa det andet Udviklingstrin, som „Huusfader", levede Brahmánen et Familieliv med Hustru og Børn; paa det tredie, som „Skovboer", var han løst fra alle Blodets Baand og levede alene eller med andre Eneboere i den stille Skov.

V. 82. Uagtet strengt Forbud formælede Kong Jajátis sig hemmeligt med Sarmisthá, der til Straf for en Forseelse levede som Slavinde ved hans Hof. Da hun havde født ham tre Sønner, af hvilke den yngste var Púrus, blev deres Forbindelse opdaget og Kongen forbandet til at blive gammel før Tiden. Jfr. Anm. til V. 12.

S. 49. Rig-Véda er den første af Indernes fire ældgamle hellige Bøger (Véder), indeholdende Bønner og Lovsange.

V. 85. Kókilas (cuculus Indicus) en sort Fugl af Gjøgeslægten; den kaldes ogsaa (S. 73) para-bhrítas, d. e. „den Fremmed-rugede", fordi Hunnen lægger sine Æg i andre Fugles Rede (V. 118). Kókil-Hannens Sang, der bebuder Foraaret (jfr. V. 131) og har skaffet den Navn af „Vaarsanger", skal have Lighed med Nattergalens.

V. 86. Støvskyer. „Gid det ikke maa støve paa hendes Vei uden med Blomsterstøv."

V. 87. Indiske Digtere omtale ofte Paafuglens Dands som dens Udtryk af Glæde, f. Ex. naar Regntiden nærmer sig.

V. 90. Bag den nærmeste Tanke: „stands Taaren, der hindrer Dig fra at see for Din Fod paa de ujevne Veie", ligger den fjernere Tanke: „dæmp Din Sorg, at Du kan vandre fast paa Livets Vei."

S. 52. Figentræ. Egl. ficus glomerata, et anseligt Træ, der vorer i Bjergskovene; Frugt og Blade ere spiselige, Vedet brugtes ved Offring.

S. 52. Tsjakravåke; see Anm. til S. 39 og Urv. IV, S. 67.

V. 93. Gúrus er Fælledsnavn for den aandelige Fader (d. e. Læreren), den legemlige Fader og enhver ældre mandlig Slægtning, hvem man skylder Ærefrygt.

S. 53. Sandeltræet (sirium myrtifolium, afb. hos Roxb. vol. I, tab. 2) har Lighed med en stor- og spidsbladet Myrte; Vedet er bekjendt for sin Vellugt. Dets Hjemstavn er Maläja-Bjerget (de vestlige Ghats), som derfor paa Sanskrit ogsaa hedder „Sandelbjerg", ligesom Sandeltræet kaldes „Maläjafødning."

V. 95. Jorden kaldes firesidet med Hensyn til de fire Verdenshjørner. Den betragtes som Kongens Ægtehustru (jfr. V. 68).

V. 96. Efter at have offret til Guder og Ahner henlagde man Levningerne til Offer for „alle Væsner", navnlig til Føde for Hunde og Krager (Colebr. I, S. 191). Af de Offerkorn, Sakuntala daglig havde udstrøet ved Hyttens Dør, var der nu opvoxet en Grønning.

Femte Optrin.

I Begyndelsen af dette Optrin, hvor Oversættelsen, ligesom sædvanlig, slutter sig til den ældre, af Bothlingk udgivne Text, hvormed ogsaa her det kjøbenhavnske Haandskrift stemmer, findes der en ret mærkelig Afvigelse i den bengalske Text, som de andre Oversættere følge. Medens Ordene i det Hele taget ere uforandrede, ere nemlig Scenerne saaledes omsatte. Først træder Kammersvenden ind og taler om sin Alderdomssvaghed og i Anledning af Eneboernes Ankomst om, at Kongen aldrig har Hvile; derpaa kommer Kongen med Máthavjas, klager over sit Kalds Besværlighed, styrkes ved Tidsheroldernes Sang og sætter sig til Hvile; derefter høres den skinsyge Elskerindes Sang udenfor, Kongen udtaler den Længsel, der, vakt ved Tonerne, uvilkaarlig griber ham som et Minde fra den forrige Sjælevandring, og nu træder Kammersvenden hen til ham med sin Melding, hvorefter Kongen begiver sig til Arnestedet for at modtage Eneboerne. I den ældre Text staaer Elskerindens bebreidende Sang og Kongens Erindring om en dybere Kjærlighed ret passende først, som Indledningsscene til hele det femte Optrin, hvor han har forglemt Sakuntala og

fornægter hende. Men ligesom Kongens Beklagelse over sit byrdefulde Kald synes bedre anbragt i den bengalske Recension, der lader ham komme lige fra Dommersædet, har den Forandring, at Eneboerne med Sakuntala meldes umiddelbart efter hiint Længselssuk, til Følge, hvad der uden Tvivl har været tilsigtet, at Pointet falder lettere i Øinene. — Foruden Smaaforandringer, hvorved sjeldnere Ord og Navne erstattes ved almindeligere, gaae forresten, som før antydet, de fleste Afvigelser i den bengalske Omarbeidelse ud paa at gjøre Máthavjas' Rolle morsommere, udmale Elskovsscenerne navnlig i tredie Optrin og tilsætte en Deel Vers, hvoraf de færreste udmærke sig ved Tankens Skjønhed.

S. 57. Forløsning. Her synes at være et Ordspil, idet det tilsvarende Ord, moksjas, baade betegner den Handling at „undslippe" og at „saliggjøres". Hvorledes Apsaráser gjorde en Viismands Bod til Intet, viser Fortællingen om Visvámitras og Ménaka (ovenf. S. 111).

V. 101. Anántas d. e. den Uendelige, Visnus' tusindhovedede Slange, bærer Jord og Underverden „lig et Diadem" paa et af sine Hoveder.

S. 58. Stamfrænde. Fra Kásjapas, hvis Deelagtighed i at befolke Verden bliver omtalt i Anm. til V. 168, nedstammede den Classe af Brahmánviismænd, til hvilken Kanvas hørte.

V. 103. Inderne brugte store Solskjærme, som de pleiede at lade Tjenere holde.

S. 58. Tidsherolder havde navnlig det Hverv at tilkjendegive Kongen ved Sang, naar et nyt Afsnit af hans Dagværk tog sin Begyndelse. Kongens Døgn var nemlig efter de gamle Skrifter inddeelt i 16 ligestore Afsnit eller Timer, der, en efter anden i en bestemt Følge, skulde anvendes: Morgentimerne til at foretage de lovforordnede Renselser, efter hemmelig Raadslagning udstede Befalinger, overvære Huuspræstens Ceremonier; Dagtimerne til at afgjøre Stats-Regnskaber, affige Domme, holde Maaltid, give og modtage Foræringer, holde Statsraad, Troppemønstring, Krigsraad; Aftentimerne til at modtage Beretning af Spioner, holde Maaltid, læse i de hellige Bøger. Faa Timer vare bestemte til Søvn, og kun en Eftermiddagstime, efter afholdt Statsraad, havde Kongen sin fuldkomne Frihed, „ligesom Solen et Øieblik staaer stille midt paa Himmelen" (Urv. II, S. 15).

S. 60. De hellige Stænders, nemlig Brahmánernes som Lærlinger, Huusfædre osv.

V. 108. Badende (snátas) kaldes navnlig Brahmánerne som „Huusfædre" paa Grund af de hyppige Renselser, som Loven foreskriver dem; Salving nævnes her som et Tegn paa verdslig Forfængelighed.

V. 109. Det samme Vers forekommer blandt den efter Sagnet samtidige Digter Bhartriháris' Tankesprog (II, 62).

V. 113. Gúru-Fædre; s. Anm. til V. 93.

V. 115. Kunda (jasminum pubescens, s. bot. mag. t. 1991), en enkelt Jasmin, lodden paa Ovistene og Bladenes Underflade; de øverste Blade omgive Blomsterqvasten som et Svøb.

V. 117. Efter denne Oversættelse bliver Sakuntala sammenlignet med en rivende Flod (i Sanskrit et Hunkjønsord), der selv plumres, idet den volder Jordskred paa Bredden (jfr. Urv. I, S. 6, V.). Men da Púrus' Slægt nylig er nævnet, og da der i Texten ikke er angivet, om hvis Slægt eller Navn og om hvilke Vande her tales, kan der være Tvivl, om man ikke, i Overensstemmelse med Scholierne, burde forstaae Billedet om en Bjerg-Elv, der bryder sig Vei til en Indsø, og med Bøhtlingk oversætte: „min (Kongens) Slægt" og „det (Søens) klare Vand."

S. 64. Sakravatáram betyder egentlig „Sákras' (Indras') Nedstigen" eller Aabenbarelse paa Jorden. — Sátsji, efter hvem det hosliggende hellige Badested var opkaldt, er Indras' Hustru.

S. 64. Dihapángo, Prakrit, paa Sanskrit dirghapángas, betyder Smal-Øie (egl. den, hvis ydre Øienvige er lange).

V. 118. Om Kókilen jfr. Anm. til V. 85.

V. 119. Navnet Smáras er her valgt, fordi det egentlig betyder: Erindring og danner et Ordspil med vi-smáranam, Glemsel. — Sakuntala's Øienbryn sammenlignes med Elskovsgudens Bue, der ligesom knækkes, idet hun rynker dem i Vrede.

V. 124. Om Nat-Lilie og Dag-Lotos s. Anm. til V. 19.

S. 67. Verdensherskere; Sanskr. tsjakravárti, hvilket Nogle udledede af tsjakras, Kreds, i dette Ords almindeligste Betydning: Kasteskive, et indisk Vaaben, der navnlig hører til Vishnus' Attributer. Herskermærket bestod, overensstemmende hermed, i en Diskuslinie eller kredsrund Aftegning i den høire Haand.

Sjette Optrin.

S. 69. Sakravatáram; jfr. S. 64.

V. 128. Efter Indernes med Sjælevandringslæren overeensstemmende Mildhed imod alle Dyr, regnede de det for urene Haandteringer at fiske, slagte, garve osv.; kun med Offerslagtning gjordes naturligviis en Undtagelse. Men for Fiskeren endnu mere end for Brahmánen var det den høieste Pligt og Fortjeneste at forrette sin Kastes bestikkede Gjerning; ja, det ansaaes for bedre at forrette sin egen Kastes Gjerning mangelfuldt, end en andens nok saa fuldkomment (Man. X, 97).

S. 70. Rød-Karpe (cyprinus rohita Buchan s. Cuv. & Valenc. XVI, p. 251), en særdeles velsmagende Karpeart, der findes i de fleste Søer og Damme i Gangeslandene. Den kan blive indtil 3 Fod lang. Af Farve er Ryggen olivengron, Bugen guldfarvet, Finnerne og Øinene røde. Paa Sanskrit hedder den róhita, d. e. rød.

S. 70. Jámas, Solens Søn, Gud for Døden og Dommen, sender de Gode til Svárgas, de Onde til underjordiske Helveder, hvor de efter Beskaffenheden af deres Synder lide forskjellige grusomme Piinsler. Men saavel Gode som Onde blive efter denne Mellemtilstand gjenfødte i nye Skikkelser, høiere eller lavere efter deres Fortjeneste. At saaledes Læren om Gjengjældelse ved Sjælevandring er sammenvævet med Troen paa Himmerig og Helvede, er et Exempel paa, hvorledes Mythologierne kunne bevare og forbinde Forestillinger, der kjendelig ere udsprungne af en forskjellig Verdensbetragtning og i Grunden maatte udelukke hinanden.

S. 71. Paa Ryggen af en Elefant; nemlig som de, der førtes i Triumph.

S. 72. Apsaras-Dammen; jfr. V. 126.

S. 72. Foraarsfesten feiredes aarlig til Ære for Elskovsguden ved Fuldmaane i Tsjáitra-Maaned, der svarede til vor Marts og April.

V. 129. Mango; s. Anm. til S. 11.

S. 73. Parabhrítika; jfr. Anm. til V. 85.

V. 130. Fremmed Mø, nemlig Urtegaardspigerne selv, der (s. S. 74) først nylig ere komne til Kongens Gaard. — Elskovsgudens fem Pile, som indiske Fortolkere henføre til de fem Sandser, ere Blomsterne af den rødlige og den blaae Lotos (s. Anm. til V. 19), Sirissen (V. 4), Mangotræet (S. 11) og Asókatræet (s. i det Følg. Anm. til S. 94).

S. 74. Knæle. Folk af ringere Stand, der fremstillede sig for en Konge, betegnede deres Underdanighed ved at kaste sig ned for ham og berøre hans Fødder med Hovedet.

V. 131. Kuruváke, d. s. s. Kuraváke, er Navnet paa flere forskjellige Blomster, navnlig den carmoisinrøde Amaranth og den i Anm. til S. 18 beskrevne tornede Barleria. Efter Urvasi (II, S. 19, V.) er Kuruvákeblomsten rød med sort Aftegning.

V. 132. At „løbe vild i Navnene" er et staaende Træk af Aandsfraværelse hos Elskende (jfr. Urv. II, S. 14; III, S. 35).

V. 133. Efter denne Oversættelse sammenlignes Kongen med en Diamant, forsaavidt hans ædle Skikkelse ligesaa lidt har tabt sig kjendeligt ved den dybe Sorg, som Ædelstenen kjendeligt svinder ved Slibning.

S. 76. Ordsproget vil omtrent sige: Ulykke kommer sjelden alene (jfr. Urv. II, S. 18; IV, S. 58).

S. 77. Gjæstegave; jfr. anden Anm. til S. 13.

V. 137 og 138. Løn; jfr. Anm. til V. 43.

V. 138. Neglene smínkedes; jfr. Anm. til V. 69.

V. 140. I den bengalske Udgave lyder Máthavjas' foregaaende Replik saaledes: „Og jeg vil gjøre min Stok Bebreidelser: hvor kan Du Stok være saa kroget, mens jeg er saa rank?"

V. 142. Varme (egl. Sved) saavelsom Gysning (V. 63; egl. Legemhaarenes Reisning, jfr. Urv. I, S. 9; III, S. 48, V.) er i den indiske Erotik Tegn paa lidenskabelig Kjærlighed.

V. 143. Bæk, paa Sanskr. Hunkjøn. — En Luftsø af Sandorkenens Dunster, der i Frastand kunne have saa skuffende Lighed med en Sø, at ikke blot Mennesker men ogsaa Dyr lade sig vildlede, hedder derfor paa Sanskrit „Gazel-Tørst".

V. 144. Flamingo, Sanskr. hansas d. e. anser, Gans, (phoenicopterus ruber) er en Vadefugl af Heireslægten, hvis Hals og røde Been ere meget lange og spinkle, Næbbet knæformig bøiet paa Midten og takket i Randen. Naar den søger sin Føde, holder den Overnæbbet nedad og ploier dermed paa Vandets Bund i Dyndet, hvoraf den ved sit besynderlig dannede Næb kan affie saa fine Næringsmidler som Fiskeleg o. desl. (sml. V. 155). Af Farve er den hvid med et rosenrødt Skjær; Vingerne høirøde med sorte Svingfjedre. Flamingoerne leve i Flokke. Naar de vade ud efter Føde,

ordne de sig i en Række; ligeledes seer man dem hvile i lange Rader paa Sandet (s. dict. des sciences nat.). — Bastdugskjortler; jfr. Anm. til V. 14.

V. 145. Sirísje; jfr. Anm. til V. 4.

V. 147. Bimba (momordica monadelpha s. coccinia Indica), en Græskar-Plante med røde Frugter.

S. 83. Denne Skilsmisse. Erindring og Gjensynshaab pleie at forene Elskende, selv naar de ere adskilte; men her var Elskerinden et Blændværk, der har opløst sig i sit Intet.

S. 84. Ajódhja d. e. Uovervindelig (nu Oude, S. O. for Hastinápur ved Sáradju-Floden) var i Oldtiden Kong Rámas' Hovedstad og en af de beromteste Stæder i Indien.

S. 84. Helligholdt, nemlig ved en i Loven foreskreven Offerfest med Bønner om at føde en Søn.

V. 151. Forestillingen om, at Faderen ligesom gjenføder sig i sin Søn og Sammenligningen med en Sædemark forekomme allerede i Manus' Lovbog (XI, 8. 33 ff.)

V. 152. Det paalaae den ældste Søn at frembære Vand med Korn eller Sesamfrø og Offerkager til Forfædrene og indbyde dem ved foreskrevne Bønner. Naar der Ingen var, som kunde offre til dem, sank de fra de himmelske Egne „hovedkulds" til Underverden.

S. 86. Indras' Moder, Aditi, hos hvem Sakuntala opholder sig i syvende Optrin.

S. 87. Haandskinnen tjente til at skjærme den venstre Haand, naar Buestrængen slog tilbage.

V. 155. Flamingo, see Anm. til V. 144. Dette Træk af Fuglens Snildhed er blevet til Ordsprog og anvendes f. Ex. leilighedsviis (V. 3078) i Heltedigtets Fortælling om Sakuntala, hvoraf der ovenfor er givet et Uddrag.

S. 88. Kalanémis, en Kjæmpe blandt Asúrerne, som længe trodsede selve Visnus, indtil det lykkedes denne med sin Kasteskive at afmeie hans hundrede Hoveder og hundrede Arme.

S. 88. Náradas, en gammel Gudviismand (jfr. Anm. til S. 14), der i mange indiske Sagn er den, der bringer Nyheder eller giver Oplys-

ninger og gode Raad. I Urvasi (V, S. 91) optræder han som Gudernes Sendebud.

Syvende Optrin.

V. 161. Brystet farvedes med guul, vellugtende Sandel. — Mandáras, et af de himmelske Lundes evigblomstrende Træer.

V. 162. Trehimmel er et Navn paa Gudernes og de Saliges Opholdssted, Svárgas. — Mandløven d. e. Visnus. Asúren Hiranjakásipus, som ved Bodsovelser havde erhvervet sig den Forjættelse, at han hverken skulde dø for Ild, Vand eller Vaaben, hverken ved Dag eller Nat, undsagde Indras og stødte ham og de andre Verdensvogtere fra Magten. Men hans egen Søn var en Tilbeder af Visnus. Forbittret over Drengens Lovsange bød Asúren, at han skulde dræbes; men Stridsmænd, Slanger og Elefanter, Ild og Vand, Gift og Trolddom vare magtesløse: Drengen blev uskadt og priste den allestedsnærværende Visnus. „Er Din Gud ogsaa tilstede her i denne Steenpille?" Og da Drengen svarede Ja, slog Asúren med knyttet Haand til en af Hallens Piller. Da foer Visnus ud af den i Skikkelse af et Uhyre, halv Løve, halv Menneske, og sønderrev Gudernes Fjende. Det skete i Skumringen mellem Dag og Nat.

V. 163. Arun, Morgenrøden, s. Anm. til V. 77.

V. 165. Trestrøm, saa kaldet, fordi Ganges efter Sagnet gjennemstrømmer Luft, Jord og Underverden. Flodgudindens Nedfart fra Himlen til Jorden, hvor først Sivas paa Himálajas optager Vandene i sin Haarfletning, er beskreven i det gamle Heltedigt Ramájanam, i en Episode, som A. W. Schlegel har oversat paa tydske Herametre (Indische Bibl. I, 1: Die Herabkunft der Göttin Ganga). — Visnus' andet Skridt, nemlig gjennem Luften. Asúren Mahábalis havde som Selvplager vundet en overnaturlig Magt. Han var netop ifærd med en Besværgelse, hvorved han vilde styrte Guderne fra Himlen, da Visnus kommer til ham som en Brahmán i Dvergeskikkelse og beder ham om saa meget Land, som han kan maale med tre Skridt. Neppe har Asúren tilsvoret ham dette, før Dvergen forvandler sig til en Kjæmpe og med det første Skridt maaler Jorden, med det andet Luften, med det tredie Himlen. Kun i Underverden fandt Asúren et Opholdssted.

S. 92. Sandser. Efter Sánkhja-Philosophien og tildeels de øvrige philosophiske Skoler er der 11 Sandsnings- og Gjernings-Redskaber, af hvilke de ti ere udvortes, nemlig fem lidende (Øie, Øre, Næse, Tunge og Hud) og fem handlende (Taleorgan, Haand, Fod, Udtømmelses- og Forplantnings-Organ); det ellevte indvortes er Sjælen som Almeensands, der paa den ene Side staaer i Forbindelse med de nysnævnte ti udvortes „Sandser", paa den anden Side med de to høiere Principer: Selvbevidsthed og Fornuft.

V. 166. Tsjátaka-Fuglen (cuculus edolius, Hunnen cuc. melanoleucus) er en fortagtig Gjøg med klagende Sangstemme. Efter Sagnet drikker denne Fugl hverken rindende eller stillestaaende Vand, men kun Sky-Vand, før det har berørt Jorden, hvorfor Digterne ofte omtale dens Længsel efter Regntiden. Den svæver i de høiere Luftstrøg indtil Skyerne trække sammen, og naar den er lædsket, daler den ned til Jorden som Forbud paa Regnens Komme.

V. 167. Træerne o. s. v. Saalænge Vognen svævede over Trætoppene, kunde de Kjørende ikke see Stammerne for Løvet.

S. 93. Hemakútas (Guld-Aasen), en Bjergkjede Nord for Himálajas (Sne-Leiet); disse to Bjerge tænktes at indgrændse et velsignet Land, beboet af Dverge, hvis Konge er Rigdommens Gud Kuvéras, en af Verdensvogterne.

V. 168. Kásjapas, en Søn af Bráhma's Søn Maritsjis (egl. „Lysstraale"), var gift med tretten Døttre af Bráhma's Søn Dákssjas (s. Anm. til V. 6), af hvilke Aditi var den ældste. Aditi fødte ham de tolv Aditjer (Skikkelser af Solen i Aarets tolv Maaneder), blandt hvilke Visnus (V. 186), Indras (samme V.) og den egentlige Solgud ere de mærkeligste. Med de andre Hustruer blev han Fader til Arunas (Morgenrøden), til Asúrer og Rakssjáser, Gandhárver og Apsaráser, Uhyrer, Slanger, Fugle og viirfødde Dyr. Man finder her det Ueensartede broderlig forenet, ligesom i den græske Kosmogoni Fædrene til Zeus og Prometheus, Mødrene til Leto, Eos og Muserne ere Søskende med Kykloper og hundredarmede Kjæmper.

V. 170. Termiter eller hvide Myrer, hvis kegledannede, indtil tolv Fod høie Leertuer ere faste nok til at bære flere Menneskers Vægt. — Axelsnor. De tre øverste Kasters Mærke er en Snor (Brahmánernes af Bomuld), som bæres fra den venstre Skulder ned over Brystet. Ved at

beklædes med Axelsnor optages de Unge i Kasten og kaldes fra den Tid „Tvebaarne" eller Gjenfødte. — Skildringen af denne Selvplager, der staaer, lig en Veiviser, ved Indgangen til Kásjapas' Andagtslund, er at forstaae aldeles efter Ordene.

V. 171. At „spise Luft eller Vind" er et almindeligt Udtryk for: at faste. — Ønsketræet er et af Træerne i Svárgas, saa kaldet, fordi det yder Alt, hvad man ønsker sig. — I dette Vers sigtes til, at andre Selvplagere spægede sig ved Faste, Badning, Grublen, Kydskhed for derved at erhverve sig en Plads i Svárgas med dets sandselige Glæder, dets Blomsterskove, Søer, Slotte og skjønne Elskerinder.

S. 94. Asókas d. e. Taarefri (Jonesia asoca, afb. hos Rhede p. V, tab. 59), i Blomstringstiden et af de skjønneste Træer i Indien, indtil 20 Fod høit med udbredt Krone. Bladene ere finnede og henved en Fod lange. Blomsterne, der sidde i Bundter lig en Urtekost (jfr. Urv. V, S. 82. V.), ere orangerøde (jfr. Urv. IV, S. 74. V.) med mørkerøde Knapper paa de lange Støvtraade; de dufte stærkt om Natten. Asókablomsten er en af Elskovsgudens fem Pile.

V. 172. Bæver; jfr. Anm. til V. 15.

S. 96. Verdensherskernes Mærke; jfr. Anm. til S. 67.

V. 175. Om Lotosblomsten, der er lukket om Natten, jfr. Anm. til V. 19.

V. 176. Det sidste dristige Træk i denne Skildring har Kalidásas laant fra Heltedigtets Fortælling om Sakuntala (s. ovenf. S. 113), ligesom han i en næsten tilfældig Antydning (ovenf. S. 112) har vidst at finde Motiv til den hele Scene med Drengen, som leger med Løveungen. Det er overhovedet selv i det Enkelte lærerigt at iagttage, hvad Kalidásas har optaget af sin Kilde for videre at udmale det, hvad han har forandret eller udeladt og hvad han har tildigtet.

S. 98. Sakúnta sammensat med lávanjam (Prakrit saúndalávannam) betyder egl. Fugle-Yndigheden.

S. 98. Luftsø; s. Anm. til V. 143.

S. 98. Fødselstimen. Brahmáner viede et nyfødt Barn ved under visse Bønner og Lovsange at berøre dets Tunge tre Gange med Offerolie.

S. 99. Een Fletning. I Sorg og Bod bare Qvinderne Haaret i en enkelt nedhængende Fletning uden Blomster og Smykker og sminkede

ikke deres Læber (V. 182). Som her foreskrives en Bodfærdigs Sørgedragt (jfr. Urv. III, S. 44), saaledes i det Foregaaende (S. 75) en Angerfulds Dragt, i Urvaśi (III, S. 40) en Stevnemøde-Dragt o. s. v.

V. 181. Róhini er det fjerde af de 27 (28) Stjernebilleder paa Maanens Bane, der i Gudelæren beskrives som Dákśjas' Døttre og Maanens Hustruer (jfr. Anm. til S. 35). Det bestaaer af fem Stjerner (αργδε tauri, der alle høre til Grækernes „Hyader"); den østligste er den klare Stjerne Aldebaran. — Af Maanens 27 Hustruer var efter Sagnet Róhini den, han elskede høiest.

S. 100. Overtrædelser; jfr. Anm. til V. 43.

V. 185. Daadløs. Idet de Fjender, mod hvem Indras skulde bruge sin Tordenkile som Vaaben, nu ere overvundne, tjener den ham kun til Prydelse.

V. 186. Dákśjas og Maríćśis ere Bráhma's tankebaarne Sønner, fødte uden Moder ved hans Selvfordybelse. — Solen er ligesom deelt i de tolv Adítjer (jfr. Anm. til V. 168); som de fornemste af disse nævnes her Višnus (jfr. Bhagavadg. X, 21) og Indras. — De tre Verdner, der staae under Beskyttelse af Indras, den ypperste af Verdensvogterne, ere efter Angivelsen: Himmel, Jord og Underverden.

V. 187. Paulómi er den samme Gudinde, der almindelig kaldes Sátśi, Moder til Dśjajántas.

V. 188. Fromhed er i Sanskrit Hunkjøn, Rigdom Intetkjøn og Lov Hankjøn.

V. 192. Syv-Ø; jfr. Anm. til V. 48. — Navnet Dámanas kommer af Roden dam (δαμᾶν, domare, tæmme), Bháratas af bhri (φέρειν, ferre, bære). Dušjantas' Søn blev Enekonge over hele Indien, som efter ham kaldes Bhárata-Landet; hans Kongesæde var Hastinápur. Mellem to Slægter blandt hans Efterfølgere førtes den Krig, der besynges i det store Heltedigt Maha-Bháratam.

V. 193. Begge Verdner nemlig Menneskers og Guders. — Juge er et Tidsrum af fem Aar.

S. 105. Den Bháratas, her nævnes, er uden Tvivl Viismanden Bháratas, der indøvede de Skuespil, som opførtes ved selve Gudernes Fester af Gandhárver og Apsaráser (jfr. Urv. II, S. 28, V.; III, S. 35); lige-

ledes har han affattet en Række Læresætninger om Skuespildigtning, hvoraf de gamle Fortolkere jevnlig anføre Brudstykker.

V. 194. Denne Slutningsbøn synes middelbart at gjælde Kalidásas' egen Tid og være beregnet paa, at saavel Skuespillerne som Tilskuerne kunde tilegne sig den. — Saráswati („den strømmende") er Bráhma's Hustru, Gudinde for Veltalenhed og Digtekunst og alle Videnskabers Beskytterinde. Hendes Attribut er Lyren; hun digter Skuespil, der, indøvede af Viismanden Bháratas, opføres ved Gudernes Fester (Urv. III, S. 35). — Blaaligrøde. Ved Verdenshavets Kjerning fremkom først en frygtelig Gift, som Vishnus spottende bad Sivas som den Førstefødte at nedsluge. Sivas drak Giften, men den brændte hans Hals, som derved antog en blaa Farve. — Det er Sjælens Higen at forløses fra sin Vandring gjennem Legemernes Verden ved at fortabe sig i den evige Guddom.

Det kgl. Bibl. Bogb.